

ZARATHUSTRAS VORREDE

1.

Als Zarathustra dreißig Jahre alt war, verließ er seine Heimat und den See seiner Heimat und ging in das Gebirge. Hier genoß er seines Geistes und seiner Einsamkeit und wurde dessen zehn Jahre nicht müde. Endlich aber verwandelte sich sein Herz, – und eines Morgens stand er mit der Morgenröte auf, trat vor die Sonne hin und sprach zu ihr also:

»Du großes Gestirn! Was wäre dein Glück, wenn du nicht die hättest, welchen du leuchtest!

Zehn Jahre kamst du hier herauf zu meiner Höhle: du würdest deines Lichtes und dieses Weges satt geworden sein, ohne mich, meinen Adler und meine Schlange.

Aber wir warteten deiner an jedem Morgen, nahmen dir deinen Überfluß ab und segneten dich dafür.

Siehe! Ich bin meiner Weisheit überdrüssig, wie die Biene, die des Honigs zuviel gesammelt hat, ich bedarf der Hände, die sich ausstrecken.

Ich möchte verschenken und austeilen, bis die Weisen unter den Menschen wieder einmal ihrer Torheit und die Armen wieder einmal ihres Reichtums froh geworden sind.

Dazu muß ich in die Tiefe steigen: wie du des Abends tust, wenn du hinter das Meer gehst und noch der Unterwelt Licht bringst, du überreiches Gestirn!

Ich muß, gleich dir, *untergehen*, wie die Menschen es nennen, zu denen ich hinab will.

So segne mich denn, du ruhiges Auge, das ohne Neid auch ein allzugroßes Glück sehen kann!

Segne den Becher, welcher überfließen will, daß das Wasser golden aus ihm fließe und überallhin den Abglanz deiner Wonne trage!

Siehe! Dieser Becher will wieder leer werden, und Zarathustra will wieder Mensch werden.«

– Also begann Zarathustras Untergang.

ZARATHUSTROVA PŘEDMLUVA

1.

Když bylo Zarathustrovi třicet let, opustil svou domovinu i jezero své domoviny a odešel do hor. Zde se kochal svým duchem a svou samotou a po deset let se jich nena-
bažil. Posléze však se proměnilo jeho srdce, jednoho jitra vstal se zorou, předstoupil před slunce a promluvil k němu řka:

„Ty veliká hvězdo! Čím bylo by tvé štěstí, kdybys neměla těch, kterým svítíš!

Po deset let jsi přicházela sem nahoru k mé sluji: byla by ses nasýtla svého světla i této cesty, nebýti mne, mého orla a mého hada.

Ale my jsme tě očekávali každého jitra, odníмали ti tvůj nadbytek a žehnali ti za něj.

Pohled! Omrzela mne má moudrost, tak jako včela med, když ho nasbírala příliš; třeba mi rukou, jež se natahují.

Rád bych daroval a rozdával, až se zase jednou mudrci mezi lidmi potěší svou pošetilství a chuďasové svým bohatstvím.

Proto musím sestoupiti v hloub: jako ty sestupuješ na večer, kdy kráčíš za moře, i do podsvětí přinášeješ světlo, ty hvězdo přebohatá!

Musím jako ty *zaniknouti*: tak jmenují to lidé, ke kterým chci dolů.

Tedy mi požehnej, ty poklidné oko, jež i na štěstí příliš velké můžeš bez závidosti hledět!

Poháru žehnej, který chce přetéci, aby se voda zlatitě z něho řinula, na všechny strany nesouc odlesk tvé slasti!

Pohled! Tento pohár chce se zase vyprázdniti a Zarathustra chce se zase státi člověkem.“

– Tak se počal Zarathustrův zánik.

Zarathustra stieg allein das Gebirge abwärts und niemand begegnete ihm. Als er aber in die Wälder kam, stand auf einmal ein Greis vor ihm, der seine heilige Hütte verlassen hatte, um Wurzeln im Walde zu suchen. Und also sprach der Greis zu Zarathustra:

»Nicht fremd ist mir dieser Wanderer: vor manchem Jahre ging er hier vorbei. Zarathustra hieß er; aber er hat sich verwandelt.

Damals trugst du deine Asche zu Berge: willst du heute dein Feuer in die Täler tragen? Fürchtest du nicht des Brandstifters Strafen?

Ja, ich erkenne Zarathustra. Rein ist sein Auge, und an seinem Munde birgt sich kein Ekel. Geht er nicht daher wie ein Tänzer?

Verwandelt ist Zarathustra, zum Kind ward Zarathustra, ein Erwachter ist Zarathustra: was willst du nun bei den Schlafenden?

Wie im Meere lebtest du in der Einsamkeit, und das Meer trug dich. Wehe, du willst ans Land steigen? Wehe, du willst deinen Leib wieder selber schleppen?»

Zarathustra antwortete: »Ich liebe die Menschen.«

»Warum«, sagte der Heilige, »ging ich doch in den Wald und in die Einöde? War es nicht, weil ich die Menschen allzusehr liebte?

Jetzt liebe ich Gott: die Menschen liebe ich nicht. Der Mensch ist mir eine zu unvollkommene Sache. Liebe zum Menschen würde mich umbringen.«

Zarathustra antwortete: »Was sprach ich von Liebe! Ich bringe den Menschen ein Geschenk!«

»Gib ihnen nichts«, sagte der Heilige. »Nimm ihnen lieber etwas ab und trage es mit ihnen – das wird ihnen am wohlsten tun: wenn es dir nur wohltut!

Und willst du ihnen geben, so gib nicht mehr als ein Almosen, und laß sie noch darum betteln!«

»Nein«, antwortete Zarathustra, »ich gebe kein Almosen. Dazu bin ich nicht arm genug.«

Der Heilige lachte über Zarathustra und sprach also: »So sieh

Zarathustra samotou sestupoval z hor, a nikdo ho nepotkával. Ale když přišel do lesů, stál před ním pojednou kmet, který opustil svatou svou chýši, aby v lese hledal kořínků. A takto promluvil kmet k Zarathustrovi:

„Není mi cizí tento poutník: přede mnoha lety šel tu mimo. Zarathustra se zval; ale proměnil se.

Tenkráté jsi do hor nesl svůj popel: chceš dnes oheň svůj nésti do údolí? Nebojíš se trestu za žhářství?

Ano, poznávám Zarathustru: Čisté má oko, a na jeho ústech se netají hnus. Zdaž si nevykračuje jako tanečník?

Proměněn je Zarathustra, dítětem stal se Zarathustra, procitl ze spánku Zarathustra: čeho teď hledáš u spících?

Jako v moři žil jsi v samotě a moře tě neslo. Běda, chceš vystoupiti na souši? Běda, chceš sám zase vléci své tělo?»

Zarathustra odpověděl: „Mám v lásce lidi.“

„Proč jen,“ tázal se světec, „šel jsem do lesa a pustin? Ne proto, že jsem lidi měl příliš v lásce?

Teď v lásce mám boha: lidí ne. Člověk je mi příliš nedokonalou věcí. Láska k člověku by mne zabila.“

Zarathustra odpověděl: „Co jsem děl o lásce! Přináším lidem dar.“

„Nedávej jim nic,“ pravil světec. „Odejmi jim raději něco a nes to s nimi – to jim bude největším blahem: bude-li to jen blahem tvým!

A chceš-li jim něco dáti, nedávej jim více než almužnu a také o tu nechť žebrají!“

„Ne,“ odpověděl Zarathustra, „almužny nedávám. K tomu nejsem dosti chud.“

Světec se Zarathustrovi smál a promluvil takto: „Tedy

zu, daß sie deine Schätze annehmen! Sie sind mißtrauisch gegen die Einsiedler und glauben nicht, daß wir kommen, um zu schenken.

Unsre Schritte klingen ihnen zu einsam durch die Gassen. Und wie wenn sie nachts in ihren Betten einen Mann gehen hören, lange bevor die Sonne aufsteht, so fragen sie sich wohl: wohin will der Dieb?

Gehe nicht zu den Menschen und bleibe im Walde! Gehe lieber noch zu den Tieren! Warum willst du nicht sein wie ich – ein Bär unter Bären, ein Vogel unter Vögeln?»

»Und was macht der Heilige im Walde?« fragte Zarathustra.

Der Heilige antwortete: »Ich mache Lieder und singe sie, und wenn ich Lieder mache, lache, weine und brumme ich: also lobe ich Gott.

Mit Singen, Weinen, Lachen und Brummen lobe ich den Gott, der mein Gott ist. Doch was bringst du uns zum Geschenke?»

Als Zarathustra diese Worte gehört hatte, grüßte er den Heiligen und sprach: »Was hätte ich euch zu geben! Aber laßt mich schnell davon, daß ich euch nichts nehme!« – Und so trennten sie sich voneinander, der Greis und der Mann, lachend, gleichwie zwei Knaben lachen.

Als Zarathustra aber allein war, sprach er also zu seinem Herzen: »Sollte es denn möglich sein! Dieser alte Heilige hat in seinem Walde noch nichts davon gehört, daß *Gott tot ist!*« –

3.

Als Zarathustra in die nächste Stadt kam, die an den Wäldern liegt, fand er daselbst viel Volk versammelt auf dem Markte: denn es war verheißen worden, daß man einen Seiltänzer sehen solle. Und Zarathustra sprach also zum Volke:

Ich lehre euch den Übermenschen. Der Mensch ist etwas, das überwunden werden soll. Was habt ihr getan, ihn zu überwinden?

Alle Wesen bisher schufen etwas über sich hinaus: und ihr wollt die Ebbe dieser großen Flut sein und lieber noch zum Tiere zurückgehn, als den Menschen überwinden?

hled', aby přijali tvé poklady! Jsou nedůvěřiví k poustevníkům a nevěří, že přicházíme obdarovávat.

Příliš samotářsky zvučí jim ulicemi náš krok. A jako když v noci ze svých loží slyší kohosi kráčet, dávno než vstává slunce, tak táží se as: kam míří ten zloděj?

Nechod' k lidem a zůstaň v lese! Či raději ke zvířatům jdi! Proč nechceš být jako já – medvěd mezi medvědy, mezi ptáky pták?»

„A co dělá světec zde v lese?“ ptal se Zarathustra.

Světec odpověděl: „Dělám písňe a zpívám je, a dělám-li písňe, směji se, pláči a mumlám: tak velebím boha.

Zpěvem, pláčem a smíchem a mumláním velebím boha, jenž mým je bohem. Ale cože nám přinášíš v dar?»

Když Zarathustra uslyšel tato slova, pozdravil světece a pravil: „Co bych vám mohl dát! Jen mne rychle pusťte, abych vám nic nevzal!“ – A tak se od sebe odloučili, kmet a muž, smějíce se, jako se smějí dva chlapci.

Ale když Zarathustra byl samoten, promluvil takto k srdci svému: „Což je to možné! Tento staříčkový světec ještě ani nezaslechl ve svém lese, že *bůh je mrtev!*“ –

3.

Když Zarathustra přišel do nejbližšího města, jež leží u lesů, nalezl tam na tržišti shromážděno mnoho lidu: neboť bylo vyhlášeno, že uvidí provazolezce. A Zarathustra promluvil k lidu řka:

Hlásám vám nadčlověka. Člověk je cosi, co má být překonáno. Co jste vykonali, aby byl překonán?

Všechny bytosti dosud vytvořily něco nad sebe samy: a vy chcete být odlivem tohoto velkého přílivu a raději snad se vrátit k zvířeti, než abyste překonali člověka?

Was ist der Affe für den Menschen? Ein Gelächter oder eine schmerzliche Scham. Und ebendas soll der Mensch für den Übermenschen sein: ein Gelächter oder eine schmerzliche Scham.

Ihr habt den Weg vom Wurm zum Menschen gemacht, und vieles ist in euch noch Wurm. Einst wart ihr Affen, und auch jetzt noch ist der Mensch mehr Affe, als irgendein Affe.

Wer aber der Weiseste von euch ist, der ist auch nur ein Zwiespalt und Zwitter von Pflanze und von Gespenst. Aber heiße ich euch zu Gespenstern oder Pflanzen werden?

Seht, ich lehre euch den Übermenschen!

Der Übermensch ist der Sinn der Erde. Euer Wille sage: der Übermensch *sei* der Sinn der Erde!

Ich beschwöre euch, meine Brüder, *bleibt der Erde treu* und glaubt denen nicht, welche euch von überirdischen Hoffnungen reden! Giftmischer sind es, ob sie es wissen oder nicht.

Verächter des Lebens sind es, Absterbende und selber Vergiftete, deren die Erde müde ist: so mögen sie dahinfahren!

Einst war der Frevel an Gott der größte Frevel, aber Gott starb, und damit starben auch diese Frevelhaften. An der Erde zu freveln ist jetzt das Furchtbarste und die Eingeweide des Unerforschlichen höher zu achten, als den Sinn der Erde!

Einst blickte die Seele verächtlich auf den Leib: und damals war diese Verachtung das Höchste – sie wollte ihn mager, gräßlich, verhungert. So dachte sie ihm und der Erde zu entschlüpfen.

Oh diese Seele war selber noch mager, gräßlich und verhungert: und Grausamkeit war die Wollust dieser Seele!

Aber auch ihr noch, meine Brüder, sprecht mir: was kündet euer Leib von eurer Seele? Ist eure Seele nicht Armut und Schmutz und ein erbärmliches Behagen?

Wahrlich, ein schmutziger Strom ist der Mensch. Man muß schon ein Meer sein, um einen schmutzigen Strom aufnehmen zu können, ohne unrein zu werden.

Seht, ich lehre euch den Übermenschen: der ist dies Meer, in ihm kann eure große Verachtung untergehen.

Was ist das Größte, das ihr erleben könnt? Das ist die Stunde

Čím je opice člověku? Posměchem nebo bolestným studem. A stejně má i člověk být nadčlověku: posměchem nebo bolestným studem.

Urazil jste cestu od červa k člověku, a leccos ve vás je posud červem. Kdysi jste byli opice, a i nyní je člověk opicí – více než kterákoli opice.

Kdo však je z vás nejmoudřejší, je také jen rozmíškou a míšencem rostliny a strašidla. Ale což vám káže, abyste se stali strašidly nebo rostlinami?

Hleďte, hlásám vám nadčlověka.

Nadčlověk je smysl země. Vaše vůle nechť dí: nadčlověk *budiž* smysl země!

Zapřísahám vás, bratří moji, *zůstaňte věrni zemi* a nevěřte těm, kdož vám mluví o nadpozemských nadějích! Travičové to jsou, ať to vědí, či ne.

Povrhovatelé životem to jsou, odumírající a sami otráveni, jichž země je syta: nechť tedy zahynou!

Kdysi byl zločin proti bohu největším zločinem, ale bůh zemřel a s ním zemřeli též tito zločinci. Páchatí zločin proti zemi a vnitřnosti nevyzpytatelného ceniti výše než smysl země – to je teď nejhroznější!

Kdysi duše s pohrdáním shlížela na tělo: a tenkrát toto pohrdání bylo nejvyšší – chtěla mít tělo hubené, strašlivé, vyhladovělé. Tak doufala, že upláchne jemu a zemi.

Ó, tato duše byla ještě hubená, strašlivá a vyhladovělá a ukrutnost byla rozkoší této duše!

Ale i vy ještě, bratří moji, mi rcete: cože vaše tělo hlásá o vaší duši? Není vaše duše chudobou a špinou a bídným pohodlím?

Věřu, špinavým proudem je člověk. Jen ten, kdo je mořem, smí si troufati, že pojme do sebe špinavý proud a sám se nepokálí.

Hleďte, hlásám vám nadčlověka: toť ono moře, v němž vaše velké pohrdání může zaniknouti.

Co jest největší, čeho můžete zakusiti? Hodina velkého

der großen Verachtung. Die Stunde, in der euch auch euer Glück zum Ekel wird und ebenso eure Vernunft und eure Tugend.

Die Stunde, wo ihr sagt: »Was liegt an meinem Glücke! Es ist Armut und Schmutz und ein erbärmliches Behagen. Aber mein Glück sollte das Dasein selber rechtfertigen!«

Die Stunde, wo ihr sagt: »Was liegt an meiner Vernunft! Begehrt sie nach Wissen wie der Löwe nach seiner Nahrung? Sie ist Armut und Schmutz und ein erbärmliches Behagen!«

Die Stunde, wo ihr sagt: »Was liegt an meiner Tugend! Noch hat sie mich nicht rasen gemacht. Wie müde bin ich meines Guten und meines Bösen! Alles das ist Armut und Schmutz und ein erbärmliches Behagen!«

Die Stunde, wo ihr sagt: »Was liegt an meiner Gerechtigkeit! Ich sehe nicht, daß ich Glut und Kohle wäre. Aber der Gerechte ist Glut und Kohle!«

Die Stunde, wo ihr sagt: »Was liegt an meinem Mitleiden! Ist nicht Mitleid das Kreuz, an das der genagelt wird, der die Menschen liebt? Aber mein Mitleiden ist keine Kreuzigung.«

Spracht ihr schon so? Schriert ihr schon so? Ach, daß ich euch schon so schreien gehört hätte!

Nicht eure Sünde – eure Genügsamkeit schreit gen Himmel, euer Geiz selbst in eurer Sünde schreit gen Himmel!

Wo ist doch der Blitz, der euch mit seiner Zunge lecke? Wo ist der Wahnsinn, mit dem ihr geimpft werden müßtet?

Seht, ich lehre euch den Übermenschen: der ist dieser Blitz, der ist dieser Wahnsinn! –

Als Zarathustra so gesprochen hatte, schrie einer aus dem Volke: »Wir hörten nun genug von dem Seiltänzer; nun laßt uns ihn auch sehen!« Und alles Volk lachte über Zarathustra. Der Seiltänzer aber, welcher glaubte, daß das Wort ihm gälte, machte sich an sein Werk.

4.

Zarathustra aber sahe das Volk an und wunderte sich. Dann sprach er also:

pohrdání. Hodina, v níž se vám i vaše blaho zvrhne v hnus, a stejně váš rozum i vaše ctnost.

Hodina, v níž řeknete: „Co záleží na mém štěstí! Chudoba je to a špína a bídné pohodlí. Ale mé štěstí by mělo ospravedlniti sám život!“

Hodina, v níž řeknete: „Co záleží na mém rozumu! Lačníní po vědění jak po své potravě lev? Chudoba je to a špína a bídné pohodlí!“

Hodina, v níž řeknete: „Co záleží na mé ctnosti! Ještě mne nerozbešnila. Jak jsem syt svého dobra a svého zla! To vše jest chudoba a špína a bídné pohodlí!“

Hodina, v níž řeknete: „Co záleží na mé spravedlnosti! Nevidím, že bych byl uhlem a žárem. Kdo však jest spravedlivý, jest uhel a žár!“

Hodina, v níž řeknete: „Co záleží na mém soucitu! Zdaž soucit není křížem, na nějž jest přibíjen, kdo miluje lidi? Můj soucit však není ukřižováním!“

Mluvili jste již takto? Křičeli jste již takto? Ach, kéž bych vás byl již slyšel takto křičeti!

Nikoli váš hřích – vaše uskrovnění křičí k nebesům, vaše lakota i v hříchu ještě, ta křičí k nebesům!

Kdeže je blesk, aby vás ošlehl svým jazykem? Kde šílenství, jímž byste měli býti očkováni?

Hled'te, hlásám vám nadčlověka: toť onen blesk, toť ono šílenství! –

Když Zarathustra domluvil, dal se kdosi z lidu do křiku: „Dosti jsme teď slyšeli o provazolezci; teď ho chceme vidět!“ A všechen lid se Zarathustrovi smál. Provazolezec však, domnívaje se, že je řeč o něm, dal se do práce.

4.

Zarathustra však pohlédl na lid a podivil se. Poté promluvil řka:

Der Mensch ist ein Seil, geknüpft zwischen Tier und Übermensch – ein Seil über einem Abgrunde.

Ein gefährliches Hinüber, ein gefährliches Auf-dem-Wege, ein gefährliches Zurückblicken, ein gefährliches Schaudern und Stehenbleiben.

Was groß ist am Menschen, das ist, daß er eine Brücke und kein Zweck ist: was geliebt werden kann am Menschen, das ist, daß er ein *Übergang* und ein *Untergang* ist.

Ich liebe die, welche nicht zu leben wissen, es sei denn als Untergehende, denn es sind die Hinübergehenden.

Ich liebe die großen Verachtenden, weil sie die großen Verehrenden sind und Pfeile der Sehnsucht nach dem andern Ufer.

Ich liebe die, welche nicht erst hinter den Sternen einen Grund suchen, unterzugehen und Opfer zu sein: sondern die sich der Erde opfern, daß die Erde einst des Übermenschen werde.

Ich liebe den, welcher lebt, damit er erkenne, und welcher erkennen will, damit einst der Übermensch lebe. Und so will er seinen Untergang.

Ich liebe den, welcher arbeitet und erfindet, daß er dem Übermenschen das Hausbaue und zu ihm Erde, Tier und Pflanze vorbereite: denn so will er seinen Untergang.

Ich liebe den, welcher seine Tugend liebt: denn Tugend ist Wille zum Untergang und ein Pfeil der Sehnsucht.

Ich liebe den, welcher nicht einen Tropfen Geist für sich zurückbehält, sondern ganz der Geist seiner Tugend sein will: so schreitet er als Geist über die Brücke.

Ich liebe den, welcher aus seiner Tugend seinen Hang und sein Verhängnis macht: so will er um seiner Tugend willen noch leben und nicht mehr leben.

Ich liebe den, welcher nicht zu viele Tugenden haben will. Eine Tugend ist mehr Tugend als zwei, weil sie mehr Knoten ist, an den sich das Verhängnis hängt.

Ich liebe den, dessen Seele sich verschwendet, der nicht Dank haben will und nicht zurückgibt: denn er schenkt immer und will sich nicht bewahren.

Člověk jest provaz natažený mezi zvířetem a nadčlověkem – provaz nad propastí.

Nebezpečný přechod, nebezpečná chůze, nebezpečný pohled zpátky, nebezpečné zachvění, nebezpečná zastávka.

Co je velkého na člověku, jest, že je mostem, a nikoli účelem: co lze milovati na člověku, jest, že je *přechodem* a *zánikem*.

Miluji ty, kdož nedovedou žít, leda když zanikají, neboť jejich zánik je přechodem.

Miluji velké povrhovatele, neboť jsou to velcí zbožňovatelé, jsou to šípy touhy po druhém břehu.

Miluji ty, kdož nehledají až za hvězdami, proč by zanikli a byli oběťmi, nýbrž ty, kdož se obětují zemi, aby byla jednou zemí nadčlověka.

Miluji toho, kdo žije, aby poznával, a kdo chce poznávati, aby jednou živ byl nadčlověk. A tak chce svůj zánik.

Miluji toho, kdo pracuje a vynalézá, aby nadčlověku bu doval dům a k příchodu jeho připravoval zemi, zvíře a rostlinu: neb tak chce svůj zánik.

Miluji toho, kdo miluje svou ctnost: neboť ctnost je vůlí k zániku a šípm touhy.

Miluji toho, kdo pro sebe nezadrží ani krůpěje ducha, nýbrž celý chce býti duchem své ctnosti: tak, v podobě ducha, kráčí přes most.

Miluji toho, kdo si ze své ctnosti udělá tužbu a sudbu: tak chce pro svou ctnost ještě žítí a již nežítí.

Miluji toho, kdo nechce míti příliš mnoho ctností. Jedna ctnost je více nežli ctnosti dvě, protože více jest uzlem, na nějž se *zavěsí* sudba.

Miluji toho, čí duše se marnotratně rozdává, toho, kdo nechce díku a nevrací: neb obdarovává stále a nechce se uchovati.

Ich liebe den, welcher sich schämt, wenn der Würfel zu seinem Glücke fällt und der dann fragt: bin ich denn ein falscher Spieler? – denn er will zugrunde gehen.

Ich liebe den, welcher goldne Worte seinen Taten vorauswirft und immer noch mehr hält, als er verspricht: denn er will seinen Untergang.

Ich liebe den, welcher die Zukünftigen rechtfertigt und die Vergangenen erlöst: denn er will an den Gegenwärtigen zugrunde gehen.

Ich liebe den, welcher seinen Gott züchtigt, weil er seinen Gott liebt: denn er muß am Zorne seines Gottes zugrunde gehen.

Ich liebe den, dessen Seele tief ist auch in der Verwundung, und der an einem kleinen Erlebnisse zugrunde gehen kann: so geht er gerne über die Brücke.

Ich liebe den, dessen Seele übervoll ist, so daß er sich selber vergißt, und alle Dinge in ihm sind: so werden alle Dinge sein Untergang.

Ich liebe den, der freien Geistes und freien Herzens ist: so ist sein Kopf nur das Eingeweide seines Herzens, sein Herz aber treibt ihn zum Untergang.

Ich liebe alle die, welche wie schwere Tropfen sind, einzeln fallend aus der dunklen Wolke, die über den Menschen hängt: sie verkündigen, daß der Blitz kommt, und gehn als Verkündiger zugrunde.

Seht, ich bin ein Verkündiger des Blitzes, und ein schwerer Tropfen aus der Wolke: dieser Blitz aber heißt Übermensch. –

5.

Als Zarathustra diese Worte gesprochen hatte, sahe er wieder das Volk an und schwieg. »Da stehen sie«, sprach er zu seinem Herzen, »da lachen sie: sie verstehen mich nicht, ich bin nicht der Mund für diese Ohren.

Muß man ihnen erst die Ohren zerschlagen, daß sie lernen, mit den Augen hören? Muß man rasseln gleich Pauken und Bußpredigern? Oder glauben sie nur dem Stammelnden?

Miluji toho, kdo se stydí, padne-li kostka k jeho štěstí, a pak se táže: což jsem podvodný hráč? – neboť chce zahynouti.

Miluji toho, kdo zlatými slovy metá před svými skutky a vyplní vždy ještě více, než slíbí, neboť chce svůj zánik.

Miluji toho, kdo ospravedlňuje lidi budoucí a vykupuje minulé: neboť chce zahynouti přítomnými.

Miluji toho, kdo trestá svého boha, že svého boha miluje: neboť nutně zahyne hněvem svého boha.

Miluji toho, jehož duše jest hluboká i v poranění a kdo může zahynouti malým zážitkem: tak půjde rád přes most.

Miluji toho, jehož duše přetéká, až sám sebe zapomene, až veškery věci jsou v něm: tak se mu veškery věci stanou zánikem.

Miluji toho, kdo je svobodného ducha i svobodného srdce: tak jest jeho hlava jen vnitřnostmi jeho srdce, srdce ho však pudí k zániku.

Miluji všechny ty, kdož jsou jako těžké krůpěje, ojedinele padající z temného mračna, jež visí nad lidmi: zvěstují, že přijde blesk, a jakožto zvěstovatelé zahynou.

Hleďte, já jsem zvěstovatel blesku a těžká krůpěj padající z mračna: onen blesk však sluje nadčlověk. –

5.

Když Zarathustra promluvil tato slova, pohlédl opět na lid a mlčel. „Tu stojí,“ pravil srdci svému, „a smějí se: nechápou mne, nejsem ústy pro tyto uši.

Třeba jim dříve rozbítí uši, aby si navykli poslouchati očima? Je třeba rachotiti jako bubny a postní kazatelé? Či důvěřují jen tomu, kdo koktá?

Sie haben etwas, worauf sie stolz sind. Wie nennen sie es doch, was sie stolz macht? Bildung nennen sie's, es zeichnet sie aus vor den Ziegenhirten.

Drum hören sie ungern von sich das Wort ›Verachtung‹. So will ich denn zu ihrem Stolze reden.

So will ich ihnen vom Verächtlichsten sprechen: das aber ist *der letzte Mensch*.«

Und also sprach Zarathustra zum Volke:

Es ist an der Zeit, daß der Mensch sich sein Ziel stecke. Es ist an der Zeit, daß der Mensch den Keim seiner höchsten Hoffnung pflanze.

Noch ist sein Boden dazu reich genug. Aber dieser Boden wird einst arm und zahm sein, und kein hoher Baum wird mehr aus ihm wachsen können.

Wehe! Es kommt die Zeit, wo der Mensch nicht mehr den Pfeil seiner Sehnsucht über den Menschen hinaus wirft, und die Sehne seines Bogens verlernt hat, zu schwirren!

Ich sage euch: man muß noch Chaos in sich haben, um einen tanzenden Stern gebären zu können. Ich sage euch: ihr habt noch Chaos in euch.

Wehe! Es kommt die Zeit, wo der Mensch keinen Stern mehr gebären wird. Wehe! Es kommt die Zeit des verächtlichsten Menschen, der sich selber nicht mehr verachten kann.

Seht! Ich zeige euch *den letzten Menschen*.

»Was ist Liebe? Was ist Schöpfung? Was ist Sehnsucht? Was ist Stern?« – so fragt der letzte Mensch und blinzelt.

Die Erde ist dann klein geworden, und auf ihr hüpfet der letzte Mensch, der alles klein macht. Sein Geschlecht ist unaustilgbar wie der Erdfloh; der letzte Mensch lebt am längsten.

»Wir haben das Glück erfunden« – sagen die letzten Menschen und blinzeln.

Sie haben die Gegenden verlassen, wo es hart war zu leben: denn man braucht Wärme. Man liebt noch den Nachbar und reibt sich an ihm: denn man braucht Wärme.

Krankwerden und Mißtrauen-haben gilt ihnen sündhaft: man geht achtsam einher. Ein Tor, der noch über Steine oder Menschen stolpert!

Mají něco, nač jsou pyšní: Jak to jen zvou, co jim do-dává pýchy? Vzděláním to zvou, nad pasáky koz je to po-vyšuje.

Proto neradi o sobě slyší slovo ‚pohrdání‘. I promluvím k jejich pýše.

Promluvím jim o tom, co jest hodno největšího pohr-dání: to však je *poslední člověk*.“

A takto promluvil Zarathustra k lidu:

Je čas, aby si člověk vytkl svůj cíl. Je čas, aby člověk za-sadil símě své nejvyšší naděje.

Ještě je půda jeho dosti bohatá k tomu. Ale jednou ta půda zchudne a zkrotne a žádný vysoký strom z ní už ne-vyrazí.

Běda! Přejde čas, kdy člověk již nebude vysílati šíp své touhy do dálky nad člověka, kdy tětíva jeho luku se odnaučí svištět!

Pravím vám: musí míti ještě chaos ve svém nitru, kdo chce zroditi tančící hvězdu. Pravím vám: vy ještě máte chaos ve svém nitru.

Běda! Přejde čas, kdy člověk již nebude roditi hvězd. Běda! Přejde čas člověka, který zasluhuje největšího pohr-dání a sám sebou již neumí pohrdati.

Hleďte! Ukazuji vám *posledního člověka*.

„Co je láska? Co stvoření? Co touha? Co hvězda?“ – tak se ptá poslední člověk a mžourá.

Tehdy země bude drobounce malá a na ní bude poska-kovati poslední člověk, zdrobňující všechno. Jeho pokolení je nevyhladitelné jako zemská blecha; poslední člověk žije nejdéle.

„My vynalezli štěstí“ – říkají poslední lidé a mžourají.

Opustili kraje, kde bylo tvrdo žít: neboť potřebují tepla. Ještě milují souseda a trou se o něj; neboť potřebují tepla.

Onemocněti a nedůvěřovati, toť pro ně hřích: pozorně si vykračují. Blázen, kdo ještě klopýtá přes kameny nebo lidi!

Ein wenig Gift ab und zu: das macht angenehme Träume. Und viel Gift zuletzt, zu einem angenehmen Sterben.

Man arbeitet noch, denn Arbeit ist eine Unterhaltung. Aber man sorgt, daß die Unterhaltung nicht angreife.

Man wird nicht mehr arm und reich: beides ist zu beschwerlich. Wer will noch regieren? Wer noch gehorchen? Beides ist zu beschwerlich.

Kein Hirt und eine Herde! Jeder will das Gleiche, jeder ist gleich: wer anders fühlt, geht freiwillig ins Irrenhaus.

»Ehemals war alle Welt irre« – sagen die Feinsten und blinzeln.

Man ist klug und weiß alles, was geschehn ist: so hat man kein Ende zu spotten. Man zankt sich noch, aber man versöhnt sich bald – sonst verdirbt es den Magen.

Man hat sein Lüstchen für den Tag und sein Lüstchen für die Nacht: aber man ehrt die Gesundheit.

»Wir haben das Glück erfunden« – sagen die letzten Menschen und blinzeln. –

Und hier endete die erste Rede Zarathustras, welche man auch »die Vorrede« heißt: denn an dieser stelle unterbrach ihn das Geschrei und die Lust der Menge. »Gib uns diesen letzten Menschen, oh Zarathustra«, – so riefen sie – »mache uns zu diesen letzten Menschen! So schenken wir dir den Übermenschen!« Und alles Volk jubelte und schnalzte mit der Zunge. Zarathustra aber wurde traurig und sagte zu seinem Herzen:

»Sie verstehen mich nicht: ich bin nicht der Mund für diese Ohren.

Zu lange wohl lebte ich im Gebirge, zu viel horchte ich auf Bäche und Bäume: nun rede ich ihnen gleich den Ziegenhirten.

Unbewegt ist meine Seele und hell wie das Gebirge am Vormittag. Aber sie meinen, ich sei kalt und ein Spötter in furchtbaren Späßen.

Und nun blicken sie mich an und lachen: und indem sie lachen, hassen sie mich noch. Es ist Eis in ihrem Lachen.«

Tu a tam trochu jedu: to dává příjemné sny. A mnoho jedu na konec, k příjemnému umírání.

Ještě se pracuje, neboť práce je zábava. Ale dávají pozor, aby zábava nevysilovala.

Již nechudnou a nebohatnou: obé je příliš namáhavé. Kdo by ještě vládl? Kdo poslouchal? Obé je příliš namáhavé.

Žádný pastýř a jediný ovčinec! Každý chce stejné, každý je stejný: kdo cítí jinak, jde z vlastní vůle do blázince.

„Dříve bláznil celý svět“ – říkají nejpovednější a mžourají.

Každý je důvtipný a ví vše, co se zběhlo: i není konce výsměchu. Hádají se ještě, ale brzy se smíří – jinak by si zkazili žaludek.

Maličkou rozkoš na den a maličkou rozkoš na noc: zdraví však chovají v úctě.

„My vynalezli štěstí“ – říkají poslední lidé a mžourají. –

A zde domluvil Zarathustra svou prvou řeč, která sluje též „předmluvou“: neboť na tomto místě ho přerušily křik a vznícení davu. „Dej nám toho posledního člověka, ó Zarathustro, – tak volali – učíš nás těmi posledními lidmi! A nadčlověka ti darujeme!“ A plesal všecken lid a mlaskal jazykem. Zarathustra se však zarmoutil a promluvil k srdci svému:

„Nechápou mne: nejsem ústy pro tyto uši.

Příliš dlouho jsem asi v horách žil, příliš jsem naslouchal stržím a stromům: teď jim mluvím stejně jako pasáci koz.

Nehnuta jest má duše a jasná jako pohoří před polednem. Oni však myslí, že jsem chladný a že se vysmívám v příšerných žertech.

A teď na mne pohlížejí a smějí se, ba smějíce se mne nenávidí. Je led v jejich smíchu.“

Da aber geschah etwas, das jeden Mund stumm und jedes Auge starr machte. Inzwischen nämlich hatte der Seiltänzer sein Werk begonnen: er war aus einer kleinen Tür hinausgetreten und ging über das Seil, welches zwischen zwei Türmen gespannt war, also, daß es über dem Markte und dem Volke hing. Als er eben in der Mitte seines Weges war, öffnete sich die kleine Tür noch einmal, und ein bunter Gesell, einem Possenreißer gleich, sprang heraus und ging mit schnellen Schritten dem ersten nach. »Vorwärts, Lahmfuß«, rief seine fürchterliche Stimme, »vorwärts Faultier, Schleichhändler, Bleichgesicht! Daß ich dich nicht mit meiner Ferse kitzle! Was treibst du hier zwischen Türmen? In den Turm gehörs du, einsperren sollte man dich, einem Bessern, als du bist, sperrst du die freie Bahn!« – Und mit jedem Worte kam er ihm näher und näher: als er aber nur noch einen Schritt hinter ihm war, da geschah das Erschreckliche, das jeden Mund stumm und jedes Auge starr machte – er stieß ein Geschrei aus wie ein Teufel und sprang über den hinweg, der ihm im Wege war. Dieser aber, als er so seinen Nebenbuhler siegen sah, verlor dabei den Kopf und das Seil; er warf seine Stange weg und schoß schneller als diese, wie ein Wirbel von Armen und Beinen, in die Tiefe. Der Markt und das Volk glich dem Meere, wenn der Sturm hineinfährt: alles floh auseinander und übereinander, und am meisten dort, wo der Körper niederschlagen mußte.

Zarathustra aber blieb stehen, und gerade neben ihn fiel der Körper hin, übel zugerichtet und zerbrochen, aber noch nicht tot. Nach einer Weile kam dem Zerschmetterten das Bewußtsein zurück, und er sah Zarathustra neben sich knien. »Was machst du da?« sagte er endlich, »ich wußte es lange, daß mir der Teufel ein Bein stellen werde. Nun schleppt er mich zur Hölle: willst du's ihm wehren?«

»Bei meiner Ehre, Freund«, antwortete Zarathustra, »das gibt es alles nicht, wovon du sprichst: es gibt keinen Teufel und keine Hölle. Deine Seele wird noch schneller tot sein als dein Leib: fürchte nun nichts mehr!«

Tu se však stalo cosi, čím oněměl každý ret a zmrtvělo každé oko. Zatím se totiž provazolezec dal do práce: vystoupil z dvířek a krácel přes motouz, napjatý od věže k věži a visící tedy nad tržištěm a lidem. Když byl právě prostřed své cesty, otevřela se dvířka znovu, vyskočil z nich pestrý chlapík, vystrojený za šaška, a rychlým krokem krácel za druhem. „Kupředu, ty chromý,“ volal jeho příšerný hlas, „kupředu, ty lenochode, ty podloudníku, ty bledá tváři! Abych tě nepolechtal patou! Co to tropíš mezi věžemi? Do věže s tebou, zavřít by tě měli, lepšimu, než sám jsi, zavíráš volnou cestu!“ A při každém slovu se mu blížil a blížil: ale když už byl jen krok za ním, tu stalo se to hrozné, čím oněměl každý ret a zmrtvělo každé oko – vyrazil d'ábelský skřek a skočil přes toho, který mu byl v cestě. Ten však, vida takto vítěziti soupeře, ztratil hlavu i provaz; odhodil tyč a rychleji než ona řítit se do hloubky jako kotouč paží a nohou. Trh i lid se podobaly moři, když vichřice do něho vjede: všechno se rozutíkalo a vráželo do sebe a nejvíce tam, kde čekali, že tělo dopadne.

Zarathustra však zůstal a právě vedle něho spadlo tělo, zle pohmožděno a polámáno, ale ještě živé. Po chvíli se roztržitěnému vrátilo vědomí a viděl Zarathustru klečeti vedle sebe. „Co tu děláš?“ pravil posléze, „věděl jsem dávno, že mi d'ábel nastaví nohu. Ted' mne povleče do pekel: chceš mu v tom brániti?“

„Svou ctí se ti zaručuji, příteli,“ odpověděl Zarathustra, „není toho všeho, o čem mluvíš: není d'ábla, není pekel. Tvá duše bude ještě dříve mrtva než tvé tělo: neboj se již ničeho!“

Der Mann blickte mißtrauisch auf. »Wenn du die Wahrheit sprichst«, sagte er dann, »so verliere ich nichts, wenn ich das Leben verliere. Ich bin nicht viel mehr als ein Tier, das man tanzen gelehrt hat, durch Schläge und schmale Bissen.«

»Nicht doch«, sprach Zarathustra; »du hast aus der Gefahr deinen Beruf gemacht, daran ist nichts zu verachten. Nun gehst du an deinem Beruf zugrunde: dafür will ich dich mit meinen Händen begraben.«

Als Zarathustra dies gesagt hatte, antwortete der Sterbende nicht mehr; aber er bewegte die Hand, wie als ob er die Hand Zarathustras zum Danke suche. –

7.

Inzwischen kam der Abend, und der Markt barg sich in Dunkelheit: da verlief sich das Volk, denn selbst Neugierde und Schrecken werden müde. Zarathustra aber saß neben dem Toten auf der Erde und war in Gedanken versunken: so vergaß er die Zeit. Endlich aber wurde es Nacht, und ein kalter Wind blies über den Einsamen. Da erhob sich Zarathustra und sagte zu seinem Herzen:

»Wahrlich, einen schönen Fischfang tat heute Zarathustra! Keinen Menschen fing er, wohl aber einen Leichnam.

Unheimlich ist das menschliche Dasein und immer noch ohne Sinn: ein Possenreißer kann ihm zum Verhängnis werden.

Ich will die Menschen den Sinn ihres Seins lehren: welcher ist der Übermensch, der Blitz aus der dunklen Wolke Mensch.

Aber noch bin ich ihnen ferne, und mein Sinn redet nicht zu ihren Sinnen. Eine Mitte bin ich noch den Menschen zwischen einem Narren und einem Leichnam.

Dunkel ist die Nacht, dunkel sind die Wege Zarathustras. Komm, du kalter und steifer Gefährte! Ich trage dich dorthin, wo ich dich mit meinen Händen begrabe.«

8.

Als Zarathustra dies zu seinem Herzen gesagt hatte, lud er den

Muž nedůvěřivě vzhlédl. „Mluvíš-li pravdu,“ pravil poté, „ničeho s životem neztrácím. Nejsem mnohem víc než zvíře, jež bitím a chudými sousty naučili tančit.“

„Nikoli,“ pravil Zarathustra, „z nebezpečství učinil sis povolání, na tom není nic mrzkého. Teď svým povoláním hyněš: za to tě pochovám svýma rukama.“

Když Zarathustra domluvil, umírající již neodpovídal; pohnul však rukou, jako by hledal ruku Zarathustrovu na znamení díku. –

7.

Zatím nadešel večer a tržiště se skrylo v temnotu: tu lid zmizel, neb i zvědavost a hrůza se unaví. Zarathustra však seděl na zemi vedle mrtvého a byl ponořen do myšlenek: tak zapomněl času. Posléze však nastala noc a studený vítr ovál osamělého. Tu se Zarathustra zdvihl a pravil srdci svému:

„Věřu, krásný byl dnes Zarathustrův rybolov! Neulovil člověka, leč mrtvolu.

Příšerné je lidské živobytí a stále ještě beze smyslu: šašek může se mu státi osudem.

Chci lidi naučit smyslu jejich žití: a tím je nadčlověk, blesk z temného mračna ‚člověk‘.

Ale ještě jsem jich vzdálen a nemluví smysl můj k jejich smyslům. Jsem pro lidi ještě střed mezi bláznem a mrtvolou.

Temná je noc, temné jsou Zarathustrové cesty. Pojď, můj studený, nehybný soudruhu! Zanesu tě tam, kde tě pochovám svýma rukama.“

8.

Když Zarathustra takto promluvil k srdci svému, nalo-

Leichnam auf seinen Rücken und machte sich auf den Weg. Und noch nicht war er hundert Schritte gegangen, da schlich ein Mensch an ihn heran und flüsterte ihm ins Ohr – und siehe! Der, welcher redete, war der Possenreißer vom Turme. »Geh weg von dieser Stadt, oh Zarathustra«, sprach er; »es hassen dich hier zu viele. Es hassen dich die Guten und Gerechten, und sie nennen dich ihren Feind und Verächter; es hassen dich die Gläubigen des rechten Glaubens, und sie nennen dich die Gefahr der Menge. Dein Glück war es, daß man über dich lachte: und wahrlich, du redetest gleich einem Possenreißer. Dein Glück war es, daß du dich dem toten Hunde geselltest; als du dich so erniedrigtest, hast du dich selber für heute errettet. Geh aber fort aus dieser Stadt – oder morgen springe ich über dich hinweg, ein Lebendiger über einen Toten.« Und als er dies gesagt hatte, verschwand der Mensch; Zarathustra aber ging weiter durch die dunklen Gassen.

Am Tore der Stadt begegneten ihm die Totengräber: sie leuchteten ihm mit der Fackel ins Gesicht, er kannten Zarathustra und spotteten sehr über ihn. »Zarathustra trägt den toten Hund davon: brav, daß Zarathustra zum Totengräber wurde! Denn unsere Hände sind zu reinlich für diesen Braten. Will Zarathustra wohl dem Teufel seinen Bissen stehlen? Nun wohlan! Und gut Glück zur Mahlzeit! Wenn nur nicht der Teufel ein besserer Dieb ist, als Zarathustra! – er stiehlt sie beide, er frißt sie beide!« Und sie lachten miteinander und steckten die Köpfe zusammen.

Zarathustra sagte dazu kein Wort und ging seines Weges. Als er zwei stunden gegangen war, an Wäldern und Sümpfen vorbei, da hatte er zu viel das hungrige Geheul der Wölfe gehört, und ihm selber kam der Hunger. So blieb er an einem einsamen Hause stehn, in dem ein Licht brannte.

»Der Hunger überfällt mich«, sagte Zarathustra, »wie ein Räuber. In Wäldern und Sümpfen überfällt mich mein Hunger, und in tiefer Nacht.

Wunderliche Launen hat mein Hunger. Oft kommt er mir erst nach der Mahlzeit, und heute kam er den ganzen Tag nicht: wo weilte er doch?«

Und damit schlug Zarathustra an das Tor des Hauses. Ein

žil si mrtvolu na záda a dal se na pochod. A neušel ani sto kroků, tu přiblížil se k němu člověk a šeptal mu do ucha – a hle! ten, který mluvil, byl onen šašek z věže. „Odejdi z tohoto města, ó Zarathustro,“ pravil, „příliš mnoho lidí tě tu nenávidí. Nenávidí tě dobří a spravedliví a jmenují tě svým nepřítelem a povrhovatelem; nenávidí tě věřící pravé víry a jmenují tě nebezpečím pro dav. Tvé štěstí bylo, že se ti smáli: a věz, mluvils jako šašek. Tvé štěstí bylo, že ses přidružil k tomuto zdechlému psu; když jsi se tak ponížil, sám jsi se zachránil pro dnešek. Ale odejdi z tohoto města, sice tě zítra přeskočím, živý mrtvého.“ A když to dořekl, zmizel ten člověk; Zarathustra však šel dále temnými ulicemi.

U městské brány ho potkali hrobaři: posvítili mu pochodní do tváře, poznali Zarathustru a nadměru se mu smáli. „Zarathustra odnáší zdechlého psa: sláva, že se Zarathustra stal hrobařem! Neboť naše ruce jsou příliš čistotné pro tuto pečení. Chce snad Zarathustra ukrásti d'áblu jeho sousto? Ať jde k duhu! A dobrého zažití! Jenom není-li d'ábel lepší zloděj než Zarathustra! – oba je ukradne, oba je pozře!“ A smáli se spolu a šuškali.

Zarathustra slovem neodpověděl a šel svou cestou. Když ušel dvě hodiny, kráčeje mimo lesy a močály, tu až příliš se naposlouchal hladového vytí vlků a i na něj přikvačil hlad. I zastavil se před osamělým domem, v němž hořelo světlo.

„Hlad mne přepadá,“ pravil Zarathustra, „jako loupežník. V lesích a močálech mne přepadá můj hlad, a v hluboké noci.

Podivné vrtochy má můj hlad. Často mi přichází až po jídle a dnes nepřišel po celý den: kde jen prodléval?«

A za těch slov zabušil Zarathustra na vrata domu. Ob-

alter Mann erschien; er trug das Licht und fragte: »Wer kommt zu mir und zu meinem schlimmen Schlafe?«

»Ein Lebendiger und ein Toter«, sagte Zarathustra. »Gebt mir zu essen und zu trinken, ich vergaß es am Tage. Der, welcher den Hungrigen speiset, erquickt seine eigene Seele: so spricht die Weisheit.«

Der Alte ging fort, kam aber gleich zurück und bot Zarathustra Brot und Wein. »Eine böse Gegend ist's für Hungernde«, sagte er; »darum wohne ich hier. Tier und Mensch kommen zu mir, dem Einsiedler. Aber heiße auch deinen Gefährten essen und trinken, er ist müder als du.« Zarathustra antwortete: »Tot ist mein Gefährte, ich werde ihn schwerlich dazu überreden.« »Das geht mich nichts an«, sagte der Alte mürrisch: »wer an meinem Hause anklopft, muß auch nehmen, was ich ihm biete. Eßt und gehabt euch wohl!« –

Darauf ging Zarathustra wieder zwei Stunden und vertraute dem Wege und dem Lichte der Sterne: denn er war ein gewohnter Nachtgänger und liebte es, allem Schlafenden ins Gesicht zu sehn. Als aber der Morgen graute, fand sich Zarathustra in einem tiefen Walde, und kein Weg zeigte sich ihm mehr. Da legte er den Toten in einen hohlen Baum sich zu Häupten – denn er wollte ihn vor den Wölfen schützen – und sich selber auf den Boden und das Moos. Und alsbald schlief er ein, müden Leibes, aber mit einer unbewegten Seele.

9.

Lange schlief Zarathustra, und nicht nur die Morgenröte ging über sein Antlitz, sondern auch der Vormittag. Endlich aber tat sein Auge sich auf: verwundert sah Zarathustra in den Wald und die Stille, verwundert sah er in sich hinein. Dann erhob er sich schnell, wie ein Seefahrer, der mit einem Male Land sieht, und jauchzte: denn er sah eine neue Wahrheit. Und also redete er dann zu seinem Herzen:

»Ein Licht ging mir auf: Gefährten brauche ich, und lebendige – nicht tote Gefährten und Leichname, die ich mit mir trage, wohin ich will.

jevil se starý muž; měl v rukou světlo a ptal se: „Kdo přichází ke mně a k mému zlému spánku?“

„Živý a mrtvý,“ odpověděl Zarathustra. „Dej mi jíst a pít, zapomněl jsem na to ve dne. Kdo nasytí hladového, svou vlastní duši občerství: tak mluví moudrost.“

Stařec odešel, vrátil se však ihned a nabídl Zarathustrovi chleba i vína. „Zlý to kraj pro hladovějící,“ pravil, „proto zde přebývám. Zvěř a člověk přicházejí ke mně, k poustevníkovi. Ale řekni též svému druhovi, aby jedl a pil, jest umdlenější než ty.“ Zarathustra odvětil: „Je mrtev můj druh; stěží ho k tomu přemluví.“ „Po tom mi nic není,“ pravil stařec rozmrzele, „kdo zaklepe na můj dům, nechť vezme, co mu nabízím. Jezte a žijte blaze!“ –

Nato šel Zarathustra zase dvě hodiny a důvěřoval cestě i záři hvězd: neboť uvykl býti nočním chodcem a rád se všemu spícímu díval do tváře. Ale když se rozbřeslo jitro, shledal Zarathustra, že je v hlubokém lese, a již se mu neukazovala cesta. I položil mrtvého do dutého stromu k svým hlavám – neboť ho chtěl uchrániti od vlků – a sám ulehl na zemi a mech. A záhy usnul, tělo maje mdlé, než duši nepohnutu.

9.

Dlouho spal Zarathustra a nejen ranní červánky mu přes tvář přešly, nýbrž i dopoledne. Posléze však otevřelo se jeho oko: udiven pohlédl Zarathustra do lesa i ticha, udiven sám do sebe. Pak se rychle zvedl, jako plavec, jenž pojednou zahlédne zemi, a zajásal: neb zahlédl novou pravdu. A takto poté promluvil k srdci svému.

„Vzešlo mi světlo: třeba mi druhů, a to živoucích – ne mrtvých druhů a mrtvol, jež nesu s sebou, kamkoli chci já.

Sondern lebendige Gefährten brauche ich, die mir folgen, weil sie sich selber folgen wollen – und dorthin, wohin ich will.

Ein Licht ging mir auf: nicht zum Volke rede Zarathustra, sondern zu Gefährten! Nicht soll Zarathustra einer Herde Hirt und Hund werden!

Viele wegzulocken von der Herde – dazu kam ich. Zürnen soll mir Volk und Herde: Räuber will Zarathustra den Hirten heißen.

Hirten sage ich, aber sie nennen sich die Guten und Gerechten. Hirten sage ich: aber sie nennen sich die Gläubigen des rechten Glaubens.

Siehe die Guten und Gerechten! Wen hassen sie am meisten? Den, der zerbricht ihre Tafeln der Werte, den Brecher, den Verbrecher – das aber ist der Schaffende.

Siehe die Gläubigen aller Glauben! Wen hassen sie am meisten? Den, der zerbricht ihre Tafeln der Werte, den Brecher, den Verbrecher – das aber ist der Schaffende.

Gefährten sucht der Schaffende und nicht Leichname, und auch nicht Herden und Gläubige. Die Mitschaffenden sucht der Schaffende, die, welche neue Werte auf neue Tafeln schreiben.

Gefährten sucht der Schaffende, und Miterntende: denn alles steht bei ihm reif zur Ernte. Aber ihm fehlen die hundert Sicheln: so rauft er Ähren aus und ist ärgerlich.

Gefährten sucht der Schaffende, und solche, die ihre Sicheln zu wetzen wissen. Vernichter wird man sie heißen und Verächter des Guten und Bösen. Aber die Erntenden sind es und die Feiernden.

Mitschaffende sucht Zarathustra, Miterntende und Mitfeiernde sucht Zarathustra: was hat er mit Herden und Hirten und Leichnamen zu schaffen!

Und du, mein erster Gefährte, gehab dich wohl! Gut begrub ich dich in deinem hohlen Baume, gut barg ich dich vor den Wölfen.

Aber ich scheid von dir, die Zeit ist um. Zwischen Morgenröte und Morgenröte kam mir eine neue Wahrheit.

Nicht Hirt soll ich sein, nicht Totengräber. Nicht reden einmal will ich wieder mit dem Volke; zum letzten Male sprach ich zu einem Toten.

Nýbrž živých druhů mi třeba, kteří jdou za mnou, že chtějí jít sami za sebou – a tam, kam chci já.

Vzešlo mi světlo: ne k lidu nechť mluví Zarathustra, nýbrž k druhům! Nemá se Zarathustra státi stáda pastýřem a psem!

Mnoho jich odlákat od stáda – k tomu jsem přišel. Nevražiti má na mne lid i stádo: lupičem nechť nazývají Zarathustru pastýři.

Pravím pastýři, oni si však říkají dobří a spravedliví. Pravím pastýři: oni si však říkají věřící pravé víry.

Hle, dobří a spravedliví! Koho nenávidí nejvíce? Toho, kdo jejich desky hodnot láme a zláme, zločince – to však je ten, kdo tvoří.

Hle, věřící všech věř! Koho nenávidí nejvíce? Toho, kdo jejich desky hodnot láme a zláme, zločince – to však je ten, kdo tvoří.

Kdo tvoří, hledá si druhů, a ne mrtvol, ani stád, ani věřících. Kdo tvoří, hledá si společníků tvoření, kteří nové hodnoty píší na nové desky.

Kdo tvoří, hledá si druhů, hledá si společníků žatvy: neboť vše u něho dozrálo k žatvě. Jemu samotnému se nedostává sta srpů: i vytrhává klasy a je mrzut.

Kdo tvoří, hledá si druhů a těch, kdož dovedou brousiti své srpy. Ničiteli budou zváni a povrhovateli dobrem i zlem. Ale jsou to ti, kteří žnou, ti, kteří svátek slaví.

Společníky tvoření hledá Zarathustra, společníky žatvy a slavností hledá Zarathustra: co mu společného se stády a pastýři a mrtvolami!

A ty, prvý můj druhu, měj se krásně! Dobře jsem tě pochoval v tvém dutém stromě, dobře jsem tě ukryl před vlky.

Ale loučím se s tebou, minul čas. Mezi zorou a zorou mi vzešla nová pravda.

Nemám býti pastýřem ani hrobařem. S lidem již ani nepromluvím: naposled jsem mluvil k mrtvému.

Den Schaffenden, den Erntenden, den Feiernden will ich mich zugesellen: den Regenbogen will ich ihnen zeigen und alle die Treppen des Übermenschen.

Den Einsiedlern werde ich mein Lied singen und den Zweisiedlern; und wer noch Ohren hat für Unerhörtes, dem will ich sein Herz schwer machen mit meinem Glücke.

Zu meinem Ziele will ich, ich gehe meinen Gang; über die Zögernden und Saumseligen werde ich hinwegspringen. Also sei mein Gang ihr Untergang!«

10.

Dies hatte Zarathustra zu seinem Herzen gesprochen, als die Sonne im Mittag stand: da blickte er fragend in die Höhe – denn er hörte über sich den scharfen Ruf eines Vogels. Und siehe! Ein Adler zog in weiten Kreisen durch die Luft, und an ihm hing eine Schlange, nicht einer Beute gleich, sondern einer Freundin: denn sie hielt sich um seinen Hals geringelt.

»Es sind meine Tiere!« sagte Zarathustra und freute sich von Herzen.

»Das stolze Tier unter der Sonne und das klügste Tier unter der Sonne – sie sind ausgezogen auf Kundschaft.

Erkunden wollen sie, ob Zarathustra noch lebe. Wahrlich, lebe ich noch?

Gefährlicher fand ich's unter Menschen als unter Tieren, gefährliche Wege geht Zarathustra. Mögen mich meine Tiere führen!«

Als Zarathustra dies gesagt hatte, gedachte er der Worte des Heiligen im Walde, seufzte und sprach also zu seinem Herzen:

»Möchte ich klüger sein! Möchte ich klug von Grund aus sein, gleich meiner Schlange!

Aber Unmögliches bitte ich da: so bitte ich denn meinen Stolz, daß er immer mit meiner Klugheit gehe!

Und wenn mich einst meine Klugheit verläßt – ach, sie liebt es, davonzufliegen! – möge mein Stolz dann noch mit meiner Torheit fliegen!«

– Also begann Zarathustras Untergang.

K tvořícím, k žnoucím, k těm, kdo svátek slaví, se přidružím: duhu jim ukáži a všechny ony schody nadčlověka.

Poustevníkům zazpívám svou píseň, poustevníkům samojediným i dvojjediným; a kdo má ještě uši pro věci neslychané, tomu zatížím srdce svým štěstím.

Za svým cílem jdu, svým krokem kráčím; váhavé a liknavé přeskočím. Tak budiž můj krok jejich zánikem!«

10.

Tak promluvil Zarathustra k srdci svému, když slunce stálo v polednách: tu pohlédl tázavě do výše – neb nad sebou zaslechl ostrý ptačí skřek. A hle! Orel kroužil vzduchem v širokých kruzích a na něm visel had, ne jako lup, nýbrž jako přítel: neboť byl obtočen kol jeho krku.

„Jsou to má zvířata!“ pravil Zarathustra a od srdce se těšil.

„Nejhrdější zvíře pod sluncem a nejchytřejší zvíře pod sluncem – vydala se na výzvědy.

Vyzvědění chtějí, zda Zarathustra posud na živu. Věru, jsem posud na živu?

Nalezl jsem více nebezpečností mezi lidmi než mezi zvířaty, nebezpečnými cestami kráčí Zarathustra. Nechť mne vedou má zvířata!«

Když Zarathustra takto promluvil, vzpomenu slovo onoho světce v lese, vzdychl a děl srdci svému:

„Kéž jsem chytřejší! Kéž jsem chytrý od základu jako můj had!

Tu prosím však o nemožné; tedy prosím svou hrdost, aby vždy šla s mou chytrostí!

A jestliže mne jednou opustí má chytrost – ach, tak ráda odlétá! – kéž pak má hrdost letí ještě s mým bláznovstvím!«

– Tak se počal Zarathustrův zánik.

Von den drei Verwandlungen

Drei Verwandlungen nenne ich euch des Geistes: wie der Geist zum Kamele wird, und zum Löwen das Kamel, und zum Kinde zuletzt der Löwe.

Vieles Schwere gibt es dem Geiste, dem starken, tragsamen Geiste, dem Ehrfurcht innewohnt: nach dem Schweren und Schwersten verlangt seine Stärke.

Was ist schwer? so fragt der tragsame Geist, so kniet er nieder, dem Kamele gleich, und will gut beladen sein.

Was ist das Schwerste, ihr Helden? so fragt der tragsame Geist, daß ich es auf mich nehme und meiner Stärke froh werde.

Ist es nicht das: sich erniedrigen, um seinem Hochmut wehe zu tun? Seine Torheit leuchten lassen, um seiner Weisheit zu spotten?

Oder ist es das: von unserer Sache scheiden, wenn sie ihren Sieg feiert? Auf hohe Berge steigen, um den Versucher zu versuchen?

Oder ist es das: sich von Eicheln und Gras der Erkenntnis nähren und um der Wahrheit willen an der Seele Hunger leiden?

Oder ist es das: krank sein und die Tröster heim schicken und mit Tauben Freundschaft schließen, die niemals hören, was du willst?

Oder ist es das: in schmutziges Wasser steigen, wenn es das Wasser der Wahrheit ist, und kalte Frösche und heiße Kröten nicht von sich weisen?

Oder ist es das: die lieben, die uns verachten, und dem Gespenste die Hand reichen, wenn es uns fürchten machen will?

Alles dies Schwerste nimmt der tragsame Geist auf sich: dem Kamele gleich, das beladen in die Wüste eilt, also eilt er in seine Wüste.

Aber in der einsamsten Wüste geschieht die zweite Verwandlung: zum Löwen wird hier der Geist, Freiheit will er sich erbeuten und Herr sein in seiner eignen Wüste.

O třech proměnách

Tři proměny vám jmenuji ducha: jak duch se stává velbloudem, lvem velbloud a dítětem posléze lev.

Mnoho těžkého se naskýtá duchu, silnému, nosnému duchu, v němž přebývá úcta: po těžkém a nejtěžším volá jeho síla.

Co je těžké? tak se táže nosný duch, tak pokleká, podoběn velbloudu, a chce, aby se mu hodně naložilo.

Co je nejtěžší, vy bohatýři? tak se táže nosný duch, abych to na **sebe** vzal a **svou** silou se těšil.

Zdaž to **není** toto: **ponížit** se a tím zranit svou pýchu? Dát zářiti své poštilosti a tím své moudrosti se posmívati?

Či je to snad toto: loučiti se se svou pří, když vítězství své slaví? Stoupati na vysoké hory a pokoušitele tam pokoušetí?

Či je to snad toto: živiti se žaludy a býlím poznání a pravdu hladověti ve své duši?

Či je to snad toto: býti chor a nepřijímati těšitelů a vcházeti v přátelství s hluchými, kteří nikdy neslyší, čeho chceš?

Či je to snad toto: stoupati ve špinavou vodu, je-li to voda pravdy, a neodháněti od sebe studených žab a horkých ropuch?

Či je to snad toto: milovati toho, kdo námi pohrdá, a podávati ruku strašidlu, chce-li nás polekati?

Vše toto nejtěžší na sebe béře nosný duch: podoběn velbloudu, jenž nákladem obtěžkán pospíchá na poušť, tak pospíchá duch na svou poušť.

Ale v nejosamělejší poušti nastává druhá proměna: lvem se tu stává duch, svobodu chce si ukořistiti a pánem býti ve své vlastní poušti.

Seinen letzten Herrn sucht er sich hier: feind will er ihm werden und seinem letzten Gotte, um Sieg will er mit dem großen Drachen ringen.

Welches ist der große Drache, den der Geist nicht mehr Herr und Gott heißen mag? »Du-sollst« heißt der große Drache. Aber der Geist des Löwen sagt »ich will«.

»Du-sollst« liegt ihm am Wege, goldfunkelnd, ein Schuppentier, und auf jeder Schuppe glänzt golden »Du sollst!«

Tausendjährige Werte glänzen an diesen Schuppen, und also spricht der mächtigste aller Drachen: »Aller Wert der Dinge – der glänzt an mir.«

»Aller Wert ward schon geschaffen, und aller geschaffene Wert – das bin ich. Wahrlich, es soll kein »Ich wilk« mehr geben!« Also spricht der Drache.

Meine Brüder, wozu bedarf es des Löwen im Geiste? Was nügt nicht das lastbare Tier, das entsagt und ehrfürchtig ist?

Neue Werte schaffen – das vermag auch der Löwe noch nicht: aber Freiheit sich schaffen zu neuem Schaffen – das vermag die Macht des Löwen.

Freiheit sich schaffen und ein heiliges Nein auch vor der Pflicht: dazu, meine Brüder, bedarf es des Löwen.

Recht sich nehmen zu neuen Werten – das ist das furchtbarste Nehmen für einen tragsamen und ehrfürchtigen Geist. Wahrlich, ein Rauben ist es ihm und eines raubenden Tieres Sache.

Als sein Heiligstes liebte er einst das »Du-sollst«: nun muß er Wahn und Willkür auch noch im Heiligsten finden, daß er sich Freiheit raube von seiner Liebe: des Löwen bedarf es zu diesem Raube.

Aber sagt, meine Brüder, was vermag noch das Kind, das auch der Löwe nicht vermochte? Was muß der raubende Löwe auch noch zum Kinde werden?

Unschuld ist das Kind und Vergessen, ein Neubeginnen, ein Spiel, ein aus sich rollendes Rad, eine erste Bewegung, ein heiliges Ja-sagen.

Ja, zum spiele des Schaffens, meine Brüder, bedarf es eines heiligen Ja-sagens: *seinen* Willen will nun der Geist, *seine* Welt gewinnt sich der Weltverlorene.

Svého posledního pána si tu vyhledá: chce se znesvářit s ním i se svým posledním bohem, o vítězství chce se rvát s velikým drakem.

Kdo je ten veliký drak, jehož nechce již zváti duch pánem a bohem? „Musíš“, tak sluje veliký drak. Duch lví však praví „chci“.

„Musíš“ leží mu v cestě, zlatem se blyštící šupinaté zvíře, a na každé šupině zlatitě se leskne „musíš!“

Tisícileté hodnoty se lesknou na těch šupinách a takto dí nejmocnější všech draků: „Všechna hodnota věcí – leskne se na mně.“

„Všechna hodnota již byla stvořena a všechna stvořená hodnota – tou jsem já. Věru, již nemá být žádného „chci!“ Tak mluví drak.

Bratří moji, k čemu je v duchu potřeba lva? Proč nestačí soumar, jenž se odříká a jenž uctívá?

Tvořiti nové hodnoty – toho ani lev ještě nesvede: ale svobodu si stvořiti k novému tvoření – to dovede síla lví.

Svobodu si stvořiti a posvátné Ne i k povinnosti: k tomu, bratří moji, je třeba lva.

Násilím právo si vzíti k novým hodnotám – toť nejhroznější násilí pro ducha nosného a uctivého. Věru, je mu to lupem, je mu to věcí loupežné šelmy.

Za své nejposvátnější měl kdysi v lásce své „musíš“: teď jest nucen i v nejposvátnějším nalézati blud a zvůli, aby si uloupil osvobození od své lásky: lva je třeba k tomuto lupu.

Ale řekněte, bratří moji, co že dovede dítě, čeho nesvedl ani lev? Proč se má loupežný lev ještě dítětem stát?

Nevinností je dítě a zapomenutím, je novým početím, je hrou, je kolem ze sebe se roztáčejícím, je prvním pohybem, je posvátným Ano.

Věru, ke hře tvorby, bratří moji, je třeba posvátného Ano: *svou* vlastní vůli chce potom duch, *svůj* vlastní svět si zbuduje, světu jsa ztracen.

Drei Verwandlungen nannte ich euch des Geistes: wie der Geist zum Kamele ward, und zum Löwen das Kamel, und der Löwe zuletzt zum Kinde. –

Also sprach Zarathustra. Und damals weilte er in der Stadt, welche genannt wird: die bunte Kuh.

Von den Lehrstühlen der Tugend

Man rühmte Zarathustra einen Weisen, der gut vom Schläfe und von der Tugend zu reden wisse: sehr werde er geehrt und gelohnt dafür, und alle Jünglinge säßen vor seinem Lehrstuhle. Zu ihm ging Zarathustra, und mit allen Jünglingen saß er vor seinem Lehrstuhle. Und also sprach der Weise:

Ehre und Scham vor dem Schläfe! Das ist das erste! Und allen aus dem Wege gehn, die schlecht schlafen und nachts wachen!

Schamhaft ist noch der Dieb vor dem Schläfe: stets stiehlt er sich leise durch die Nacht. Schamlos aber ist der Wächter der Nacht, schamlos trägt er sein Horn.

Keine geringe Kunst ist schlafen: es tut schon not, den ganzen Tag daraufhin zu wachen.

Zehnmal mußst du des Tages dich selber überwinden: das macht eine gute Müdigkeit und ist Mohn der Seele.

Zehnmal mußst du dich wieder mit dir selber versöhnen; denn Überwindung ist Bitternis, und schlecht schläft der Unversöhnte.

Zehn Wahrheiten mußst du des Tages finden; sonst suchst du noch des Nachts nach Wahrheit, und deine Seele blieb hungrig.

Zehnmal mußst du lachen am Tage und heiter sein: sonst stört dich der Magen in der Nacht, dieser Vater der Trübsal.

Wenige wissen das: aber man muß alle Tugenden haben, um gut zu schlafen. Werde ich falsch Zeugnis reden? Werde ich ebrechen?

Werde ich mich gelüsten lassen meines Nächsten Magd? Das alles vertrüge sich schlecht mit gutem Schläfe.

Und selbst wenn man alle Tugenden hat, muß man sich noch auf eins verstehen: selber die Tugenden zur rechten Zeit schlafen schicken.

Tři proměny jsem vám jmenoval ducha: kterak duch se stal velbloudem, lvem velbloud a dítětem posléze lev. –

Tak pravil Zarathustra. A tehdy dlel v městě, jež sluje „Pestrá kráva“.

O učebnách ctnosti

Velebili Zarathustrovi mudrce, jenž zná prý dobře mluvíti o spánku i ctnosti: nadmíru je prý za to vážen a odměňován, a všichni mladíci prý sedí před jeho učitelskou stolicí. K němu šel Zarathustra a se všemi mladíky seděl před jeho stolicí. A takto kázal mudrce:

Úctu a stud míti k spánku! Toť nejprvnější! A vyhýbati se všem, kdo nespí dobře a v noci bdí!

Stydlivý je k spánku i zloděj: vždy se tiše krade nocí. Nestoudný však je půlnoční strážce, nestoudně nosí svůj roh.

Není malým uměním spáti: je k tomu již třeba, po celý den abys bděl.

Desetkrát za den sám sebe přemož: to ti dá dobrou únavu a jest mákem tvé duši.

Desetkrát zase sám s sebou se usmíř; neboť přemáhání je hořkost a špatně spí neusmířený.

Desatero pravd najdi za den: sic i v noci budeš hledati pravdu a tvá duše zůstane lačná.

Desetkrát za den se směj a buď vesel: sice tě v noci vyruší žaludek, ten otec mrzutosti.

Je nemnoho těch, kdo to vědí: ale je nutné míti všechny ctnosti, abys dobře spal. Promluvím křivě svědectví? Sesmilním?

Požádám děvky bližního svého? To vše by se špatně snašelo s dobrým spánkem.

A i kdo má všechny ctnosti, vyznej se ještě v jednom: ať i své ctnosti v pravý čas pošle spát.

Daß sie sich nicht miteinander zanken, die artigen Weiblein!
Und über dich, du Unglückseliger!

Friede mit Gott und dem Nachbar: so will es der gute Schlaf.
Und Friede auch noch mit des Nachbars Teufel! Sonst geht er bei
dir des Nachts um.

Ehre der Obrigkeit und Gehorsam, und auch der krummen
Obrigkeit! So will es der gute Schlaf. Was kann ich dafür, daß die
Macht gerne auf krummen Beinen wandelt?

Der soll mir immer der beste Hirt heißen, der sein Schaf auf
die grünste Aue führt: so verträgt es sich mit gutem Schläfe.

Viel Ehren will ich nicht, noch große Schätze: das entzündet
die Milz. Aber schlecht schläft es sich ohne einen guten Namen
und einen kleinen Schatz.

Eine kleine Gesellschaft ist mir willkommener als eine böse:
doch muß sie gehn und kommen zur rechten Zeit. So verträgt es
sich mit gutem Schläfe.

Sehr gefallen mir auch die Geistig-Armen: sie fördern den
Schlaf Selig sind die, sonderlich wenn man ihnen immer Recht gibt.

Also läuft der Tag dem Tugendsamen. Kommt nun die Nacht,
so hüte ich mich wohl, den Schlaf zu rufen! Nicht will er gerufen
sein, der Schlaf, der der Herr der Tugenden ist!

Sondern ich denke, was ich des Tages getan und gedacht.
Wiederkäuend frage ich mich, geduldsam gleich einer Kuh: wel-
ches waren doch deine zehn Überwindungen?

Und welches waren die zehn Versöhnungen und die zehn
Wahrheiten und die zehn Gelächter, mit denen sich mein Herz gü-
tlich tat?

Solcherlei erwägend und gewiegt von vierzig Gedanken, über-
fällt mich auf einmal der Schlaf, der Ungerufene, der Herr der Tu-
genden.

Der Schlaf klopft mir auf mein Auge: da wird es schwer. Der
Schlaf berührt mir den Mund: da bleibt er offen.

Wahrlich, auf weichen Sohlen kommt er mir, der liebste der
Diebe, und stiehlt mir meine Gedanken: dumm stehe ich da wie
dieser Lehrstuhl.

Aber nicht lange mehr stehe ich dann: da liege ich schon. –

Aby se spolu nehašteřily, způsobné ty ženušky! A to
o tebe, nešťastníče!

Mír s bohem i sousedem: tak tomu chce dobrý spánek.
A mír i se sousedovým ďáblem! Sic bude u tebe v noci ob-
cházetí.

Úctu a poslušnost vrchnosti: i vrchnosti křivé! Tak tomu
chce dobrý spánek. Což mohu za to, že moc tak ráda chodí
po křivých **nohou**?

Ten se mi vždy jmenuj nejlepším pastýřem, kdo svou
ovečku vyvede na pastvu nejzelenější; tak se to snáší s dob-
rým spánkem. **Nechci mnoho poct ni velkých pokladů: tím
se zanítí slezina. Ale špatně se spí bez dobrého jména a bez
malého pokladu.**

Malá společnost je mi vítanější nežli zlá: ale jen když při-
jde a odejde v pravý čas. Tak se to snáší s dobrým spánkem.

Velmi se mi též líbí chudí duchem: podporují spánek.
Jsou blaženi, zvláště **dáváš-li jim vždy za pravdu.**

Tak **ubíhá** ctnostnému den. A přijde-li noc, bedlivě se
střežu, abych spánku nevolal. Nechce býtí volán spánek, pán
to ctností.

Nýbrž přemýšlím, co jsem za den vykonal a vymyslíl.
Přežvykuje, táží se sám sebe, trpělivě jako kráva: cože bylo
tvých desatero přemáhání?

A cože bylo desatero usmíření a desatero pravd a desa-
tero veselostí, na nichž si pochutnávalo mé srdce?

Takto rozvažuji, kolébán čtyřiceti myšlenkami, a náhle
mne, nepřivolán, přepadne spánek, jenž je pánem ctností.

Spánek mi zaklepe na oko: a oko hned je těžké. Spánek
se dotkne mých úst: a zůstanou otevřena.

Věru, měkkou chůzí ke mně přichází nejmilejší ten
zloděj a ukradne mi mé myšlenky: a já stojím tupě jako tato
stolice.

Ale nestojím pak dlouho: a ležím už. –

Als Zarathustra den Weisen also sprechen hörte, lachte er bei sich im Herzen: denn ihm war dabei ein Licht aufgegangen. Und also sprach er zu seinem Herzen:

Ein Narr ist mir dieser Weise da mit seinen vierzig Gedanken: aber ich glaube, daß er sich wohl auf das Schlafen versteht.

Glücklich schon, wer in der Nähe dieses Weisen wohnt! Solch ein Schlaf steckt an, noch durch eine dicke Wand hindurch steckt er an.

Ein Zauber wohnt selbst in seinem Lehrstuhle. Und nicht vergebens saßen die Jünglinge vor dem Prediger der Tugend.

Seine Weisheit heißt: wachen, um gut zu schlafen. Und wahrlich, hätte das Leben keinen Sinn und müßte ich Unsinn wählen, so wäre auch mir dies der wählenswürdigste Unsinn.

Jetzt verstehe ich klar, was einst man vor allem suchte, wenn man Lehrer der Tugend suchte. Guten Schlaf suchte man sich und mohnblumige Tugenden dazu!

Allen diesen gelobten Weisen der Lehrstühle war Weisheit der Schlaf ohne Träume: sie kannten keinen bessern Sinn des Lebens.

Auch noch heute wohl gibt es einige, wie diesen Prediger der Tugend, und nicht immer so Ehrliche: aber ihre Zeit ist um. Und nicht mehr lange stehen sie noch: da liegen sie schon.

Selig sind diese Schläfrigen: denn sie sollen bald einnicken. – Also sprach Zarathustra.

Von den Hinterweltlern

Einst warf auch Zarathustra seinen Wahn jenseits des Menschen, gleich allen Hinterweltlern. Eines leidenden und zerquälten Gottes Werk schien mir da die Welt.

Traum schien mir da die Welt, und Dichtung eines Gottes; farbiger Rauch vor den Augen eines göttlich Unzufriednen.

Gut und Böse und Lust und Leid und Ich und Du – farbiger Rauch dünkte mich's vor schöpferischen Augen. Wegsehn wollte der Schöpfer von sich – da schuf er die Welt.

Trunkne Lust ist's dem Leidenden, wegzusehn von seinem Lei-

Když Zarathustra uslyšel mudrce takto kázati, zasmál se v nitru srdce: neboť vzešlo mu při tom světlo. A takto promluvil k srdci svému:

Bláznem je mi tento mudřec se svými čtyřiceti myšlenkami: ale věřím rád, že se znamenitě vyzná ve spaní.

Blažen již ten, kdo tomuto mudrci přebývá nablízku! Takový spánek je nakažlivý, i skrze tlustou stěnu nakazí.

Kouzlo přebývá i v jeho učitelské stoli. A nadarmo neseděli mladíci před kazatelem ctnosti.

Jeho moudrost jest: bdi, abys dobře spal. A věru, kdyby život byl beze smyslu a kdybych nemohl voliti než nesmysl, byl by to i mně nesmysl nejdůstojnější volby.

Teď jasně chápu, co kdysi především hledali, když hledali učitele ctnosti. Dobrého spánku si hledali a k tomu ctností kvetoucích mákem!

Všem těmto velebeným mudrcům učených stolic byla moudrost spánkem beze snů: neznali lepšího smyslu života.

A i dnes jsou ještě někteří, jako tento kazatel ctnosti, a nejsou vždy tak poctiví: ale minul jejich čas. A nemají dlouhého stání: a leží už.

Blahoslavení tito ospalí: neb záhy budou klímat! – Tak pravil Zarathustra.

O záhrobnících

Kdysi vymrštil i Zarathustra svůj blud směrem mimo člověka, jako všichni vyznavači záhrobí. Výtvozem boha trpícího a zmučeného zdál se mi tehdy svět.

Snem se mi tehdy zdál svět a básní boha se mi zdál, barevným dýmem před očima božského nespokojence.

Dobro i zlo a slast i strast a já i ty – barevným dýmem se mi zdálo to vše před stvořitelským očima. Tvůrce chtěl odvrátiti od sebe zraky své – tu stvořil svět.

Je zmámenou slastí trpícímu, když odvrátí svých zraků

den und sich zu verlieren. Trunkne Lust und Selbst-sich-Verlieren dünkte mich einst die Welt.

Diese Welt, die ewig unvollkommene, eines ewigen Widerspruches Abbild und unvollkommnes Abbild – eine trunkne Lust ihrem unvollkommenen Schöpfer – also dünkte mich einst die Welt.

Also warf auch ich einst meinen Wahn jenseits des Menschen, gleich allen Hinterweltlern. Jenseits des Menschen in Wahrheit?

Ach, ihr Brüder, dieser Gott, den ich schuf, war Menschen-Werk und -Wahnsinn, gleich allen Göttern!

Mensch war er, und nur ein armes Stück Mensch und Ich: aus der eigenen Asche und Glut kam es mir, dieses Gespenst, und wahrlich! Nicht kam es mir von Jenseits!

Was geschah, meine Brüder? Ich überwand mich, den Leidenden, ich trug meine eigne Asche zu Berge, eine hellere Flamme erfand ich mir. Und siehe! Da *wich* das Gespenst von mir!

Leiden wäre es mir jetzt und Qual dem Genesenen, solche Gespenster zu glauben: Leiden wäre es mir jetzt und Erniedrigung. Also rede ich zu den Hinterweltlern.

Leiden war's und Unvermögen – das schuf alle Hinterwelten; und jener kurze Wahnsinn des Glücks, den nur der Leidendste erfährt.

Müdigkeit, die mit einem Sprunge zum Letzten will, mit einem Todessprunge, eine arme unwissende Müdigkeit, die nicht einmal mehr wollen will: die schuf alle Götter und Hinterwelten.

Glaubt es mir, meine Brüder! Der Leib war's, der am Leibe verzweifelte – der tastete mit den Fingern des betörten Geistes an die letzten Wände.

Glaubt es mir, meine Brüder! Der Leib war's, der an der Erde verzweifelte – der hörte den Bauch des Seins zu sich reden.

Und da wollte er mit dem Kopfe durch die letzten Wände, und nicht nur mit dem Kopfe – hinüber zu »jener Welt«.

Aber »jene Welt« ist gut verborgen vor dem Menschen, jene entmenschte unmenschliche Welt, die ein himmlisches Nichts ist; und der Bauch des Seins redet gar nicht zum Menschen, es sei denn als Mensch.

Wahrlich, schwer zu beweisen ist alles Sein und schwer zum

od svého utrpení a sám sebe ztrácí. Zmámenou slastí a ztrácením sebe sama zdál se mi kdysi svět.

Tento svět, věčně nedokonalý svět, odraz věčného rozporu a odraz nedokonalý, zdál se mi kdysi zmámenou slastí svého nedokonalého tvůrce.

Tak vymrštil jsem kdys i já svůj blud směrem mimo člověka, jako všichni záhrobníci. Ale vskutku mimo člověka?

Ach, bratří, ten bůh, jež jsem stvořil, byl výtvozem člověka, byl šílenstvím člověka, jako všichni bohové!

Člověkem byl a jen ubohým kusem lidství a „já“: z vlastního popelu a žáru mi vzešlo to strašidlo a věru! Nepřišlo mi z onoho světa!

Co se stalo, bratří moji? Přemohl jsem sebe, trpícího, svůj vlastní popel jsem nesl do hor, světlejší plamen jsem si vynášel. A hle! Tu ono strašidlo ode mne *ustoupilo!*

Utrpením by mi teď bylo a trýzní by bylo uzdravenému věřití v taková strašidla: Utrpením by mi to teď bylo a ponížením. Tak promlouvám k záhrobníkům.

Utrpení to bylo a nemohoucnost – tím stvořena byla všechna záhrobí; a oním krátkým šílenstvím blaha, jehož zakusí jen ten, kdo trpí nejvíce.

Mdloba to byla, jež jediným skokem, smrtelným skokem chce k nejzazšímu cíli, neblahá nevědomá mdloba, jež nechce už ani chtít; ta stvořila všechny bohy a všechna záhrobí.

Věřte mi, bratří moji! Tělo to bylo, jež si nad tělem zoufalo – to hmatalo prsty oblouzeného ducha po nejzazších zdech.

Věřte mi, bratří moji! Tělo to bylo, jež si nad zemí zoufalo – to slyšelo k sobě promlouvati útroby jsoucná.

A tu chtělo hlavou proraziti nejzazší zdi, a nejenom hlavou – chtělo na druhou stranu k „onomu světu“.

Ale dobře jest ukryt před člověkem „onen svět“, onen vylidněný nelidský svět, jenž jest nebeskou prázdnotou; a útroby jsoucná ani nemluví k člověku jinak, leč v podobě lidské.

Věřu, těžko lze dokázati všecko jsoucná a těžko mu

Reden zu bringen. Sagt mir, ihr Brüder, ist nicht das Wunderlichste aller Dinge noch am besten bewiesen?

Ja, dies Ich und des Ichs Widerspruch und Wirrsal redet noch am redlichsten von seinem Sein, dieses schaffende, wollende, werdende Ich, welches das Maß und der Wert der Dinge ist.

Und dies redlichste Sein, das Ich – das redet vom Leibe, und es will noch den Leib, selbst wenn es dichtet und schwärmt und mit zerbrochenen Flügeln flattert.

Immer redlicher lernt es reden, das Ich: und je mehr es lernt, um so mehr findet es Worte und Ehren für Leib und Erde.

Einen neuen stolz lehrte mich mein Ich, den lehre ich die Menschen: nicht mehr den Kopf in den Sand der himmlischen Dinge zu stecken, sondern frei ihn zu tragen, einen Erden-Kopf, der der Erde Sinn schafft!

Einen neuen Willen lehre ich die Menschen: diesen Weg wollen, den blindlings der Mensch gegangen, und gut ihn heißen und nicht mehr von ihm beiseite schleichen, gleich den Kranken und Absterbenden!

Kranke und Absterbende waren es, die verachteten Leib und Erde und erfanden das Himmlische und die erlösenden Blutstropfen: aber auch noch diese süßen und düstern Gifte nahmen sie von Leib und Erde!

Ihrem Elende wollten sie entlaufen, und die Sterne waren ihnen zu weit. Da seufzten sie: »O daß es doch himmlische Wege gäbe, sich in ein andres Sein und Glück zu schleichen!« – da erfanden sie sich ihre Schliche und blutigen Tränklein!

Ihrem Leibe und dieser Erde nun entrückt wähten sie sich, diese Undankbaren. Doch wem dankten sie ihrer Entrückung Krampf und Wonne? Ihrem Leibe und dieser Erde.

Milde ist Zarathustra den Kranken. Wahrlich, er zürnt nicht ihren Arten des Trostes und Undanks. Mögen sie Genesende werden und Überwindende und einen höheren Leib sich schaffen!

Nicht auch zürnt Zarathustra dem Genesenden, wenn er zärtlich nach seinem Wahne blickt und mitternachts um das Grab seines Gottes schleicht: aber Krankheit und kranker Leib bleiben mir auch seine Tränen noch.

rozmáznati jazyk. Rcete mi, bratří moji, zdaž nejpodivnější ze všech věcí není ještě nejlépe dokázána?

Ano, toto já a tohoto já rozpor a zmatek hovoří o svém jsoucnu ještě nejpoctivěji: to tvořící, chtějící, hodnotící já, jež jest měrou a hodnotou věcí.

A toto nejpoctivější jsoucnou, já – to hovoří o těle a chce ještě tělo, i když básní a blouzní a když třepetá zlámanými křídly.

Učí se stále poctivěji hovořiti, ono já: a čím více se učí, tím více nalézá slov a poct pro tělo a zemi.

Nové pýše mne naučilo mé já a té pýše já učím lidi: aby hlavu nestrkali do písku nebeských věcí, nýbrž aby ji svobodně nesli, pozemskou svou hlavu, jež vytvoří smysl země!

Nové vůli já učím lidi: aby chtěli onu cestu, jíž slepě kráčel člověk, aby ji schvalovali a stranou se již od ní neplížili jako choří a odumírající!

Choří to byli a odumírající, ti pohrdali tělem i zemí a vynalezli věci nebeské a spasné krůpěje krve: ale i tyto sladké a ponuré jedy brávali z těla a ze země!

Své bídě chtěli utéci a hvězdy jim byly příliš daleko. I vzdychali: „Ó kdyby byly nebeské cesty, po nichž bychom se plížili do jiného jsoucna a blaha!“ – tu si vynašli své plíživé spády a krvavé lektvary!

Teď si připadali, nevděčníci, povzneseni nad své tělo i nad tuto zemi. Ale komu že děkovati za křeč i rozkoš povznesení? Svému tělu a této zemi.

Laskav je Zarathustra k chorým. Věru, nezlobí se na jejich projevy nevděku a útěchy. Nechť se uzdravují, nechť se přemáhají, nechť si vytvářejí vznešenější tělo!

Ani se nehnevá Zarathustra na uzdravujícího se, jenž se něžně ohlíží za svým bludem a o půlnoci se plíží kol hrobu svého boha: ale též jeho slzy jsou mi jen chorobou a chorým tělem.

Vieles krankhafte Volk gab es immer unter denen, welche dichten und gottsüchtig sind; wütend hassen sie den Erkennenden und jene jüngste der Tugenden, welche heißt: Redlichkeit.

Rückwärtsblicken sie immer nach dunklen Zeiten: da freilich war Wahn und Glaube ein ander Ding; Raserei der Vernunft war Gottähnlichkeit, und Zweifel Sünde.

Allzugen kenne ich diese Gottähnlichen: sie wollen, daß an sie geglaubt werde, und Zweifel Sünde sei. Allzugen weiß ich auch, woran sie selber am besten glauben.

Wahrlich nicht an Hinterwelten und erlösende Blutstropfen: sondern an den Leib glauben auch sie am besten, und ihr eigener Leib ist ihnen ihr Ding an sich.

Aber ein krankhaftes Ding ist er ihnen: und gerne möchten sie aus der Haut fahren. Darum horchen sie nach den Predigern des Todes und predigen selber Hinterwelten.

Hört mir lieber, meine Brüder, auf die Stimme des gesunden Leibes: eine redlichere und reinere Stimme ist dies.

Redlicher redet und reiner der gesunde Leib, der vollkommene und rechtwinklige: und er redet vom Sinn der Erde.

Also sprach Zarathustra.

Von den Verächtern des Leibes

Den Verächtern des Leibes will ich mein Wort sagen. Nicht umlernen und umlehren sollen sie mir, sondern nur ihrem eignen Leibe Lebewohl sagen – und also stumm werden.

»Leib bin ich und Seele« – so redet das Kind. Und warum sollte man nicht wie die Kinder reden?

Aber der Erwachte, der Wissende sagt: Leib bin ich ganz und gar, und nichts außerdem; und Seele ist nur ein Wort für ein Etwas am Leibe.

Der Leib ist eine große Vernunft, eine Vielheit mit *einem* Sinne, ein Krieg und ein Frieden, eine Herde und ein Hirt.

Werkzeug deines Leibes ist auch deine kleine Vernunft, mein Bruder, die du »Geist« nennst, ein kleines Werk- und Spielzeug deiner großen Vernunft.

Mnoho neduživého lidu bylo vždy mezi těmi, kdož básní a po bohu běsní; vztekle nenávidí poznávajícího i onu nejmladší z ctností, jíž jest jméno: poctivost.

Dozadu se stále ohlížejí po temných dobách: tehdy ovšem blud a víra byly čímsi jiným; zuření rozumu bylo bohorovností a pochybování bylo hříchem.

Příliš dobře znám tyto bohorovné: chtějí, aby se v ně věřilo, chtějí, aby pochybování bylo hříchem. Příliš dobře též vím, več sami věří nejlépe.

Věřu, ne v záhrobí a spasné krupěje krve: nýbrž v tělo též oni nejlépe věří a jejich vlastní tělo jest jim jejich věcí o sobě.

Ale jest jim věcí neduživou: a rádi by vyletěli z kůže. Proto naslouchají kazatelům smrti a sami káží o záhrobích.

Raději mi, bratří moji, naslouchejte hlasu zdravého těla: toť hlas poctivější a čistší.

Poctivěji a čistěji hovoří zdravé tělo, dokonalé a pravoúhlé: a hovoří o smyslu země.

Tak pravil Zarathustra.

O těch, kdož povrhují tělem

Těm, kdož povrhují tělem, řeknu své slovo. Nemají mi přeměnití sebe ani jiné, nýbrž jen vlastnímu tělu mají říci sbohem – a tak oněměti.

„Tělo jsem a duše“ – tak mluví dítě. A proč nemluvíti, jako mluví děti?

Procitlý, vědoucí však praví: Tělo jsem a tělo a pranic více; a duše jest jen slovo pro cosi na mém těle.

Tělo jest veliký rozum, mnohost s *jediným* smyslem, válka i mír, jeden ovčinec a jeden pastýř.

Nástrojem tvého těla, bratře můj, jest i malý tvůj rozum, jež nazýváš „duchem“; je to malý nástroj, hračka je to tvého velkého rozumu.

»Ich« sagst du und bist stolz auf dies Wort. Aber das Größere ist, woran du nicht glauben willst – dein Leib und seine große Vernunft: die sagt nicht Ich, aber tut Ich.

Was der Sinn fühlt, was der Geist erkennt, das hat niemals in sich sein Ende. Aber Sinn und Geist möchten dich überreden, sie seien aller Dinge Ende: so eitel sind sie.

Werk- und Spielzeuge sind Sinn und Geist: hinter ihnen liegt noch das Selbst. Das Selbst sucht auch mit den Augen der Sinne, es horcht auch mit den Ohren des Geistes.

Immer horcht das Selbst und sucht: es vergleicht, bezwingt, erobert, zerstört. Es herrscht und ist auch des Ichs Beherrscher.

Hinter deinen Gedanken und Gefühlen, mein Bruder, steht ein mächtiger Gebieter, ein unbekannter Weiser – der heißt Selbst. In deinem Leibe wohnt er, dein Leib ist er.

Es ist mehr Vernunft in deinem Leibe, als in deiner besten Weisheit. Und wer weiß denn, wozu dein Leib gerade deine beste Weisheit nötig hat?

Dein Selbst lacht über dein Ich und seine stolzen Sprünge. »Was sind mir diese Sprünge und Flüge des Gedankens?« sagt es sich. »Ein Umweg zu meinem Zwecke. Ich bin das Gängelband des Ichs und der Einbläser seiner Begriffe.«

Das Selbst sagt zum Ich: »hier fühle Schmerz!« Und da leidet es und denkt nach, wie es nicht mehr leide – und dazu eben *soll* es denken.

Das Selbst sagt zum Ich: »hier fühle Lust!« Da freut es sich und denkt nach, wie es noch oft sich freue – und dazu eben *soll* es denken.

Den Verächtern des Leibes will ich ein Wort sagen. Daß sie verachten, das macht ihr Achten. Was ist es, das Achten und Verachten und Wert und Willen schuf?

Das schaffende Selbst schuf sich Achten und Verachten, es schuf sich Lust und Weh. Der schaffende Leib schuf sich den Geist als eine Hand seines Willens.

Noch in eurer Torheit und Verachtung, ihr Verächter des Leibes, dient ihr eurem Selbst. Ich sage euch: euer Selbst selber will sterben und kehrt sich vom Leben ab.

Říkáš „já“ a jsi hrd na to slovo. Ale větší věci – ač tomu nevěříš – je tvé tělo a veliký jeho rozum: ten jest „já“ ve svých skutcích, ne ve svých slovech.

Co smysl cítí, co poznává duch, nemá nikdy cíle v sobě samém. Ale smysl i duch ti namlouvají, že jsou všech věcí cílem: tak marnivé jsou.

Nástroji a hračkami jsou smysl a duch: za nimi ještě tkví prapodstata. Prapodstata hledá též očima smyslů, naslouchá též ušima ducha.

Stále naslouchá prapodstata a hledá: srovnává, zdolává, dobývá, boří. Vládne; a ovládá i tvé já.

Za tvými myšlenkami a city, bratře můj, stojí mohutná vládkyně, neznámá moudrá bytost – ta sluje prapodstata. Ve tvém těle přebývá, tvým tělem jest.

Je více rozumu v tvém těle nežli v nejlepší tvé moudrosti. A kdož ví, k čemu právě tvé tělo má potřebí tvé nejlepší moudrosti?

Tvá prapodstata se směje tvému já i pyšným jeho skokům. „Čím jsou mi tyto skoky a lety myšlenky?“ tak promlouvá k sobě. Jsou oklikou k mému účelu. Na provázku vedu si své já, našeptávám mu jeho pojmy.“

Prapodstata praví k já: „Zde cít bolest!“ A tu trpí a přemýšlí, jak by už netrpělo – a právě proto *má* přemýšleti.

Prapodstata praví k já: „Zde cít rozkoš!“ Tu se těší a přemýšlí, jak by se ještě často těšilo – a právě proto *má* přemýšleti.

Těm, kdož povrhují tělem, řeknu slovo. Z jejich povrhování pochází jejich uctívání. Což se stvořilo uctívání a povrhování a hodnotu a vůli?

Tvořivá prapodstata si stvořila uctívání a povrhování, stvořila si slast i strast. Tvořivé tělo si stvořilo ducha jakožto ruku své vůle.

Ještě ve své poštilosti a ve svém povrhování, vy povrhovatelé tělem, sloužíte své prapodstatě. Pravím vám: vaše prapodstata sama chce zemřít a odvrací se od života.

Nicht mehr vermag es das, was es am liebsten will – über sich hinaus zu schaffen. Das will es am liebsten, das ist seine ganze Inbrunst.

Aber zu spät ward es ihm jetzt dafür – so will euer Selbst untergehn, ihr Verächter des Leibes.

Untergehn will euer Selbst, und darum wurdet ihr zu Verächtern des Leibes! Denn nicht mehr vermögt ihr über euch hinaus zu schaffen.

Und darum zürnt ihr nun dem Leben und der Erde. Ein ungewußter Neid ist im scheelen Blick eurer Verachtung.

Ich gehe nicht euren Weg, ihr Verächter des Leibes! Ihr seid mir keine Brücken zum Übermenschen! –

Also sprach Zarathustra.

Von den Freuden- und Leidenschaften

Mein Bruder, wenn du eine Tugend hast, und es deine Tugend ist, so hast du sie mit niemandem gemeinsam.

Freilich, du willst sie bei Namen nennen und liebkosen; du willst sie am Ohre zupfen und Kurzweil mit ihr treiben.

Und siehe! Nun hast du ihren Namen mit dem Volke gemeinsam und bist Volk und Herde geworden mir deiner Tugend!

Besser tätest du, zu sagen: »Unaussprechbar ist und namenlos, was meiner Seele Qual und Süße macht und auch noch der Hunger meiner Eingeweide ist.«

Deine Tugend sei zu hoch für die Vertraulichkeit der Namen: und muß du von ihr reden, so schäme dich nicht, von ihr zu stammeln.

So sprich und stammle: »Das ist *mein* Gutes, das liebe ich, so gefällt es mir ganz, so allein will *ich* das Gute.

Nicht will ich es als eines Gottes Gesetz, nicht will ich es als eine Menschen-Satzung und -Notdurft: kein Wegweiser sei es mir für Über-Erden und Paradiese.

Eine irdische Tugend ist es, die ich liebe: wenig Klugheit ist darin, und am wenigsten die Vernunft aller.

Již nemá sil činiti, co nejraději by chtěla – tvořiti nad sebe samu. To by chtěla nejraději, toť celá její vznícená touha.

Ale teď se jí k tomu připozdilo – i chce vaše prapodstata zaniknouti, vy povrhovatelé tělem.

Zaniknouti chce vaše prapodstata, a proto jste se jali povrhovati tělem! Neboť nemáte již dosti sil, abyste tvořili nad sebe samy.

A proto teď nevražíte na život i na zemi. Nevědomá závist je v kosém pohledu vašeho povrhování.

Nejdu já vaší cestou, vy povrhovatelé tělem! Vy mi nejste mosty k nadčlověku! –

Tak pravil Zarathustra.

O vášních radostných a bolestných

Bratře můj, máš-li ctnost a je-li to ctnost tvá, nedělíš se o ni s **pranikým**.

Chceš ji ovšem jménem jmenovati a mazlití se s ní; chceš ji zatahat za ucho a mít s ní **kratochvíli**.

A hled! Teď se o její jméno **dělíš** s lidem, teď ses davem a stádem stal se svou ctností!

Lépe bys učinil, kdybys řekl: „Nevyslovitelné jest a bezejmenné, co mé duši působí trýzeň a sladkost a co jest i hladem mých vnitřností.“

Tvá ctnost budiž příliš vznešená pro důvěrnost jmen: a je-li ti již nutností o ní mluvit, nestyď se o ní se zajíkati.

Tedy mluv a zajíkej se: „To jest *moje* dobro, to miluji já, tak se mně to docela líbí, jedině tak chci *já* míti dobro.“

Nechci to za boží zákon, nechci to za lidský řád a za lidskou nutnost: nebudiž mi to sloupem, jenž ukazuje k nadsvětím a rájům.

Pozemská je to ctnost, kterou miluji: málo v ní moudrosti a nejméně je v ní rozum lidí všech.

Aber dieser Vogel baute bei mir sich das Nest: darum liebe und herze ich ihn – nun sitzt er bei mir auf seinen goldnen Eiern.«

So sollst du stammeln und deine Tugend loben.

Einst hattest du Leidenschaften und nanntest sie böse. Aber jetzt hast du nur noch deine Tugenden: die wuchsen aus deinen Leidenschaften.

Du legtest dein höchstes Ziel diesen Leidenschaften ans Herz: da wurden sie deine Tugenden und Freundschaften.

Und ob du aus dem Geschlechte der Jähzornigen wärest oder aus dem der Wollüstigen oder der Glaubens-Wütigen oder der Rachsüchtigen:

Am Ende wurden alle deine Leidenschaften zu Tugenden und alle deine Teufel zu Engeln.

Einst hattest du wilde Hunde in deinem Keller: aber am Ende verwandelten sie sich zu Vögeln und lieblichen Sängern.

Aus deinen Giften brautest du dir deinen Balsam; deine Kuh Trübsal melktest du – nun trinkst du die süße Milch ihres Euters.

Und nichts Böses wächst mehr fürderhin aus dir, es sei denn das Böse, das aus dem Kampfe deiner Tugenden wächst.

Mein Bruder, wenn du Glück hast, so hast du *eine* Tugend und nicht mehr: so gehst du leichter über die Brücke.

Auszeichnend ist es, viele Tugenden zu haben, aber ein schweres Los; und mancher ging in die Wüste und tötete sich, weil er müde war, Schlacht und Schlachtfeld von Tugenden zu sein.

Mein Bruder, ist Krieg und Schlacht böse? Aber notwendig ist dies Böse, notwendig ist der Neid und das Mißtrauen und die Verleumdung unter deinen Tugenden.

Siehe, wie jede deiner Tugenden begehrlieh ist nach dem Höchsten: sie will deinen ganzen Geist, daß er *ibr* Herold sei, sie will deine ganze Kraft in Zorn, Haß und Liebe.

Eifersüchtig ist jede Tugend auf die andre, und ein furchtbares Ding ist Eifersucht. Auch Tugenden können an der Eifersucht zugrunde gehn.

Wen die Flamme der Eifersucht umringt, der wendet zuletzt, gleich dem Skorpione, gegen sich selber den vergifteten Stachel.

Ale tento pták si u mne vystavěl hnízdo: proto jej miluji a laskám – teď sedí u mne na zlatých svých vejcích.“

Tak se zajíkej a ctnost svoji chval.

Kdysi měl jsi vášně a zval jsi je zlými. Ale teď již nemáš nežli své ctnosti: ty vyrostly z tvých bolestných vášní.

Svůj nejvyšší cíl jsi těmto vášním na srdce kladl: tu se staly tvými ctnostmi, tvými vášněmi radostnými.

A kdybys i byl z rodu prchlivých nebo z rodu rozkošníků, z rodu vzteklých po víře či chtivých pomsty:

Koneckonců všechny tvé vášně se staly ctnostmi, všichni tvoji ďáblové anděly.

Kdysi měl jsi v svém sklepení divoké psy: ale koneckonců se proměnili v ptáky a v půvabné pěvkyně.

Ze svých jedů jsi svařil svůj balzám; dožil jsi svou krávu mrzutost – teď piješ sladkého mléka jejího vemene.

A zlého teď nic už z tebe nevyrůstá, leda ono zlo, jež vyrůstá z boje tvých ctností.

Bratře můj, máš-li štěstí, máš *jedinou* ctnost, a ne více: tak snáze přejdeš přes most.

Vyznamenává, míti mnoho ctností, ale těžký to úděl; a ledakdo šel na poušť a usmrtil se, že ho znavilo býti bojem a bojištěm ctností.

Bratře můj, což válka a bitva je zlá? Ale nezbytné je toto zlo, nezbytná je závist a nedůvěra i pomluva mezi tvými ctnostmi.

Hleď, jak dychtí každá z tvých ctností po nejvyšším: chce se jí celého tvého ducha, aby byl hlasatelem *jejím*, chce se jí celé tvé síly v hněvu, v nenávisti a v lásce.

Žárlí ctnost na ctnost a žárlivost je hrozná. I ctnosti mohou žárlením zahynouti.

Koho plamen žárlivosti obklopuje, ten, podoběn štíru, naposled sám proti sobě obrátí otrávený bodec.

Ach, mein Bruder, sahst du noch nie eine Tugend sich selber verleumden und erstechen?

Der Mensch ist etwas, das überwunden werden muß: und darum sollst du deine Tugenden lieben – denn du wirst an ihnen zugrunde gehn. –

Also sprach Zarathustra.

Vom bleichen Verbrecher

Ihr wollt nicht töten, ihr Richter und Opferer, bevor das Tier nicht genickt hat? Seht, der bleiche Verbrecher hat genickt: aus seinem Auge redet die große Verachtung.

»Mein Ich ist etwas, das überwunden werden soll: mein Ich ist mir die große Verachtung des Menschen«: so redet es aus diesem Auge.

Daß er sich selber richtete, war sein höchster Augenblick: laßt den Erhabenen nicht wieder zurück in sein Niederes!

Es gibt keine Erlösung für den, der so an sich selber leidet, es sei denn der schnelle Tod.

Euer Töten, ihr Richter, soll ein Mitleid sein und keine Rache. Und indem ihr tötet, seht zu, daß ihr selber das Leben rechtfertiget!

Es ist nicht genug, daß ihr euch mit dem versöhnt, den ihr tötet. Eure Traurigkeit sei Liebe zum Übermenschen: so rechtfertigt ihr euer Noch-Leben!

»Feind« sollt ihr sagen, aber nicht »Bösewicht«; »Kranker« sollt ihr sagen, aber nicht »Schuft«; »Tor« sollt ihr sagen, aber nicht »Sünder«.

Und du, roter Richter, wenn du laut sagen wolltest, was du alles schon in Gedanken getan hast: so würde jedermann schreien: »Weg mit diesem Unflat und Giftwurm!«

Aber ein anderes ist der Gedanke, ein anderes die Tat, ein anderes das Bild der Tat. Das Rad des Grundes rollt nicht zwischen ihnen.

Ein Bild machte diesen bleichen Menschen bleich. Gleich-

Ach, bratře můj, neviděls ještě nikdy, kterak ctnost sebe samu očerňuje a probodává?

Člověk je cosi, co musí býti překonáno: a proto miluj své ctnosti – neb jimi zahyneš. –

Tak pravil Zarathustra.

O bledém zločinci

Nechcete zabíjeti, vy soudcové a obětníci, dokud zvíře nepřikývne? Hleďte, bledý zločinec přikývl: z oka mu mluví velké pohrdání.

„Mé já je cosi, co má býti překonáno: mé já je mi velké pohrdání člověkem“: tak to mluví z tohoto oka.

Že sám sebe odsoudil, byl jeho nejvyšší okamžik: nepusťte povzneseného zase zpět do jeho nížin!

Pro toho, kdo sám sebou tolik trpí, není vykoupení – leda rychlá smrt.

Vaše zabíjení, vy soudcové, budiž soucitem, ne pomstou. A zabíjejíce, dbejte, abyste sami ospravedlňovali život!

Není dost na tom, že se smíříte s tím, koho zabíjíte. Váš zármutek budiž láskou k nadčlověku: tak ospravedlníte, že jste sami ještě na živu!

„Nepřítel“ máte říkati, ne však „zlosyn“, „chorý“ máte říkati, ne však „padouch“, „blázen“ máte říkati, ne však „hříšník“.

A ty, červený sudí, kdybys ty nahlas pověděl, cos všeho již spáchal v myšlenkách, každý by křičel: „Pryč s tímto kalem a jedovatým červem!“

Ale jiná je myšlenka, jiný je skutek, jiný je obraz skutku. Neběží mezi nimi kolo důvodu.

Obraz zavinil, že zbledl tento bledý člověk. Byl stejného

wüchsig war er seiner Tat, als er sie tat: aber ihr Bild ertrug er nicht, als sie **getan** war.

Immer sah er sich nun als *einer* Tat Täter. Wahnsinn heiße ich dies: die Ausnahme verkehrte sich ihm zum Wesen.

Der Strich bannt die Henne; der Streich, den er führte, bannte seine arme Vernunft – den Wahnsinn *nach* der Tat heiße ich dies.

Hört, ihr Richter! Einen anderen Wahnsinn gibt es noch: und der ist *vor* der Tat. Ach, ihr krocht mir nicht tief genug in diese Seele!

So spricht der rote Richter: »Was mordete doch dieser Verbrecher? Er wollte rauben.« Aber ich sage euch: seine Seele wollte Blut, nicht Raub: er dürstete nach dem Glück des Messers!

Seine arme Vernunft aber begriff diesen Wahnsinn nicht und überredete ihn. »Was liegt an Blut!« sprach sie; »willst du nicht zum mindesten einen Raub dabei machen? Eine Rache nehmen?«

Und er **horchte** auf seine arme Vernunft: wie Blei lag ihre Rede auf ihm – **da raubte** er, als er **mordete**. Er wollte sich nicht seines Wahnsinns schämen.

Und nun wieder liegt das Blei seiner Schuld auf ihm, und wieder ist seine arme Vernunft so steif, so gelähmt, so schwer.

Wenn er nur den Kopf schütteln könnte, so würde seine Last herabrollen: aber wer schüttelt diesen Kopf?

Was ist dieser Mensch? Ein Haufen von Krankheiten, welche durch den Geist in die Welt hinausgreifen: da wollen sie ihre Beute machen.

Was ist dieser Mensch? Ein Knäuel wilder Schlangen, welche selten beieinander Ruhe haben – da gehen sie für sich fort und suchen Beute in der Welt.

Seht diesen armen Leib! Was er litt und begehnte, das deutete sich diese arme Seele – sie deutete es als mörderische Lust und Gier nach dem Glück des Messers.

Wer jetzt krank wird, den überfällt das Böse, das jetzt böse ist: wehe will er tun, mit dem, was ihm wehe tut. Aber es gab andre Zeiten und ein andres Böses und Gutes.

Einst war der Zweifel böse und der Wille zum Selbst. Damals

rüstu se svým skutkem, tehdy když jej páchal: obrazu jeho však nesnesl, když spáchán byl.

Stále se pak viděl pachatelem *jediného* skutku. Šílenstvím to zvu: výjimka se mu zvrátila v podstatu.

Čára zmámí slepici; rána, kterou řal, zmámila jeho nebohý rozum – šílenstvím *po činu to zvu*.

Slyšte, vy soudcové! Jest **ještě jiné šílenství**: šílenství *před* činem. Ach, nevlezli jste mi dosti hluboko do této duše!

Takto praví červený sudí: „K čemu že vraždil tento zločinec? Loupiti chtěl.“ Já však vám povím: jeho duši chtělo se krve, ne loupeže: žíznil po štěstí nože!

Jeho nebohý rozum však **nepochopil** tohoto šílenství a přemluvil ho: „Co záleží na krvi!“ pravil, „nespácháš při tom alespoň loupež? Nepomstíš se?“

I naslouchal svému nebohému rozumu: jak olovo naň doléhala jeho řeč – tu loupil, an vraždil. Nechtěl se stydět za své šílenství.

A teď zase na něm leží olovo jeho viny a zase jeho rozum je tak neohebný, tak ochromen, tak těžký.

Kdyby jen hlavou mohl zatřásti, svalilo by se jeho břímě: kdo však zatřese touto hlavou?

Čím je tento člověk? Hrstkou chorob, jež duchem sahají ven do světa: tam chtějí lapiti svůj lup.

Čím je tento člověk? Klubkem divokých hadů, kteří zřídka mají u sebe samých pokoj – tedy sami pro sebe se vydávají na cestu a hledají po světě lup.

Pohleďte na toto bědné tělo! Čím trpělo, po čem prahlo, to si vykládala tato bědná duše za rozkoš vraždy a chtivost po štěstí nože.

Kdo dnes onemocní, toho přepadá zlo, jež dnes je zlé: chce ublížití tím, co ubližuje jemu. Jiné však byly časy, jiné bylo dobro a zlo.

Kdysi bylo pochybování zlé, zlá byla vůle k prapodstatě

wurde der Kranke zum Ketzler und zur Hexe: als Ketzler und Hexe litt er und wollte leiden machen.

Aber dies will nicht in eure Ohren: euren Guten schade es, sagt ihr mir. **Aber was liegt mir an euren Guten!**

Vieles an euren Guten macht mir Ekel, und wahrlich nicht ihr Böses. Wollte ich doch, sie hätten einen Wahnsinn, an dem sie zugrunde gingen, gleich diesem bleichen Verbrecher!

Wahrlich, ich wollte, ihr Wahnsinn hieße Wahrheit oder Treue oder Gerechtigkeit: aber sie haben ihre Tugend, um lange zu leben, und in einem erbärmlichen Behagen.

Ich bin ein Geländer am Strome: fasse mich, wer mich fassen kann! Eure Krücke aber bin ich nicht. –

Also sprach Zarathustra.

Vom Lesen und Schreiben

Von allem Geschriebenen liebe ich nur das, was einer mit seinem Blute schreibt. Schreibe mit Blut: und du wirst erfahren, daß Blut Geist ist.

Es ist nicht leicht möglich, fremdes Blut zu verstehen: ich hasse die lesenden Müßiggänger.

Wer den Leser kennt, der tut nichts mehr für den Leser. Noch ein Jahrhundert Leser – und der Geist selber wird stinken.

Daß jedermann lesen lernen darf, verdirbt auf die Dauer nicht allein das Schreiben, sondern auch das Denken.

Einst war der Geist Gott, dann wurde er zum Menschen, und jetzt wird er gar noch Pöbel.

Wer in Blut und Sprüchen schreibt, der will nicht gelesen, sondern auswendig gelernt werden.

Im Gebirge ist der nächste Weg von Gipfel zu Gipfel: aber dazu muß du lange Beine haben. Sprüche sollen Gipfel sein: und die, zu denen gesprochen wird, Große und Hochwüchsige.

Die Luft dünn und rein, die Gefahr nahe und der Geist voll einer fröhlichen Bosheit: so paßt es gut zueinander.

Ich will Kobolde um mich haben, denn ich bin mutig. Mut, der

těla. Tenkrátě choří se stávali kacířem a čarodějkou: jakožto kacíř a čarodějka snášeli utrpení a chtěli je působit.

To však nevchází do vašich uší: prý to škodí vašim dobrým lidem, pravíte mi. Ale co mi záleží na vašich dobrých lidech!

Mnoho na vašich dobrých lidech mi působí hnus a věru ne jejich zlo. Vždyť bych si přál, aby měli šílenství, jímž by zahynuli, jako tento **bledý zločinec!**

Přál bych si věru, aby jejich šílenství slulo pravdou či věrností či spravedlivostí: oni však mají svou ctnost, aby dlouho a v bíděném pohodlí byli na živu.

Jsem zábradlím nad proudem: chyt' se mne, kdo chytit se mne může! Vaší berlou však nejsem. –

Tak pravil Zarathustra.

O čtení a psaní

Ze všeho, co je psáno, miluji jen to, co kdo píše svou krví. Piš krví: a zviš, krev že je duchem.

Nelze snadno rozuměti cizí krví: v nenávisti mám čtoucí zahaleče.

Kdo čtenáře zná, pro čtenáře nic už nedělá. Ještě sto let čtenářů – a duch sám zatuchne.

To, že kdokoli smí se učiti čísti, nezkaží posléze jen psaní, nýbrž i přemýšlení.

Kdysi duch byl bohem, pak se stal člověkem, ba nyní stává se lůzou.

Kdo píše krví a průpověďmi, nechce, aby ho četli, nýbrž aby se mu učili nazpaměť.

V horách jest nejbližší cesta z vrcholu na vrchol: ale k tomu je třeba, abys měl dlouhé nohy. Průpovědi mají býti vrcholy: a ti, k nimž se mluví, lidé velcí a vysoce vzrostlí.

Vzduch řídký a čistý, nebezpečnoství blízko a v duchu samou radostnou zlobu: tak se to dobře vespolek snáší.

Chci kolem sebe mít skřítky, neboť jsem odvážný. Od-

die Gespenster verscheucht, schafft sich selber Kobolde – der Mut will lachen.

Ich empfinde nicht mehr mit euch: diese Wolke, die ich unter mir sehe, diese Schwärze und Schwere, über die ich lache – gerade das ist eure Gewitterwolke.

Ihr seht nach oben, wenn ihr nach Erhebung verlangt. Und ich sehe hinab, weil ich erhoben bin.

Wer von euch kann zugleich lachen und erhoben sein?

Wer auf den höchsten Bergen steigt, der lacht über alle Trauer-Spiele und Trauer-Ernste.

Mutig, unbekümmert, spöttisch, gewalttätig – so will uns die Weisheit: sie ist ein Weib und liebt immer nur einen Kriegsmann.

Ihr sagt mir: »das Leben ist schwer zu tragen.« Aber wozu hättet ihr vormittags euren Stolz und abends eure Ergebung?

Das Leben ist schwer zu tragen: aber so tut mir doch nicht so zärtlich! Wir sind allesamt hübsche lastbare Esel und Eselinnen.

Was haben wir gemein mit der Rosenknospe, welche zittert, weil ihr ein Tropfen Tau auf dem Leibe liegt?

Es ist wahr: wir lieben das Leben, nicht, weil wir ans Leben, sondern weil wir ans Lieben gewöhnt sind.

Es ist immer etwas Wahnsinn in der Liebe. Es ist aber immer auch etwas Vernunft im Wahnsinn.

Und auch mir, der ich dem Leben gut bin, scheinen Schmetterlinge und Seifenblasen und was ihrer Art unter Menschen ist, am meisten vom Glücke zu wissen.

Diese leichten törichtchen zierlichen beweglichen Seelchen flattern zu sehen – das verführt Zarathustra zu Tränen und Liedern.

Ich würde nur an einen Gott glauben, der zu tanzen verstünde.

Und als ich meinen Teufel sah, da fand ich ihn ernst, gründlich, tief, feierlich; es war der Geist der Schwere – durch ihn fallen alle Dinge.

Nicht durch Zorn, sondern durch Lachen tötet man. Auf, laßt uns den Geist der Schwere töten!

Ich habe gehen gelernt: seitdem lasse ich mich laufen. Ich habe

vaha, jež zaplašuje příšery, sama si vytváří skřítky – odvaha chce se smát.

Já již necítím s vámi: toto mračno, jež vidím pod sebou, tato černá a tato tíha, které se smějí – právě to jest mračno vašich bouřek.

Vzhlížíte vzhůru, toužíte-li po povznesení. A já shlížím dolů, protože povznesen jsem.

Kdo z vás dovede se smát a spolu být povznesen?

Kdo stoupá po nejstrmějších horách, směje se všem truchlohřám i truchlo-vážnostem.

Odvážnými, bezstarostnými, výsměšnými, násilnickými – tak nás chce moudrost: je ženou a nemiluje nikdy než muže válečníka.

Pravíte mi: „Těžko snášeti život.“ Ale k čemu byste dopoledne měli svou pýchu a k večeru svou oddanost?

Těžko snášeti život: ale nebuďte mi přece tak mazliví! Jsme všichni dohromady oslové a oslice a máme vzít pěkně na sebe svůj náklad.

Co nám společného s růžovým poupátkem, které se chví, že kapka rosy mu leží na těle?

Pravda: milujeme život ne proto, že jsme uvykli životu, nýbrž milování.

Je vždy něco bláznovství v lásce. Ale také vždy něco rozumu v bláznovství.

A též mně, jenž životu přejí, zdá se, že motýl i bublina i co se jim podobá mezi lidmi, vědí o štěstí nejvíce.

Vidět, jak se třepotají ony pošetilé, půvabné, pohyblivé dušičky – to svádí Zarathustru k slzám a písním.

Jen v toho boha bych věřil, který by uměl tančit.

A když jsem viděl svého ďábla, shledal jsem ho vážným, důkladným, hlubokým, slavnostním: byl to duch tíže – jím padají všechny věci.

Nikoli hněvem, leč smíchem se zabývá. Vzhůru, zabme ducha tíže!

Naučil jsem se chodit: od té doby si nebráním v běhu.

fliegen gelernt: seitdem will ich nicht erst gestoßen sein, um von der Stelle zu kommen.

Jetzt bin ich leicht, jetzt fliege ich, jetzt sehe ich mich unter mir, jetzt tanzt ein Gott durch mich.

Also sprach Zarathustra.

Vom Baum am Berge

Zarathustras Auge hatte geschn, daß ein Jüngling ihm auswich. Und als er eines Abends allein durch die Berge ging, welche die Stadt umschließen, die genannt wird »die bunte Kuh«: siehe, da fand er im Gehen diesen Jüngling, wie er an einen Baum gelehnt saß und müden Blickes in das Tal schaute. Zarathustra faßte den Baum an, bei welchem der Jüngling saß, und sprach also:

»Wenn ich diesen Baum da mit meinen Händen schütteln wollte, ich würde es nicht vermögen.

Aber der Wind, den wir nicht sehen, der quält und biegt ihn, wohin er will. Wir werden am schlimmsten von unsichtbaren Händen gebogen und gequält.«

Da erhob sich der Jüngling bestürzt und sagte: »Ich höre Zarathustra und eben dachte ich an ihn.« Zarathustra entgegnete:

»Was erschrickst du deshalb? – Aber es ist mit dem Menschen wie mit dem Baume.

Je mehr er hinauf in die Höhe und Helle will, um so stärker streben seine Wurzeln erdwärts, abwärts, ins Dunkle, Tiefe – ins Böse.«

»Ja, ins Böse!« rief der Jüngling. »Wie ist es möglich, daß du meine Seele entdecktest?«

Zarathustra lächelte und sprach: »Manche Seele wird man nie entdecken, es sei denn, daß man sie zuerst erfindet.«

»Ja, ins Böse!« rief der Jüngling nochmals.

»Du sagtest die Wahrheit, Zarathustra. Ich traue mir selber nicht mehr, seitdem ich in die Höhe will, und niemand traut mir mehr – wie geschieht dies doch?«

Ich verwandele mich zu schnell: mein Heute widerlegt mein

Naučil jsem se létat: od té doby nechci býti teprve strkán, mám-li se hnouti.

Teď jsem lehký, teď letím, teď sebe zřím pod sebou, teď bůh mým nitrem tančí.

Tak pravil Zarathustra.

O stromu na hoře

Spatřil Zarathustrův zrak, že jeden mladík se mu vyhýbá. A když jednou z večera samotén kráčel pohořím obepínajícím město, jež sluje „Pestrá kráva“: hle, tu kráčeje nalezl onoho mladíka, jak seděl opřen o strom a mdlým pohledem se díval do údolí. Zarathustra položil ruku na kmen, u něhož mladík seděl, a promluvil takto:

„Kdybych zde tímto stromem svými rukama chtěl zatřásti, nesvedl bych toho.

Vítr však, jehož nezříme, jej trápí a ohýbá, kamkoli chce. Nezřené ruce nás nejhůře ohýbají a trápí.“

Tu povstal mladík zmaten a pravil: „Slyším Zarathustru a právě jsem naň myslil.“ Zarathustra odvětil:

„Proč se toho lekáš? – Ale má se to s člověkem jako se stromem.

Čím více chce do výše a jasu, tím silněji tíhnou jeho kořeny do země dolů, do temna, do hlubin – do zla.“

„Ano, do zla!“ zvolal mladík. Jak je možno, žes odkryl mou duši?“

Zarathustra se usmál a pravil: „Leckterá duše nebude nikdy odkryta, ledaže dříve bude vynalezena.“

„Ano, do zla!“ zvolal mladík po druhé.

„Děls pravdu, Zarathustro. Sám sobě již nevěřím od té doby, co směřuji do výšky, a nikdo mi již nevěří – jak jen se to děje?“

Proměňuji se příliš rychle: můj dnešek vyvrací můj vše-

Gestern. Ich überspringe oft die Stufen, wenn ich steige – das verzeiht mir keine Stufe.

Bin ich oben, so finde ich mich immer allein. Niemand redet mit mir, der Frost der Einsamkeit macht mich zittern. Was will ich doch in der Höhe?

Meine Verachtung und meine Sehnsucht wachsen miteinander; je höher ich steige, um so mehr verachte ich den, der steigt. Was will er doch in der Höhe?

Wie schäme ich mich meines Steigens und Stolperns! Wie spotte ich meines heftigen Schnaubens! Wie hasse ich den Fliegenden! Wie müde bin ich in der Höhe!«

Hier schwieg der Jüngling. Und Zarathustra betrachtete den Baum, an dem sie standen, und sprach also:

»Dieser Baum steht einsam hier am Gebirge; er wuchs hoch hinweg über Mensch und Tier.

Und wenn er reden wollte, er würde niemanden haben, der ihn verstünde: so hoch wuchs er.

Nun wartet er und wartet – worauf wartet er doch? Er wohnt dem Sitze der Wolken zu nahe: er wartet wohl auf den ersten Blitz?«

Als Zarathustra dies gesagt hatte, rief der Jüngling mit heftigen Gebärden: »Ja, Zarathustra, du sprichst die Wahrheit. Nach meinem Untergange verlangte ich, als ich in die Höhe wollte, und du bist der Blitz, auf den ich wartete! Siehe, was bin ich noch, seitdem du uns erschienen bist? Der *Neid* auf dich ist's, der mich zerstört hat!« – So sprach der Jüngling und weinte bitterlich. Zarathustra aber legte seinen Arm um ihn und führte ihn mit sich fort.

Und als sie eine Weile miteinander gegangen waren, hob Zarathustra also an zu sprechen:

Es zerreißt mir das Herz. Besser als deine Worte es sagen, sagt mir dein Auge alle deine Gefahr.

Noch bist du nicht frei, du *suchst* noch nach Freiheit. Übernchtig machte dich dein Suchen und berwach.

In die freie Höhe willst du, nach Sternen dürstet deine Seele. Aber auch deine schlimmen Triebe drsten nach Freiheit.

rejek. asto preskakují stupn, když vystupují – toho mi neodpustí adn stupeň.

Jsem-li nahoře, poznám vždy, že jsem samotn. Nikdo se mnou nemluví, mrazem samoty se třesu. Co jen tam nahoře chci?

M pohrdání a m touha rostou o závod; o ve stoupm, o to více pohrdm tm, kdo stoupá. Co jen tam nahoře chce?

Jak se stydím za sv stoupání a klopýtání! Jak se směji svému prudkému supn! Jak nenávidím toho, kdo lt! Jak jsem tam nahoře mdl!«

Zde se mladík odml. A Zarathustra hleděl na strom, u něhož stl, a promluvil takto:

„Osamle stojí zde tento strom na horách; vysoko vzrostl nad lidi a zvěř.

A kdyby chtěl mluvit, neměl by nikoho, kdo by mu rozuměl: tak vysoko vzrostl.

Teď ek a ek – na jen ek? Přebývá sdlu mračen pl nablízku: ek as na prv blesk?«

Když Zarathustra toto řekl, zvolal mladík s prudkými posunky: „Ano, Zarathustro, pravdu d. Po svém zániku jsem toužil, když jsem chtěl do výšky, a ty jsi blesk, na nějž jsem čekal! Hled, m jsem ještě od té doby, cos ty se nám zjevil? e ti *zavidm*, to, co mne zničilo!« – Tak pravil mladík a dal se do hořkého ple. Zarathustra ho vak ovinul paží a odvedl s sebou.

A když chvil spolu li, jal se Zarathustra takto mluvit:

Rve mi to srdce. Lépe n tv slova promlouv mi tv oko o celm tvm nebezpe.

Jet nejsi svobodn, jet *hled* svobodu. Tv hledn t uinilo pl rozesplm a bdlm pl.

Do voln vky se ti chce, po hvzdnch zn tv due. Ale i zl tvoje pudy zn po svobod.

Deine wilden Hunde wollen in die Freiheit; sie bellen vor Lust in ihrem Keller, wenn dein Geist alle Gefängnisse zu lösen trachtet.

Noch bist du mir ein Gefangener, der sich Freiheit ersinnt: ach, klug wird solchen Gefangenen die Seele, aber auch arglistig und schlecht.

Reinigen muß sich noch der Befreite des Geistes. Viel Gefängnis und Moder ist noch in ihm zurück: rein muß noch sein Auge werden.

Ja, ich kenne deine Gefahr. Aber bei meiner Liebe und Hoffnung beschwöre ich dich: wirf deine Liebe und Hoffnung nicht weg!

Edel fühlst du dich noch, und edel fühlen dich auch die andern noch, die dir gram sind und böse Blicke senden. Wisse, daß allen ein Edler im Wege steht.

Auch den Guten steht ein Edler im Wege: und selbst wenn sie ihn einen Guten nennen, so wollen sie ihn damit beiseite bringen.

Neues will der Edle schaffen und eine neue Tugend. Altes will der Gute, und daß Altes erhalten bleibe.

Aber nicht das ist die Gefahr des Edlen, daß er ein Guter werde, sondern ein Frecher, ein Höhnender, ein Vernichter.

Ach, ich kannte Edle, die verloren ihre höchste Hoffnung. Und nun verleumdete sie alle hohen Hoffnungen.

Nun lebten sie frech in kurzen Lüsten, und über den Tag hin warfen sie kaum noch Ziele.

»Geist ist auch Wollust« – so sagten sie. Da zerbrachen ihrem Geiste die Flügel: nun kriecht er herum und beschmutzt im Nagen.

Einst dachten sie Helden zu werden: Lüstlinge sind es jetzt. Ein Gram und ein Grauen ist ihnen der Held.

Aber bei meiner Liebe und Hoffnung beschwöre ich dich: wirf den Helden in deiner Seele nicht weg! Halte heilig deine höchste Hoffnung! –

Also sprach Zarathustra.

Tví divocí psi chtějí na svobodu; štěkají radostí ve svém sklepě, snaží-li se tvůj duch zotvíratí všechna vězení.

Ještěs mi vězněm, jenž si svobodu vymýšlí; ach, duše takových vězňů stává se chytrou, ale úskočnou těž a špatnou.

Očistiti se musí těž ten, kdo svého ducha osvobodil. Mnoho vězeňské plísně ještě v něm zbylo: těž jeho oko nechť se očistí.

Ano, znám tvé nebezpečí. Při své lásce a naději tě však zapřísahám: nezhazuj své lásky a naděje!

Vznešeným ještě se cítíš a vznešeným tě pociťují též ostatní ještě, kteří na tě sočí a vysílají po tobě zlé pohledy. Věz, že vznešený všem stojí v cestě.

I dobrým stojí vznešený v cestě: a třebaže ho zvou dobrým, chtějí ho tak odstraniti.

Nové věci a novou ctnost chce stvořiti vznešený člověk. Dobrý chce věci staré, chce, aby staré byly zachovány.

Není však nebezpečí vznešeného v tom, že se stává dobrým, nýbrž že se stává drzým, výsměšným a ničitelem.

Ach, znal jsem vznešené lidi, kteří ztratili svou nejvyšší naději. A tu očerňovali všechny vysoké naděje.

Tu žili drze v krátkých rozkoších a za mez jediného dne skoro již nemetali cílů.

„Těž duch je rozkoší“ – tak říkali. I zlomila se křídla jejich duchu: ten se nyní plíží a hlodáním poskvňuje.

Kdysi mínili, že se stanou hrdiny: Teď jsou z nich rozkošníci. Hrdina jest jim hořem a hrůzou.

Při své lásce a naději tě však zapřísahám: nezhazuj hrdiny ve své duši! Svatě třímej nejvyšší svou naději. –

Tak pravil Zarathustra.

Von den Predigern des Todes

Es gibt Prediger des Todes: und die Erde ist voll von solchen, denen Abkehr gepredigt werden muß vom Leben.

Voll ist die Erde von Überflüssigen, verdorben ist das Leben durch die Viel-zu-Vielen. Möge man sie mit dem »ewigen Leben« aus diesem Leben weglocken!

»Gelbe«: so nennt man die Prediger des Todes, oder »Schwarze«. Aber ich will sie euch noch in andern Farben zeigen.

Da sind die Fürchterlichen, welche in sich das Raubtier herumtragen und keine Wahl haben, es sei denn Lüste oder Selbstzerfleischung. Und auch ihre Lüste sind noch Selbstzerfleischung.

Sie sind noch nicht einmal Menschen geworden, diese Fürchterlichen: mögen sie Abkehr predigen vom Leben und selber dahinfahren!

Da sind die Schwindsüchtigen der Seele: kaum sind sie geboren, so fangen sie schon an zu sterben und sehnen sich nach Lehren der Müdigkeit und Entsagung.

Sie wollen gerne tot sein, und wir sollten ihren Willen gut heißen! Hüten wir uns, diese Toten zu erwecken und diese lebendigen Särge zu verschren!

Ihnen begegnet ein Kranker oder ein Greis oder ein Leichnam; und gleich sagen sie: »das Leben ist widerlegt!«

Aber nur sie sind widerlegt und ihr Auge, welches nur das eine Gesicht sieht am Dasein.

Eingehüllt in dicke Schwermut und begierig auf die kleinen Zufälle, welche den Tod bringen: so warten sie und beißen die Zähne aufeinander.

Oder aber: sie greifen nach Zuckerwerk und spotten ihrer Kinderei dabei: sie hängen an ihrem Strohalm Leben und spotten, daß sie noch an einem Strohalm hängen.

Ihre Weisheit lautet: »Ein Tor, der leben bleibt, aber so sehr sind wir Toren! Und das eben ist das Törichtste am Leben!« –

»Das Leben ist nur Leiden« – so sagen andre und lügen nicht: so sorgt doch, daß *ibr* aufhört! So sorgt doch, daß das Leben aufhört, welches nur Leiden ist!

O kazatelích smrti

Jsou kazatelé smrti, a plna je země takových, jimž nutno kázati, aby se od žití odvrátili.

Plna je země lidí přebytečných, zkažen je život těmi, jichž je přespříliš mnoho. Ti nechť „věčným životem“ jsou odlákáni z tohoto života!

„Žlutí“: tak říkají kazatelům smrti, anebo „černí“. Já vám je však ukáži ještě v jiných barvách.

Tu jsou oni příšerní, kteří v sobě nosí šelmu a nemají volby, leč mezi chtíci a rozsápáním vlastního masa. A také chtíče jejich jsou ještě rozsápáním vlastního masa.

Ještě se ani lidmi nestali, ti příšerní: ať si jen káží odvrácení od života a sami ať si zahynou!

Tu jsou souchotináři duše: sotva se narodí, již se j mou umírat a touží po naukách únavy a odříkání.

Rádi by byli mrtví a my bychom jejich vůli měli schvalovati! Střezme se probuditi tyto mrtvé a porouchati tyto živé rakve!

Potká je chorý nebo kmet nebo nebožtík; a hned říká: „Život je vyvrácen!“

Ale vyvrácení jsou jen oni a jejich oko, jež na bytí nezří než jedinou tu tvář.

Zabaleni do tlustého stesku a dychtívi malých náhod, jež přinášejí smrt: tak čekají a zatínají zuby.

Anebo sahají po pamlscích a při tom se vysmívají svému dětinství: visí na svém stéble-životě a vysmívají se, že ještě visí na stéble.

Jejich moudrost zní: „Blázen, kdo zůstane na živu, ale tak nadmíru blázníme! A to jest na životě právě nejbláznivější!“ –

„Život jest jen utrpením“ – tak říkají jiní a nelžou: jen se starejte, aby *vás* již nebylo! Jen se postarejte, aby nebylo již života, který je jen utrpením!

Und also laute die Lehre eurer Tugend: »Du sollst dich selber töten! Du sollst dich selber davonstehlen!« –

»Wollust ist Sünde« – so sagen die einen, welche den Tod predigen – »laßt uns beiseite gehn und keine Kinder zeugen!«

»Gebären ist mühsam« – sagen die andern – »wozu noch gebären? Man gebiert nur Unglückliche!« Und auch sie sind Prediger des Todes.

»Mitleid tut not« – so sagen die dritten. »Nehmt hin, was ich habe! Nehmt hin, was ich bin! Um so weniger bindet mich das Leben!«

Wären sie Mitleidige von Grund aus, so würden sie ihren Nächsten das Leben verleiden. Böse sein – das wäre ihre rechte Güte.

Aber sie wollen loskommen vom Leben: was schiert es sie, daß sie andre mit ihren Ketten und Geschenken noch fester binden! –

Und auch ihr, denen das Leben wilde Arbeit und Unruhe ist: seid ihr nicht sehr müde des Lebens? Seid ihr nicht sehr reif für die Predigt des Todes?

Ihr alle, denen die wilde Arbeit lieb ist und das Schnelle, Neue, Fremde – ihr ertragt euch schlecht, euer Fleiß ist Fluch und Wille, sich selber zu vergessen.

Wenn ihr mehr an das Leben glaubtet, würdet ihr weniger euch dem Augenblicke hinwerfen. Aber ihr habt zum Warten nicht Inhalt genug in euch – und selbst zur Faulheit nicht!

Überall ertönt die Stimme derer, welche den Tod predigen: und die Erde ist voll von solchen, welchen der Tod gepredigt werden muß.

Oder »das ewige Leben«: das gilt mir gleich – wofern sie nur schnell dahinfahren!

Also sprach Zarathustra.

Vom Krieg und Kriegsvolke

Von unsern besten Feinden wollen wir nicht geschont sein, und auch von denen nicht, welche wir von Grund aus lieben. So laßt mich denn euch die Wahrheit sagen!

A takto nechť zní nauka vaší ctnosti: „Sám se zabiješ! Sám se odtud vykradeš!“ –

„Rozkoš je hřích“ – tak říkají jedni, kdož káží smrt – „pojďme stranou a neploďme děti!“

„Roditi je namáhavé“ – říkají druzí – „nač ještě roditi? Rodí se samí nešťastníci!“ I ti jsou kazateli smrti.

„Soucitu třeba“ – říkají třetí. „Vezměte, co mám! Vezměte, co jsem! Tím méně mne bude poutati život!“

Kdyby byli soucitní z hloubi duše, ze soucitu by život svým bližním znechutili. Býti zlí – to byla by pravá jejich dobrota.

Ale chtějí vyváznout ze života: co jim po tom, že jiné svými řetězy a dary poutají ještě těsněji! –

A též vy, kterým život jest divokou prací a neklidem: zda nejste docela syti života? Zda nejste docela zralí pro kázání smrti?

Vy všichni, jimž je po chuti divoká práce a vše rychlé, nové, cizí – špatně snášíte samy sebe, vaše píle je útěk a vůle, na sebe samy zapomenouti.

Kdybyste více věřili v život, méně byste se okamžiku dávali v lup. Ale k čekání nemáte dosti obsahu v sobě – ba ani ne k lenosti!

Všude zaznívá hlas těch, kdož káží smrt: a plna je země takových, jimž nutno kázati smrt.

Anebo „věčný život“: to je mi jedno – jen když rychle zahynou!

Tak pravil Zarathustra.

O válce a válečném lidu

Nechceme, aby nás šetřili naši nejlepší nepřátelé ani ti, jež milujeme z hloubi. Tedy mi dovolte říci vám pravdu!

Meine Brüder im Kriege! Ich liebe euch von Grund aus, ich bin und war euresgleichen. Und ich bin auch euer bester Feind. So laßt mich denn euch die Wahrheit sagen!

Ich weiß um den Haß und Neid eures Herzens. Ihr seid nicht groß genug, um Haß und Neid nicht zu kennen. So seid denn groß genug, euch ihrer nicht zu schämen!

Und wenn ihr nicht Heilige der Erkenntnis sein könnt, so seid mir wenigstens deren Kriegsmänner. Das sind die Gefährten und Vorläufer solcher Heiligkeit.

Ich sehe viel Soldaten: möchte ich viel Kriegsmänner sehn! »Einform« nennt man's, was sie tragen: möge es nicht Ein-form sein, was sie damit verstecken!

Ihr sollt mir solche sein, deren Auge immer nach einem Feinde sucht – nach *eurem* Feinde. Und bei einigen von euch gibt es einen Haß auf den ersten Blick.

Euren Feind sollt ihr suchen, euren Krieg sollt ihr führen, und für eure Gedanken! Und wenn euer Gedanke unterliegt, so soll eure Redlichkeit darüber noch Triumph rufen!

Ihr sollt den Frieden lieben als Mittel zu neuen Kriegen. Und den kurzen Frieden mehr als den langen.

Euch rate ich nicht zur Arbeit, sondern zum Kampfe. Euch rate ich nicht zum Frieden, sondern zum Siege. Eure Arbeit sei ein Kampf, euer Friede sei ein Sieg!

Man kann nur schweigen und stillsitzen, wenn man Pfeil und Bogen hat: sonst schwätzt und zankt man. Euer Friede sei ein Sieg!

Ihr sagt, die gute Sache sei es, die sogar den Krieg heilige? Ich sage euch: der gute Krieg ist es, der jede Sache heiligt.

Der Krieg und der Mut haben mehr große Dinge getan, als die Nächstenliebe. Nicht euer Mitleiden, sondern eure Tapferkeit rettete bisher die Verunglückten.

»Was ist gut?« fragt ihr. Tapfer sein ist gut. Laßt die kleinen Mädchen reden: »gut sein ist, was hübsch zugleich und rührend ist.«

Man nennt euch herzlos: aber euer Herz ist echt, und ich liebe die Scham eurer Herzlichkeit. Ihr schämt euch eurer Flut, und andre schämen sich ihrer Ebbe.

Bratří moji ve válce! Z hloubi vás miluji, jsem a byl jsem z vašich řad. A jsem také váš nejlepší nepřítel. Tedy mi dovolte říci vám pravdu!

Vím o zášti a závisti vašeho srdce. Nejste velcí dost, abyste zášti a závisti neznali. Nuž buďte velcí dost, abyste se za ně nestyděli!

A nemůžete-li býti světci poznání, buďte mi alespoň jeho válečníky.

To jsou druhové a předchůdci takové svatosti.

Vojáků vidím mnoho: kéž bych viděl mnoho válečníků! „Stejnokrojem“ zvou, co nosí: kéž není stejný kroj, co pod tím schovávají!

Buďte mi takoví, jejichž oko vždy vyhlíží po nepříteli – po *vašem* nepříteli. A u některých z vás je nenávisť na prvý pohled.

Svého nepřitele hledejte, svou válku ved'te a za svoje myšlenky! A podlehne-li vaše myšlenka, nechť nad tím přece vítězně zaplesá vaše poctivost!

Mír máte milovati jakožto prostředek nových válek. A krátký mír více než dlouhý.

Vám neradím k práci, nýbrž k boji. Vám neradím k míru, nýbrž k vítězství. Vaše práce budiž bojem, váš mír budiž vítězstvím!

Může mlčet a tiše sedět, jen kdo má šíp a luk: kdo nemá, vadí se a breptá. Váš mír budiž vítězstvím!

Pravíte, že je to dobrá věc, jež i válku světí? Pravím vám: je to dobrá válka, jež světí každou věc.

Válka s odvahou dovedly více velkých věcí než láska k bližnímu. Ne váš soucit, leč vaše statečnost až dosud zachraňovala ty, kdož přišli k úrazu.

„Co jest dobré?“ ptáte se. Býti statečný je dobré. Ať si povídají holčičky: „Dobro je, co je hezké a zároveň dojímavé.“

Říkají o vás, že jste bez srdce: ale vaše srdce je ryzí, a miluji stud vaší srdečnosti. Stydíte se za svůj příliv, a jiní se stydí za svůj odliv.

Ihr seid häßlich? Nun wohlan, meine Brüder! So nehmt das Erhabne um euch, den Mantel des Häßlichen!

Und wenn eure Seele groß wird, so wird sie übermütig, und in eurer Erhabenheit ist Bosheit. Ich kenne euch.

In der Bosheit begegnet sich der Übermütige mit dem Schwächlinge. Aber sie mißverstehen einander. Ich kenne euch.

Ihr dürft nur Feinde haben, die zu hassen sind, aber nicht Feinde zum Verachten. Ihr müßt stolz auf euern Feind sein: dann sind die Erfolge eures Feindes auch eure Erfolge.

Auflehnung – das ist die Vornehmheit am Sklaven. Eure Vornehmheit sei Gehorsam! Euer Befehlen selber sei ein Gehorchen!

Einem guten Kriegermannen klingt »du sollst« angenehmer als »ich will«. Und alles, was euch lieb ist, sollt ihr euch erst noch befehlen lassen.

Eure Liebe zum Leben sei Liebe zu eurer höchsten Hoffnung: und eure höchste Hoffnung sei der höchste Gedanke des Lebens!

Euren höchsten Gedanken aber sollt ihr euch von mir befehlen lassen – und er lautet: der Mensch ist etwas, das überwunden werden soll.

So lebt euer Leben des Gehorsams und des Krieges! Was liegt am Lang-Leben! Welcher Krieger will geschont sein!

Ich schone euch nicht, ich liebe euch von Grund aus, meine Brüder im Kriege! –

Also sprach Zarathustra.

Vom neuen Götzen

Irgendwo gibt es noch Völker und Herden, doch nicht bei uns, meine Brüder: da gibt es Staaten.

Staat? Was ist das? Wohlan! Jetzt tut mir die Ohren auf, denn jetzt sage ich euch mein Wort vom Tode der Völker.

Staat heißt das kälteste aller kalten Ungeheuer. Kalt lügt es auch; und diese Lüge kriecht aus seinem Munde: »Ich, der Staat, bin das Volk.«

Jste oškliví? Nuž dobrá, bratří moji! Tedy se zahalte do vznešenosti, jež je pláštěm ošklivého!

A vzrůstá-li vaše duše, stává se zpupnou a ve vaší vznešenosti je zloba. Znáám vás.

Ve zlobě se setká zpupný a slaboch. A nerozumějí si. Znáám vás.

Smíte míti jen nepřátele, jichž byste nenáviděli: ne takové, jimiž byste pohrdali. Buďte mi hrdí na svého nepřitele: pak úspěchy vašeho nepřitele jsou též úspěchy vaše.

Vzpouora – toť vznešenost otroků. Vaší vznešeností budiž poslušnost! I vaše rozkazování budiž posloucháním!

Dobrému válečníkovi zní příjemněji „musíš“ než „chci“. A vše, co je vám milé, dejte si teprve rozkázat!

Vaše láska k životu budiž láskou k vaší nejvyšší naději: a vaše nejvyšší naděje budiž nejvyšší myšlenkou života!

Svou nejvyšší myšlenku máte si však dáti rozkázat ode mne – ta zní: člověk je cosi, co má být překonáno.

Tak žijte svůj život poslušnosti a války! Co záleží na dlouhém žití! Který válečník chce, aby ho bylo šetřeno!

Nešetřím vás, z hloubi vás miluji, bratří moji ve válce! –

Tak pravil Zarathustra.

O nové modle

Kdesi jsou ještě národové a stáda, nikoli však u nás, bratří moji: u nás jsou státy.

Stát? Co je to? Nuže dobrá! Ted' mi otevřte uši, neb ted' vám řeknu své slovo o smrti národů.

Stát, tak se jmenuje nejstudenější ze všech studených nevtorů. Studeně také lže; a tato lež mu leze z tlamy: „Já, stát, jsem národ!“

Lüge ist's! Schaffende waren es, die schufen die Völker und hängten einen Glauben und eine Liebe über sie hin: also dienten sie dem Leben.

Vernichter sind es, die stellen Fallen auf für viele und heißen sie Staat: sie hängen ein Schwert und hundert Begierden über sie hin.

Wo es noch Volk gibt, da versteht es den Staat nicht und haßt ihn als bösen Blick und Sünde an Sitten und Rechten.

Dieses Zeichen gebe ich euch: jedes Volk spricht seine Zunge des Guten und Bösen: die versteht der Nachbar nicht. Seine Sprache erfand es sich in Sitten und Rechten.

Aber der Staat lügt in allen Zungen des Guten und Bösen; und was er auch redet, er lügt – und was er auch hat, gestohlen hat er's.

Falsch ist alles an ihm; mit gestohlenen Zähnen beißt er, der Bissige. Falsch sind selbst seine Eingeweide.

Sprachverwirrung des Guten und Bösen: dieses Zeichen gebe ich euch als Zeichen des Staates. Wahrlich, den Willen zum Tode deutet dieses Zeichen! Wahrlich, es winkt den Predigern des Todes!

Viel zu viele werden geboren: für die Überflüssigen ward der Staat erfunden!

Seht mir doch, wie er sie an sich lockt, die Viel-zu-Vielen! Wie er sie schlingt und kaut und wiederkaut!

»Auf der Erde ist nichts Größeres als ich: der ordnende Finger bin ich Gottes« – also brüllt das Untier. Und nicht nur Langgeohrte und Kurzgeäugte sinken auf die Knie!

Ach, auch in euch, ihr großen Seelen, raunt er seine düsteren Lügen! Ach, er errät die reichen Herzen, die gerne sich verschwenden!

Ja, auch euch errät er, ihr Besieger des alten Gottes! Müde wurdet ihr im Kampfe, und nun dient eure Müdigkeit noch dem neuen Götzen!

Helden und Ehrenhafte möchte er um sich aufstellen, der neue Götze! Gerne sonnt er sich im Sonnenschein guter Gewissen – das kalte Untier!

Alles will er *euch* geben, wenn *ibr* ihn anbetet, der neue Götze: also kauft er sich den Glanz eurer Tugenden und den Blick eurer stolzen Augen.

Lež! Tvůrci to byli, ti stvořili národy a nad ně zavěsili víru a lásku: tak sloužili životu.

Ničitelé to jsou: ti na velký dav líčí pasti a zvou je státem: zavěšují nad ně meč a sto chťců.

Kde ještě je národ, tam nerozumí státu a má k němu zášť jako k uhrančivému pohledu a k hříchu proti mravům a právům.

Toto znamení vám dávám: každý národ mluví svým jazykem dobra i zla: tomu nerozumí soused. Svůj vlastní jazyk si vynalezl každý národ v mravech i právech.

Ale stát lže všemi jazyky dobra i zla; a cokoli mluví, lže – a cokoli má, ukradl.

Nepravé je na něm všecko; ukradenými zuby kouše, kousavý. Nepravé jsou i jeho vnitřnosti.

Zmatení jazyků dobra i zla: toto znamení vám dávám za znamení státu. Věru, vůli k smrti značí toto znamení! Věru, kyne kazatelům smrti!

Přespříliš mnoho rodí se lidí: pro přebytečné byl vynalezen stát!

Hleďte mi jen, jak je láká k sobě, těch přespříliš mnoho! Jak je dává a žvýká a přežvykuje!

„Na zemi není nic většího nade mne: jsem pořádajícím prstem božím“ – tak řve ten netvor. A na kolena neklesají jen ti, kdož mají **dlouhé uši a krátký zrak!**

Ach, také **vám, vy velké duše**, našeptává své ponuré lži! Ach, uhodne bohatá srdce, jež se ráda rozplývají!

Ano, i vás uhodne, vy vítězové nad starým bohem! Zemdleli jste v boji, a teď vaše mdloba ještě nové modle slouží!

Hrdiny a ctné muže ráda by kolem sebe rozestavila, ta nová modla! Rád se sluní v slunečním svitu dobrých svědomí – ten studený netvor!

Všechno dá *vám* ta nová modla, budete-li *vy* se jí klanět: tak si skoupí jas vašich ctností a pohled vašich hrdých zraků.

Ködern will er mit euch die Viel-zu Vielen! Ja, ein Höllenkunststück ward da erfunden, ein Pferd des Todes, klirrend im Putz göttlicher Ehren!

Ja, ein Sterben für viele ward da erfunden, das sich selber als Leben preist: wahrlich, ein Herzensdienst allen Predigern des Todes!

Staat nenne ich's, wo alle Gifttrinker sind, Gute und Schlimme: Staat, wo alle sich selber verlieren, Gute und Schlimme: Staat, wo der langsame Selbstmord aller – »das Leben« heißt.

Seht mir doch diese Überflüssigen! Sie stehlen sich die Werke der Erfinder und die Schätze der Weisen: Bildung nennen sie ihren Diebstahl – und alles wird ihnen zu Krankheit und Ungemach!

Seht mir doch diese Überflüssigen! Krank sind sie immer, sie erbrechen ihre Galle und nennen es Zeitung. Sie verschlingen einander und können sich nicht einmal verdauen.

Seht mir doch diese Überflüssigen! Reichtümer erwerben sie und werden ärmer damit. Macht wollen sie und zuerst das Brecheisen der Macht, viel Geld – diese Unvermögenden!

Seht sie klettern, diese geschwinden Affen! Sie klettern übereinander hinweg und zerren sich also in den Schlamm und die Tiefe.

Hin zum Throne wollen sie alle: ihr Wahnsinn ist es – als ob das Glück auf dem Throne säße! Oft sitzt der Schlamm auf dem Thron – und oft auch der Thron auf dem Schlamme.

Wahnsinnige sind sie mir alle und kletternde Affen und Überheiße. Übel riecht mir ihr Götze, das kalte Untier: übel riechen sie mir alle zusammen, diese Götzendiener.

Meine Brüder, wollt ihr denn ersticken im Dunste ihrer Mäuler und Begierden? Lieber zerbrecht doch die Fenster und springt ins Freie!

Geht doch dem schlechten Geruche aus dem Wege! Geht fort von der Götzendienerei der Überflüssigen!

Geht doch dem schlechten Geruche aus dem Wege! Geht fort von dem Dampfe dieser Menschenopfer!

Frei steht großen Seelen auch jetzt noch die Erde. Leer sind noch viele Sitze für Einsame und Zweisame, um die der Geruch stiller Meere weht.

Navnadit chce vámi ty, jichž je přespříliš mnoho! Ano, pekelný kousek byl tu vynalezen, kuň smrti, jenž řinčí ve zdobě božských poct!

Ano, hromadné umírání bylo tu vynalezeno, jež samo sebe velebí za život: věru, milostná služba všem kazatelům smrti!

Státem zvu, kde všichni pijí jed, ať dobří, či nedobří: státem, kde všichni ztrácejí sebe, ať dobří, či nedobří: státem, kde pomalá sebevražda všech se jmenuje – „život“.

Pohleďte mi jenom na ty přebytečné! Kradou si díla vynálezců a poklady mudrců: Vzděláním jmenují svou krádež – a vše se jim stává chorobou a trampotou!

Pohleďte mi jenom na ty přebytečné! Nemocni jsou stále, zvracejí svou žluč a jmenují to novinami. Dává se navzájem a nestráví se ani.

Pohleďte mi jenom na ty přebytečné! Nabývají bohatství a bohatnouce chudnou. Chtějí moc a především sochor moci, hodně peněz – ti nemohoucí!

Pohleďte, jak šplhají, ty mrštné opice! Šplhají přes sebe, a tak se strhují do bahna, do hloubky.

K trůnu směřují všichni: je to jejich šílenství – jako by na trůnu sedělo štěstí! Často sedí na trůně bahno – a často též trůn na bahně.

Šílenci a šplhající opice jsou mi ti všichni a příliš jsou urřeni. Nelibě mi páchne jejich modla, ten studený netvor: nelibě mi páchnou všichni dohromady, ti modloslužebníci.

Bratři moji, což se chcete zadusit ve výparu jejich úst a chtivosti? To raději rozbijte okna a skočte na volný vzduch!

Vyhňte se přece zápachu! Odstupte od modlářství lidí přebytečných!

Vyhňte se přece zápachu! Odstupte od dýmu těchto lidských obětí!

Otevřena je země také teď ještě velikým duším. Jest ještě mnoho prázdných míst pro samojediné a dvojjediné a kolem nich vane vůně tichých moří.

Frei steht noch großen Seelen ein freies Leben. Wahrlich, wer wenig besitzt, wird um so weniger besessen: gelobt sei die kleine Armut!

Dort, wo der Staat aufhört, da beginnt erst der Mensch, der nicht überflüssig ist: da beginnt das Lied des Notwendigen, die einmalige und unersetzliche Weise.

Dort, wo der Staat *aufhört* – so seht mir doch hin, meine Brüder! Seht ihr ihn nicht, den Regenbogen und die Brücken des Übermenschen? –

Also sprach Zarathustra.

Von den Fliegen des Marktes

Fliehe, mein Freund, in deine Einsamkeit! Ich sehe dich betäubt vom Lärme der großen Männer und zerstochn von den Stacheln der kleinen.

Würdig wissen Wald und Fels mit dir zu schweigen. Gleiche wieder dem Baume, den du liebst, dem breitästigen: still und aufhorchend hängt er über dem Meere.

Wo die Einsamkeit aufhört, da beginnt der Markt; und wo der Markt beginnt, da beginnt auch der Lärm der großen Schauspieler und das Geschwirr der giftigen Fliegen.

In der Welt taugen die besten Dinge noch nichts, ohne einen, der sie erst aufführt: große Männer heißt das Volk diese Aufführer.

Wenig begreift das Volk das Große, das ist: das Schaffende. Aber Sinne hat es für alle Aufführer und Schauspieler großer Sachen.

Um die Erfinder von neuen Werten dreht sich die Welt – unsichtbar dreht sie sich. Doch um die Schauspieler dreht sich das Volk und der Ruhm: so ist es der Welt Lauf.

Geist hat der Schauspieler, doch wenig Gewissen des Geistes. Er glaubt immer an das, womit er am stärksten glauben macht – glauben an *sich* macht!

Morgen hat er einen neuen Glauben und übermorgen einen neueren. Rasche Sinne hat er, gleich dem Volke, und veränderliche Witterungen.

Otevřen a uvolněn je ještě volný život velikým duším. Věřu, kdo málo má majetku, tím méně je majetkem jiného: pochválena buď malá chudoba!

Tam, kde přestává stát, tam se teprve počíná člověk, jenž není přebytečný: tam se počíná píseň nezbytnosti, ten jedinečný, nenahraditelný nápěv.

Tam, kde *přestává* stát – jen mi tam pohleďte, bratří moji! Nevidíte jich, duhy a mostů nadčlověka? –

Tak pravil Zarathustra.

O mouchách na trhu

Do své samoty prchni, příteli můj! Vidím tě zmámena hřmotem velkých mužů a rozbodána žahadly malých.

Důstojně zná s tebou mlčet skála i les. Bud' zase jako strom, jež miluješ, jako košatý strom, jež tíše a naslouchaje visí nad mořem.

Kde **přestává samota**, začíná se trh; a kde se začíná trh, začíná **se také hřmot velkých herců** a hemžení **jedovatých much**.

Nejlepší věci ve světě pranic neplatí, pokud se nenajde někdo, kdo je sehraje: velkými muži nazývá lid takové pořadatele her. Málo rozumí lid velkým věcem, to jest: tvůrcím. Smysly má však **pro všechny pořadatele a herce velkých her**.

Kolem vynálezců nových hodnot točí se svět – neviditelně se točí. Ale kolem herců točí se lid i sláva: toť již „světa běh“.

Herec má ducha, leč málo svědomí ducha. Vždy věří v to, čím vnuká nejsilnější víru – víru *v sebe!*

Zítřka má víru novou a pozitřítí novější. Rychlé smysly má jako lid a větření má proměnlivé.

Umwerfen – das heißt ihm: beweisen. Tollmachen – das heißt ihm: überzeugen. Und Blut gilt ihm als aller Gründe bester.

Eine Wahrheit, die nur in feine Ohren schlüpfte, nennt er Lüge und Nichts. Wahrlich, er glaubt nur an Götter, die großen Lärm in der Welt machen!

Voll von feierlichen Possenreißern ist der Markt – und das Volk rühmt sich seiner großen Männer! das sind ihm die Herrn der Stunde.

Aber die Stunde drängt sie: so drängen sie dich: und auch von dir wollen sie Ja oder Nein. Wehe, du willst zwischen Für und Wider deinen Stuhl setzen?

Dieser Unbedingten und Drängenden halber sei ohne Eifersucht, du Liebhaber der Wahrheit! Niemals noch hängt sich die Wahrheit an den Arm eines Unbedingten.

Dieser Plötzlichen halber gehe zurück in deine Sicherheit: nur auf dem Markt wird man mit Ja? oder Nein? überfallen.

Langsam ist das Erleben allen tiefen Brunnen: lange müssen sie warten, bis sie wissen, was in ihre Tiefe fiel.

Abseits vom Markte und Ruhme begibt sich alles Große: abseits vom Markte und Ruhme wohnten von je die Erfinder neuer Werte.

Fliehe, mein Freund, in deine Einsamkeit: ich sehe dich von giftigen Fliegen zerstoehen. Fliehe dorthin, wo rauhe, starke Luft weht!

Fliehe in deine Einsamkeit! Du lebst den Kleinen und Erbärmlichen zu nahe. Fliehe vor ihrer unsichtbaren Rache! Gegen dich sind sie nichts als Rache.

Hebe nicht mehr den Arm gegen sie! Unzählbar sind sie, und es ist nicht dein Los, Fliegenwedel zu sein.

Unzählbar sind diese Kleinen und Erbärmlichen; und manchem stolzen Baue gereichten schon Regentropfen und Unkraut zum Untergange.

Du bist kein Stein, aber schon wurdest du hohl von vielen Tropfen. Zerbrechen und zerbersten wirst du mir noch von vielen Tropfen.

Ermüdet sehe ich dich durch giftige Fliegen, blutig geritzt sehe

Porazit – to jest mu: dokázat. Pobláznit – to jest mu: přesvědčit. A krev mu platí za nejlepší všech důvodů.

Pravdu, jež vklouzne jen do jemných uší, jmenuje lži a nicotností. Vskutku, věří jen v bohy, kteří dělají ve světě veliký hřmot!

Naplněn je trh slavnostními šprýmaři – a lid se chlubí velkými svými muži! To mu jsou pánové hodiny.

Hodina však na ně doléhá: i doléhají na tebe. A též na tobě chtějí ano či ne. Běda, stavíš svou židli mezi pro a proti?

Na tyto bezpodmínečné a doléhající nežárli, milence pravdy! Ještě nikdy se nezavěsila pravda v rámě člověka bezpodmínečného.

Pro tyto nenadále odejdi a vrať se ve svou jistotu: jenom na trhu tě přepadají stálým „Ano?“ či „Ne?“.

Pomalou prožívají svou chvíli všechny hluboké studny: načekají se dlouho, než vědí, co že padlo do jejich hloubky.

Daleko trhu a slávy se děje vše velké: daleko trhu a slávy žili odnepaměti vynálezcové nových hodnot.

Do své samoty prchni, příteli můj: vidím tě rozbodána jedovatými mouchami. Prchni tam, kde vane drsný, silný vzduch!

Do své samoty prchni! Žils příliš nablízku malým a žalostným. Uprchni jejich neviditelné pomstě! Vůči tobě nejsou než pomstou.

Již nezdvihej ruky proti nim! Je jich bezpočtu a tvým údělem není býtí oháňkou na mouchy.

Je bezpočtu těch malých a žalostných; a nejedné hrdé stavbě již plevel a krůpěje deště připravily pád.

Nejsi kamenem, ale již tě vyhlodalo množství krůpějí. Rozpadneš se mi a rozpukneš ještě množstvím krůpějí.

Vidím tě umdlena jedovatými mouchami, vidím tě

ich dich an hundert Stellen; und dein Stolz will nicht einmal zürnen.

Blut möchten sie von dir in aller Unschuld, Blut begehren ihre blutlosen Seelen – und sie stechen daher in aller Unschuld.

Aber du Tiefer, du leidest zu tief auch an kleinen Wunden; und ehe du dich noch geheilt hast, kroch dir der gleiche Giftwurm über die Hand.

Zu stolz bist du mir dafür, diese Naschhaften zu töten. Hüte dich aber, daß es nicht dein Verhängnis werde, all ihr giftiges Unrecht zu tragen!

Sie summen um dich auch mit ihrem Lobe: Zudringlichkeit ist ihr Loben. Sie wollen die Nähe deiner Haut und deines Blutes.

Sie schmeicheln dir wie einem Gotte oder Teufel; sie winseln vor dir wie vor einem Gotte oder Teufel. Was macht es! Schmeichler sind es und Winsler, und nicht mehr.

Auch geben sie sich dir oft als Liebenswürdige. Aber das war immer die Klugheit der Feigen. Ja, die Feigen sind klug!

Sie denken viel über dich mit ihrer engen Seele – bedenklich bist du ihnen stets! Alles, was viel bedacht wird, wird bedenklich.

Sie bestrafen dich für alle deine Tugenden. Sie verzeihen dir von Grund aus nur – deine Fehlgriffe.

Weil du milde bist und gerechten Sinnes, sagst du: »unschuldig sind sie an ihrem kleinen Dasein.« Aber ihre enge Seele denkt: »Schuld ist alles große Dasein.«

Auch wenn du ihnen milde bist, fühlen sie sich noch von dir verachtet; und sie geben dir deine Wohltat zurück mit versteckten Wehtaten.

Dein wortloser Stolz geht immer wider ihren Geschmack; sie frohlocken, wenn du einmal bescheiden genug bist, eitel zu sein.

Das, was wir an einem Menschen erkennen, das entzünden wir an ihm auch. Also hüte dich vor den Kleinen!

Vor dir fühlen sie sich klein, und ihre Niedrigkeit glimmt und glüht gegen dich in unsichtbarer Rache.

Merktest du nicht, wie oft sie stumm wurden, wenn du zu

do krve škrábnuta na stu místech; a pýše tvé není ani do hněvu.

Krev by na tobě chtěli ve vši nevinnosti, po krvi prahnou jejich bezkrevné duše – i bodají ve vši nevinnosti.

Ty hluboký však příliš hluboce trpíš i malými ranami; a nežli ses ještě vyhojil, přešel ti přes ruku týž jedovatý červ.

Příliš hrd jsi mi k tomu, abys mlsné ty tvory usmrtil. Střez se však, aby se nestalo tvou sudbou, nésti všechno jejich jedovaté bezpráví!

Bzučí kolem tebe též svou chválou: dotěrnost je jejich pochvala. Chtějí blízkost tvé kůže a krve.

Lichotí ti jak bohu či ďáblu; kňučí před tebou jak před bohem či ďáblem. Co na tom! Kňučící lichotníci to jsou, a ne více.

Také se k tobě leckdy laskavě mají. To však vždy byla chytrost zbabělců. Ano, zbabělci jsou chytří!

Mnoho uvažují o tobě svou těsnou duší – povážlivý jsi jim povždy! Vše, o čem se mnoho uvažuje, stává se povážlivým.

Trestají tě za všechny tvé ctnosti. Z hloubi duše ti promíjejí jen – tvé přehmaty.

Že jsi mírný a spravedlivé myslí, říkáš: „Nevinni jsou svým malým živobytím.“ Jejich těsná duše však myslí: „Provinilo se každé velké živobytí.“

I jsi-li k nim mírný, cítí ještě, jak jimi pohrdáš; a splácejí ti dobrý tvůj čin tajně zraňujícími zločiny.

Tvá mlčenlivá pýcha vždy jest jim proti chuti; jásají, jsi-li jednou skromný dost, abys byl marnivý.

Co na někom poznáváme, rozněcujeme na něm též. Střez se tedy malých!

Před tebou cítí se malými a jejich nízkost proti tobě žhne a doutná v neviditelné mstě.

Nepozoroval jsi, kolikrát oněměli, když jsi k nim při-

ihnen tratest, und wie ihre Kraft von ihnen ging wie der Rauch von einem erlöschenden Feuer?

Ja, mein Freund, das böse Gewissen bist du deinen Nächsten: denn sie sind deiner unwert. Also hassen sie dich und möchten gerne an deinem Blute saugen.

Deine Nächsten werden immer giftige Fliegen sein; das, was groß an dir ist – das selber muß sie giftiger machen und immer fliegenhafter.

Fliehe, mein Freund, in deine Einsamkeit und dorthin, wo eine rauhe, starke Luft weht. Nicht ist es dein Los, Fliegenwedel zu sein. –

Also sprach Zarathustra.

Von der Keuschheit

Ich liebe den Wald. In den Städten ist schlecht zu leben: da gibt es zu viele der Brünstigen.

Ist es nicht besser, in die Hände eines Mörders zu geraten, als in die Träume eines brünstigen Weibes?

Und seht mir doch diese Männer an: ihr Auge sagt es – sie wissen nichts Besseres auf Erden, als bei einem Weibe zu liegen.

Schlamm ist auf dem Grunde ihrer Seele; und wehe, wenn ihr Schlamm gar noch Geist hat!

Daß ihr doch wenigstens als Tiere vollkommen wäret! Aber zum Tiere gehört die Unschuld.

Rate ich euch, eure Sinne zu töten? Ich rate euch zur Unschuld der Sinne.

Rate ich euch zur Keuschheit? Die Keuschheit ist bei einigen eine Tugend, aber bei vielen beinahe ein Laster.

Diese enthalten sich wohl: aber die Hündin Sinnlichkeit blickt mit Neid aus allem, was sie tun.

Noch in die Höhen ihrer Tugend und bis in den kalten Geist hinein folgt ihnen dies Getier und sein Unfrieden.

Und wie artig weiß die Hündin Sinnlichkeit um ein Stück Geist zu betteln, wenn ihr ein Stück Fleisch versagt wird.

stoupil, a jak jejich síla z nich vystoupila, jako dým vystupuje z hasnouceho žáru?

Ano, příteli můj, zlým svědomím jsi pro své bližní; neb jsou tebe nehodni. I nenávidí tě a rádi by sáli tvou krev.

Stále budou tvoji bližní jedovatými mouchami; co na tobě jest velkého – to samo je nutně činí jedovatějšími a stále mouchovitějšími.

Do své samoty prchni, příteli můj, a tam, kde vane drsný, silný vzduch! Tvým údělem není býti oháňkou na mouchy! –

Tak pravil Zarathustra.

O cudnosti

Miluji les. V městech je špatně žíti: tam příliš mnoho je říjících.

Zdaž není lépe dostati se do rukou vrahovi než do snů vilné ženy?

A jen mi pohleďte na tyto muže: jejich oko to dí – neznají na světě nic lepšího nežli ležeti u ženy.

Bahno je na dně jejich duše; a běda, má-li jejich bahno ještě i ducha!

Kdybyste alespoň jakožto zvířata byli dokonalí! Ke zvířeti však třeba nevinnosti.

Radím vám, abyste usmrtili své smysly? Radím vám k nevinnosti smyslů.

Radím vám k cudnosti? Cudnost u některých je ctností, ale u mnohých takřka neřestí.

Ti jsou sice zdrženliví: ale psice smyslnost závistně vyzírá ze všeho, cokoli konají.

I do výšek jejich ctnosti a až dovnitř studeného ducha jde za nimi to zvíře a jeho nepokoj.

A jak způsobně zná psice smyslnost žebrati o kus ducha, nedostane-li se jí kusu masa.

Ihr liebt Trauerspiele und alles, was das Herz zerbricht? Aber ich bin mißtrauisch gegen eure Hündin.

Ihr habt mir zu grausame Augen und blickt lüstern nach Leidenden. Hat sich nicht nur eure Wollust verkleidet und heißt sich Mitleiden?

Und auch dies Gleichnis gebe ich euch: nicht wenige, die ihren Teufel austreiben wollten, fuhren dabei selber in die Säue.

Wem die Keuschheit schwer fällt, dem ist sie zu widerraten: daß sie nicht der Weg zur Hölle werde – das ist zu Schlamm und Brunst der Seele.

Rede ich von schmutzigen Dingen? Das ist mir nicht das Schlimmste.

Nicht, wenn die Wahrheit schmutzig ist, sondern wenn sie seicht ist, steigt der Erkennende ungerne in ihr Wasser.

Wahrlich, es gibt Keusche von Grund aus: sie sind milder von Herzen, sie lachen lieber und reichlicher als ihr.

Sie lachen auch über die Keuschheit und fragen: »was ist Keuschheit!

Ist Keuschheit nicht Torheit? Aber diese Torheit kam zu uns, und nicht wir zu ihr.

Wir boten diesem Gaste Herberge und Herz: nun wohnt er bei uns – mag er bleiben, wie lange er will!«

Also sprach Zarathustra.

Vom Freunde

»Einer ist immer zu viel um mich« – also denkt der Einsiedler.
»Immer einmal eins – das gibt auf die Dauer zwei!«

Ich und Mich sind immer zu eifrig im Gespräche: wie wäre es auszuhalten, wenn es nicht einen Freund gäbe?

Immer ist für den Einsiedler der Freund der Dritte: der Dritte ist der Kork, der verhindert, daß das Gespräch der Zweie in die Tiefe sinkt.

Ach, es gibt zu viele Tiefen für alle Einsiedler. Darum sehnen sie sich so nach einem Freunde und nach seiner Höhe.

Milujete truchlohry a vše, co láme srdce? Já však nedůvěřuji vaší psici.

Máte mi příliš ukrutné oči a chtivě se díváte na ty, kdo strádají strastí. Nepřestrojila se snad vaše vilnost a neříká si soustrast?

A také toto podobenství vám dávám: ne jeden z těch, kdož vymítali svého ďábla, sám při tom do vepřů vjel.

Komu je cudnost zatěžko, toho z ní dlužno zrazovati: aby se nestala cestou do pekel – to jest k bahnu a říjení duše.

Mluvím o špinavých věcech? To mi není nehorší.

Nestoupá poznávající nerad do vody pravdy, je-li špinavá, nýbrž je-li mělká.

Věřu, jsou na světě lidé cudní z hloubi duše: jsou srdce mírnějšího, raději a hojněji se smějí nežli vy.

Smějí se i cudnosti a táží se: „Co je cudnost?“

Zdaž cudnost není bláznovství? Ale toto bláznovství přišlo k nám, a ne my k němu.

Poskytli jsme tomu hostu přístřeší a srdce: teď u nás přebývá – nechť zůstane, pokud se mu zlíbí!«

Tak pravil Zarathustra.

O příteli

„O jednoho je vždy více kolem mne“ – tak myslí poustevník. „Vždy jednou jeden – to koneckonců jsou dva!“

Já a já vždy příliš horlivě spolu hovoří: jak by se to dalo snést, kdyby nebylo přítele?

Pro poustevníka přítel vždy je už třetí: ten třetí je korek, jenž zabrání, aby hovor oněch dvou neklesl do hloubky.

Ach, je příliš mnoho hloubek pro všechny poustevníky. Proto tak touží po příteli a po jeho výšce.

Unser Glaube an andre verrät, worin wir gerne an uns selber glauben möchten. Unsre Sehnsucht nach einem Freunde ist unser Verräter.

Und oft will man mit der Liebe nur den Neid überspringen. Und oft greift man an und macht sich einen Feind, um zu verbergen, daß man angreifbar ist.

»Sei wenigstens mein Feind!« – so spricht die wahre Ehrfurcht, die nicht um Freundschaft zu bitten wagt.

Will man einen Freund haben, so muß man auch für ihn Krieg führen wollen: und um Krieg zu führen, muß man Feind sein können.

Man soll in seinem Freunde noch den Feind ehren. Kannst du an deinen Freund dicht herantreten, ohne zu ihm überzutreten?

In seinem Freunde soll man seinen besten Feind haben. Du sollst ihm am nächsten mit dem Herzen sein, wenn du ihm widerstrebst.

Du willst vor deinem Freunde kein Kleid tragen? Es soll deines Freundes Ehre sein, daß du dich ihm gibst, wie du bist? Aber er wünscht dich darum zum Teufel!

Wer aus sich kein Hehl macht, empört: so sehr habt ihr Grund, die Nacktheit zu fürchten! Ja, wenn ihr Götter wäret, da dürftet ihr euch eurer Kleider schämen!

Du kannst dich für deinen Freund nicht schön genug putzen: denn du sollst ihm ein Pfeil und eine Sehnsucht nach dem Übermenschen sein.

Sahst du deinen Freund schon schlafen – damit du erfahrest, wie er aussieht? Was ist doch sonst das Gesicht deines Freundes? Es ist dein eignes Gesicht, auf einem rauhen und unvollkommenen Spiegel.

Sahst du deinen Freund schon schlafen? Erschrakst du nicht, daß dein Freund so aussieht? Oh, mein Freund, der Mensch ist etwas; das überwunden werden muß.

Im Erraten und Stillschweigen soll der Freund Meister sein: nicht alles mußt du sehn wollen. Dein Traum soll dir verraten, was dein Freund im Wachen tut.

Ein Erraten sei dein Mitleiden: daß du erst wissest, ob dein

Naše víra v jiné prozrazuje, v čem bychom rádi věřili v samy sebe. Naše touha po příteli je naší zrádkyní!

A často láskou jen přeskakujeme závist. A často někoho napadneme a učiníme si ho nepřitelem, abychom zakryli, že lze napadnouti nás.

„Buď mi alespoň nepřitelem!“ – dí pravá úcta, jež se neodvažuje prositi o přátelství.

Kdo chce mítí přítele, chtěj také zaň vésti válku: a kdo chce vésti válku, ať *dovede* být nepřitelem.

I ve svém příteli cti nepřitele. Můžeš k svému příteli těsně přistoupiti, abys k němu nepřestoupil?

Ve svém příteli měj svého nejlepšího nepřitele. Buď mu nejbližší srdcem, když se mu vzpouzíš.

Nechceš před svým přítelem nositi šatu? Aby bylo cti tvého přítele, že se mu dávaš, jaký jsi? Ale vždyť on tě za to posílá k čertu!

Kdo ze sebe nedělá tajemství, pobuřuje: a proto věru máte proč se báti nahoty! Ano, kdybyste byli bohy, směli byste se stydět za své šaty!

Nemůžeš se pro svého přítele dost krásně vyzdobiti: neb máš mu býti šípem a touhou po nadčlověku.

Viděls již spáti svého přítele – aby ses dověděl, jak vypadá? Neb co jest jinak přítelova tvář? Tvá vlastní tvář v drsném a nedokonalém zrcadle.

Viděls již spáti svého přítele? Nelekl ses, že tvůj přítel tak vypadá? Ó příteli, člověk je cosi, co musí býti překonáno.

Přítel budiž mistr v tom, jak dovede hádat a mlčet: není radno, abys všechno chtěl vidět. Ať tvůj sen ti vyzradí, co tvůj přítel dělá v bdění.

Uhodni svým soucítěním: abys dříve věděl, přeje-li si

Freund Mitleiden wolle. Vielleicht liebt er an dir das ungebrochene Auge und den Blick der Ewigkeit.

Das Mitleiden mit dem Freunde berge sich unter einer harten Schale, an ihm sollst du dir einen Zahn ausbeißen. So wird es seine Feinheit und Süße haben.

Bist du reine Luft und Einsamkeit und Brot und Arznei deinem Freunde? Mancher kann seine eignen Ketten nicht lösen und doch ist er dem Freunde ein Erlöser.

Bist du ein Sklave? So kannst du nicht Freund sein. Bist du ein Tyrann? So kannst du nicht Freunde haben.

Allzulange war im Weibe ein Sklave und ein Tyrann versteckt. Deshalb ist das Weib noch nicht der Freundschaft fähig: es kennt nur die Liebe.

In der Liebe des Weibes ist Ungerechtigkeit und Blindheit gegen alles, was es nicht liebt. Und auch in der wissenden Liebe des Weibes ist immer noch Überfall und Blitz und Nacht neben dem Lichte.

Noch ist das Weib nicht der Freundschaft fähig: Katzen sind immer noch die Weiber, und Vögel. Oder, besten Falles, Kühe.

Noch ist das Weib nicht der Freundschaft fähig. Aber sagt mir, ihr Männer, wer von euch ist denn fähig der Freundschaft?

Oh über eure Armut, ihr Männer, und euren Geiz der Seele! Wie viel ihr dem Freunde gebt, das will ich noch meinem Feinde geben, und will auch nicht ärmer damit geworden sein.

Es gibt Kameradschaft: möge es Freundschaft geben!
Also sprach Zarathustra.

Von tausend und einem Ziele

Viele Länder sah Zarathustra und viele Völker: so entdeckte er vieler Völker Gutes und Böses. Keine größere Macht fand Zarathustra auf Erden als Gut und Böse.

Leben könnte kein Volk, das nicht erst schätzte; will es sich aber erhalten, so darf es nicht schätzen, wie der Nachbar schätzt.

Vieles, das diesem Volke gut hieß, hieß einem andern Hohn

tvůj přítel soucitu. Snad na tobě miluje nezlomené oko a pohled věčnosti.

Soucítění s přítelem nechť se skrývá pod tvrdou skořápkou: vylom si na něm zub. Tak bude jemné a bude mít svou sladkost.

Jsi svému příteli čistým vzduchem a samotou a chlebem a lékem? Leckdo se z vlastních okovů nevysvobodí, a přece je příteli osvoboditelem.

Jsi otrok? Tedy nemůžeš být přítelem. Jsi tyran? Tedy nemůžeš přátel mít.

Přlíš dlouho skrýval se v ženě otrok a tyran. Proto žena posud není schopna přátelství: zná pouze lásku.

V ženině lásce je nespravedlnost a slepota ke všemu, čeho nemiluje. A i ve vědoucí lásce ženy je vždy ještě přepadání a blesk a noc vedle světla.

Posud není žena schopna přátelství: Kočkami stále ještě jsou ženy, a ptáky. Nebo v nejlepší případě kravami.

Posud není žena schopna přátelství. Ale rcete mi, vy mužové, kdo z vás že je přátelství schopen?

Ó vaší chudoby, vy mužové, a vaší lakoty duše! Kolikkoli dáváte příteli, tolikéž já svému nepříteli dám a jistěže nezchudnu.

Dnes lidé jsou kamarády: kéž by byli přáteli!
Tak pravil Zarathustra.

O tisíci a jednom cíli

Mnoho zemí viděl Zarathustra i národů mnoho: tak objevil mnoha národů dobro i zlo. Nenalezl Zarathustra na zemi moci větší než dobro a zlo.

Žítí by nemohl národ, jenž zprvu by nehodnotil: chceli se však udržeti, nesmí hodnotiti, jako hodnotí soused.

Mnohé, co tomuto národu slulo dobrým, u jiného bylo

und Schmach: also fand ich's. Vieles fand ich hier böse genannt und dort mit purpurnen Ehren geputzt.

Nie verstand ein Nachbar den andern: stets verwunderte sich seine Seele ob des Nachbarn Wahn und Bosheit.

Eine Tafel der Güter hängt über jedem Volke. Siehe, es ist seiner Überwindungen Tafel; siehe, es ist die Stimme seines Willens zur Macht.

Löblich ist, was ihm schwer gilt; was unerläßlich und schwer, heißt gut; und was aus der höchsten Not noch befreit, das Seltene, Schwerste – das preist es heilig.

Was da macht, daß es herrscht und siegt und glänzt, seinem Nachbarn zu Grauen und Neide: das gilt ihm das Hohe, das Erste, das Messende, der Sinn aller Dinge.

Wahrlich, mein Bruder, erkanntest du erst eines Volkes Not und Land und Himmel und Nachbar: so errätst du wohl das Gesetz seiner Überwindungen, und warum es auf dieser Leiter zu seiner Hoffnung steigt.

»Immer sollst du der erste sein und den andern vorragen: niemanden soll deine eifersüchtige Seele lieben, es sei denn den Freund« – dies machte einem Griechen die Seele zittern: dabei ging er seinen Pfad der Größe.

»Wahrheit reden und gut mit Bogen und Pfeil verkehren« – so dünkte es jenem Volke zugleich lieb und schwer, aus dem mein Name kommt – der Name, welcher mir zugleich lieb und schwer ist.

»Vater und Mutter ehren und bis in die Wurzel der Seele hinein ihnen zu Willen sein«: diese Tafel der Überwindung hängte ein andres Volk über sich auf und wurde mächtig und ewig damit.

»Treue üben und um der Treue willen Ehre und Blut auch an böse und gefährliche Sachen setzen«: also sich lehrend bezwang sich ein anderes Volk, und also sich bezwingend wurde es schwanger und schwer von großen Hoffnungen.

Wahrlich, die Menschen gaben sich alles ihr Gutes und Böses. Wahrlich, sie nahmen es nicht, sie fanden es nicht, nicht fiel es ihnen als Stimme vom Himmel.

Werte legte erst der Mensch in die Dinge, sich zu erhalten – er

posměchem a potupou: tak jsem to nalezl. Mnohé jsem nalezl, co zde bylo zvané zlem a onde zdobeno poctami purpurovými.

Nikdy soused nechápal: pokaždé jeho duše žasla nad sousedovým bludem a nad jeho zlobou.

Deska statků visí nad každým národem. Hle, je to deska jeho všech přemáhání; hle, je to hlas jeho vůle k moci.

Chvalitebné jest, co mu platí za těžké; co za nezbytné a těžké, sluje dobré; a co i z nejvyšší nouze vysvobozuje, co je vzácné a nejtěžší – to velebí za posvátné.

Co mu zajišťuje vládu a vítězství a lesk, jeho sousedu k hrůze a závisti: to mu platí za vysoké, za první, za míru a smysl všech věcí.

Věru, bratře můj, poznal-lis jenom národa nouzi a zem a nebe a souseda: tedy uhodneš již zákon jeho přemáhání, i proč po tomto žebříku stoupá k své naději.

„Vždy budeš přední a nad ostatní vztyčen: nikoho nebude milovati tvá řevnivá duše, leč přítele“ – tím příkazem trásla se duše Řekovi: s ním stoupal svou stezkou velikosti.

„Mluvití pravdu a dobře obcovati s lukem a šípem“ – to zdálo se spolu milé i těžké onomu národu, z něhož pochází mé jméno – jméno, jež jest mi spolu milé i těžké.

„Ctíti otce svého i matku svou a býti jim po vůli až do kořenů duše“: tuto desku přemáhání zavěsil nad sebe jiný národ a jí dosáhl moci a věčnosti.

„Osvědčovati věrnost a pro věrnost dávati v sázku čest a krev i za věci zlé a nebezpečné“: tak, sám sebe poučuje, přemohl se jiný národ a tak, sám sebe přemáhaje, obtěžkal a zatížil se velkými nadějemi.

Věru, lidé sami si dali všechno své dobro i zlo. Věru, nevzali ho, nenašli ho, nespadlo na ně jak nebeský hlas.

Teprve člověk vložil hodnoty do věcí, aby se uchoval –

schuf erst den Dingen Sinn, einen Menschen-Sinn! Darum nennt er sich »Mensch«, das ist: der Schätzende.

Schätzen ist Schaffen: hört es, ihr Schaffenden! Schätzen selber ist aller geschätzten Dinge Schatz und Kleinod.

Durch das Schätzen erst gibt es Wert: und ohne das Schätzen wäre die Nuß des Daseins hohl. Hört es, ihr Schaffenden!

Wandel der Werte – das ist Wandel der Schaffenden. Immer vernichtet, wer ein Schöpfer sein muß.

Schaffende waren erst Völker, und spät erst Einzelne; wahrlich, der Einzelne selber ist noch die jüngste Schöpfung.

Völker hängten sich einst eine Tafel des Guten über sich. Liebe, die herrschen will, und Liebe, die gehorchen will, erschufen sich zusammen solche Tafeln.

Älter ist an der Herde die Lust, als die Lust am Ich: und so lange das gute Gewissen Herde heißt, sagt nur das schlechte Gewissen: Ich.

Wahrlich, das schlaue Ich, das lieblose, das seinen Nutzen im Nutzen vieler will: das ist nicht der Herde Ursprung, sondern ihr Untergang.

Liebende waren es stets und Schaffende, die schufen Gut und Böse. Feuer der Liebe glüht in aller Tugenden Namen und Feuer des Zorns.

Viele Länder sah Zarathustra und viele Völker: keine größere Macht fand Zarathustra auf Erden, als die Werke der Liebenden: »gut« und »böse« ist ihr Name.

Wahrlich, ein Ungetüm ist die Macht dieses Lobens und Tadelns. Sagt, wer bezwingt es mir, ihr Brüder? Sagt, wer wirft diesem Tier die Fessel über die tausend Nacken?

Tausend Ziele gab es bisher, denn tausend Völker gab es. Nur die Fessel der tausend Nacken fehlt noch, es fehlt das eine Ziel. Noch hat die Menschheit kein Ziel.

Aber sagt mir doch, meine Brüder: wenn der Menschheit das Ziel noch fehlt, fehlt da nicht auch – sie selber noch? –

Also sprach Zarathustra.

teprve člověk stvořil věcem jejich smysl, lidský smysl! Teprve proto, že odhaduje, zasluhuje mít jméno člověka.

Odhadovati cenu, to jest tvořiti: slyšte to, vy tvořící! Odhadovati cenu, toť samo všech ceněných věcí cena, poklad a klenot.

Teprve tím, že odhadujeme cenu, povstává hodnota: a bez toho byl by ořech života prázdný. Slyšte to, vy tvořící!

Změna hodnot – toť změna tvořících. Stále ničí, komu jest určeno býti tvůrcem.

Tvořícími byli zprvu národové, teprve později byli jimi jedinci; a věru, jedinec sám je nejmladší výtvor.

Národové zavěsili kdysi nad sebe desku dobra. Láska, jež chce vládnouti, a láska, jež poslouchati chce, stvořily si společně takovéto desky.

Starší je radost ze stáda než radost z já: a pokud dobré svědomí stádem se zve, říká jen špatné svědomí: já.

Věřu, chytré já, bez lásky, které chce prospěchu svému v prospěchu mnohých: to není stáda vznik, nýbrž zánik.

Milující byli to vždy a tvořící, ti stvořili dobro a zlo. Jména všech ctností žhnou ohněm lásky i ohněm hněvu.

Mnoho zemí viděl Zarathustra i národů mnoho: nenalezl Zarathustra moci větší než díla milujících: „dobré“ a „zlé“ jsou jejich jména.

Věřu, nestvůrou jest moc této chvály a hany. Rcete, kdo mi ji zmůže, bratří moji? Rcete, kdo tomu zvířeti přehodí lano přes jeho tisíc šjíj?

Tisíc bylo dosud cílů, neb tisíc bylo národů. Jen pouto těch tisíce šjíj schází ještě, schází jediný cíl. Lidstvo ještě nemá cíle.

A rcete mi přece, bratří moji: schází-li posud lidstvu cíl, zda neschází také – lidstvo samo ještě? –

Tak pravil Zarathustra.

Von der Nächstenliebe

Ihr drängt euch um den Nächsten und habt schöne Worte dafür. Aber ich sage euch: eure Nächstenliebe ist eure schlechte Liebe zu euch selber.

Ihr flüchtet zum Nächsten vor euch selber und möchtet euch daraus eine Tugend machen: aber ich durchschaue euer »Selbstloses«.

Das Du ist älter als das Ich; das Du ist heilig gesprochen, aber noch nicht das Ich: so drängt sich der Mensch hin zum Nächsten.

Rate ich euch zur Nächstenliebe? Lieber noch rate ich euch zur Nächsten-Flucht und zur Fernsten-Liebe!

Höher als die Liebe zum Nächsten ist die Liebe zum Fernsten und Künftigen; höher noch als die Liebe zu Menschen ist die Liebe zu Sachen und Gespenstern.

Dies Gespenst, das vor dir herläuft, mein Bruder, ist schöner als du; warum gibst du ihm nicht dein Fleisch und deine Knochen? Aber du fürchtest dich und läufst zu deinem Nächsten.

Ihr haltet es mit euch selber nicht aus und liebt euch nicht genug; nun wollt ihr den Nächsten zur Liebe verführen und euch mit seinem Irrtum vergolden.

Ich wollte, ihr hieltet es nicht aus mit allerlei Nächsten und deren Nachbarn; so müßtet ihr aus euch selber euren Freund und sein überwallendes Herz schaffen.

Ihr ladet euch einen Zeugen ein, wenn ihr von euch gut reden wollt; und wenn ihr ihn verführt habt, gut von euch zu denken, denkt ihr selber gut von euch.

Nicht nur der lügt, welcher wider sein Wissen redet, sondern erst recht der, welcher wider sein Nichtwissen redet. Und so redet ihr von euch im Verkehre und belügt mit euch den Nachbar.

Also spricht der Narr: »Der Umgang mit Menschen verdirbt den Charakter, sonderlich wenn man keinen hat.«

Der eine geht zum Nächsten, weil er sich sucht, und der andre, weil er sich verlieren möchte. Eure schlechte Liebe zu euch selber macht euch aus der Einsamkeit ein Gefängnis.

Die Ferneren sind es, welche eure Liebe zum Nächsten be-

O lásce k bližnímu

Tísните se kolem bližního a máte pro to krásná slova. Ale pravím vám: vaše láska k bližnímu je vaše špatná láska k vám samým.

Utíkáte se k bližnímu sami před sebou a rádi byste si z toho učinili ctnost: ale prohledám vaše „nesobecké jednání“.

Starší je ty než já; ty jest vyhlášeno svatým, já však posud ne: člověk se tedy tlačí k bližnímu.

Radím vám lásku k bližnímu? Raději ještě k útěku před bližním a k lásce k dálnému, k nejbzdálenějšímu!

Vyšší než láska k bližnímu jest láska k nejbzdálenějšímu a příštímu; vyšší ještě než láska k člověku jest mi láska k předmětům a příznakům.

Příznak, jenž před tebou běží, bratře můj, jest krásnější, než jsi ty; proč mu nedáš svého masa a kostí svých? Ale ty máš strach a běžíš k svému bližnímu.

Sami sebe nesnesete a nemilujete se sdostatek: i svádíte bližního k lásce a rádi byste se pozlatili jeho omylem.

Raději bych, abyste nesnesli společnosti všelijakých bližních a jejich sousedů; pak by vám nezbylo, než abyste si sami ze sebe stvořili svého přítele a jeho překypující srdce.

Svědka k sobě zvete, chcete-li o sobě dobře mluvit; a jestliže jste ho svedli, aby o vás dobře smýšlel, sami o sobě dobře smýšlíte.

Nelže jenom ten, kdo mluví proti svému vědění, nýbrž ještě více ten, kdo mluví proti svému nevědění. A tak o sobě mluvíte, stýkáte-li se s kým, a sebou samými obelháváte souseda.

Takto mluví blázen: „Obcovati s lidmi kazí charakter, zvláště tomu, kdo ho nemá.“

Jeden chodí k bližnímu, že sám sebe hledá, a druhý, že by sám sebe rád ztratil. Vaše špatná láska k vám samým dělá vám ze samoty žalář.

Jsou to vzdálenější, kdož zaplatí za vaši lásku k bližnímu;

zahlen; und schon wenn ihr zu fünfen miteinander seid, muß immer ein sechster sterben.

Ich liebe auch eure Feste nicht: zu viel Schauspieler fand ich dabei, und auch die Zuschauer gebärdeten sich oft gleich Schauspielern.

Nicht den Nächsten lehre ich euch, sondern den Freund. Der Freund sei euch das Fest der Erde und ein Vorgefühl des Übermenschen.

Ich lehre euch den Freund und sein übervolles Herz. Aber man muß verstehn, ein Schwamm zu sein, wenn man von übervollen Herzen geliebt sein will.

Ich lehre euch den Freund, in dem die Welt fertig dasteht, eine Schale des Guten – den schaffenden Freund, der immer eine fertige Welt zu verschenken hat.

Und wie ihm die Welt auseinanderrollte, so rollt sie ihm wieder in Ringen zusammen, als das Werden des Guten durch das Böse, als das Werden der Zwecke aus dem Zufalle.

Die Zukunft und das Fernste sei dir die Ursache deines Heute: in deinem Freunde sollst du den Übermenschen als deine Ursache lieben.

Meine Brüder, zur Nächstenliebe rate ich euch nicht: ich rate euch zur Fernsten-Liebe.

Also sprach Zarathustra.

Vom Wege des Schaffenden

Willst du, mein Bruder, in die Vereinsamung gehen? Willst du den Weg zu dir selber suchen? Zaudere noch ein wenig und höre mich.

»Wer sucht, der geht leicht selber verloren. Alle Vereinsamung ist Schuld«: also spricht die Herde. Und du gehörtest lange zur Herde.

Die Stimme der Herde wird auch in dir noch tönen. Und wenn du sagen wirst: »ich habe nicht mehr ein Gewissen mit euch«, so wird es eine Klage und ein Schmerz sein.

a již, je-li vás pět pohromadě, je vždycky nutné, aby někdo šestý umřel.

Ani vašich slavností nemiluji: příliš mnoho herců jsem při nich našel a také diváci často se tvářili jako herci.

Nehlásám vám bližního, nýbrž přítele. Přítel vám budiž slavností země a předchutí nadčlověka.

Hlásám vám přítele a jeho přetékající srdce. Ale je třeba, aby dovedl houbou být, kdo chce být milován srdci přetékajícími.

Hlásám vám přítele, v němž hotov je svět jako pod slupkou dobré jádro – hlásám vám tvořícího přítele, který vždy může darovati hotový svět.

A jak se mu svět rozvinul, tak se mu zase v prstenech dohromady stáčí, jakožto vznikání dobra pomocí zla, jakožto vznikání účelů z náhody.

Budoucnost a dálka nejvzdálenější budiž ti příčinou tvého dneška: v svém příteli miluj nadčlověka jakožto svou příčinu.

Bratří moji, k lásce bližního vám neradím: radím vám k lásce nejvzdálenějšího.

Tak pravil Zarathustra.

O cestě tvůrčího

Chceš jít do osamocení, bratře můj? Chceš hledati cesty k sobě samému? Ještě chvíli postůj a poslyš mne.

„Kdo hledá, sám se lehce ztratí. Každé osamocení jest provinění“: tak mluví stádo. A dlouho jsi náležel k stádu.

I v tobě ještě bude zaznívati stáda hlas. A řekneš-li: „Nemám již společného svědomí s vámi,“ bude to nářek a bolest.

Siehe, diesen Schmerz selber gebar noch das eine Gewissen: und dieses Gewissens letzter Schimmer glüht noch auf deiner Trübsal.

Aber du willst den Weg deiner Trübsal gehen, welches ist der Weg zu dir selber? So zeige mir dein Recht und deine Kraft dazu!

Bist du eine neue Kraft und ein neues Recht? Eine erste Bewegung? Ein aus sich rollendes Rad? Kannst du auch Sterne zwingen, daß sie um dich sich drehen?

Ach, es gibt so viel Lüsternheit nach Höhe! Es gibt so viel Krämpfe der Ehrgeizigen! Zeige mir, daß du keiner der Lusternen und Ehrgeizigen bist!

Ach, es gibt so viel große Gedanken, die tun nicht mehr als ein Blasebalg: sie blasen auf und machen leerer.

Frei nennst du dich? Deinen herrschenden Gedanken will ich hören und nicht, daß du einem Joche entronnen bist.

Bist du ein solcher, der einem Joche entrinnen *durfte*? Es gibt manchen, der seinen letzten Wert wegwarf, als er seine Dienstbarkeit wegwarf.

Frei wovon? Was schiert das Zarathustra? Hell aber soll mir dein Auge künden: frei *wozu*?

Kannst du dir selber dein Böses und dein Gutes geben und deinen Willen über dich aufhängen wie ein Gesetz? Kannst du dir selber Richter sein und Rächer deines Gesetzes?

Furchtbar ist das Alleinsein mit dem Richter und Rächer des eignen Gesetzes. Also wird ein Stern hinausgeworfen in den öden Raum und in den eisigen Atem des Alleinseins.

Heute noch leidest du an den Vielen, du Einer: heute noch hast du deinen Mut ganz und deine Hoffnungen.

Aber einst wird dich die Einsamkeit müde machen, einst wird dein Stolz sich krümmen und dein Mut knirschen. Schreien wirst du einst »ich bin allein!«

Einst wirst du dein Hohes nicht mehr sehn und dein Niedriges allzunahe; dein Erhabnes selbst wird dich fürchten machen wie ein Gespenst. Schreien wirst du einst: »Alles ist falsch!«

Es gibt Gefühle, die den Einsamen töten wollen; gelingt es

Hled', tuto bolest samu zrodilo ještě ono společné svědomí: a tohoto svědomí poslední trpyt se leskne ještě na tvém smutku.

Ale ty chceš jít cestou svého smutku, cestou k sobě samému? Nuž, ukaž mi své právo a svou sílu k tomu!

Jsi nová síla a nové právo? Jsi prvý pohyb? Kolo ze sebe se roztáčející? Můžeš přinutit i hvězdy, aby obíhaly kol tebe?

Ach, je tolik chtivosti po výšce! Tolik je křecí tížádostivců! Ukaž mi, že nejsi ze chtivých a ctižádostivých!

Ach, je tolik velkých myšlenek, jež nečiní více, než činí měch: nadýmají a vyprazdňují.

Svobodným se zveš? Tvou vládnoucí myšlenku chci slyšet, a ne že jsi unikl jhu.

Jsi z těch, kdo *směli* uniknout jhu? Jsou, kdož odhodili poslední svou cenu, když odhodili svou služebnost.

Osvobozen od čeho? Co Zarathustroví po tom! Jasně však nechť mi věstí tvé oko: osvobozen *k čemu*?

Můžeš si sám určovati své zlo i své dobro a zavěšovati nad sebou svou vůli jakožto zákon? Můžeš si sám býti soudcem a mstitelem svého zákona?

Je hrozné býti o samotě se soudcem a mstitelem vlastního zákona. Tak bývá hvězda vyvržena v pustý prostor a v ledový dech osamění.

Dnes ještě trpíš mnohými, ty jediný: dnes ještě máš celou svou odvahu i své naděje.

Ale jednou tě samota znáví, jednou tvá pýcha bude se hrbiti a tvá odvaha bude skřípati zuby. Křičeti budeš jednou: „Jsem sám!“

Jednou nebudeš již viděti své výšky a nízkost svou zhlédneš v přílišné blízkosti; tvá vznešenost sama jako přízrak ti nazene strachu. Křičeti budeš jednou: „Všechno je lež!“

Jsou pocity, jež osamělého chtějí zabít; nezdaří-li se jim

ihnen nicht, nun, so müssen sie selber sterben! Aber vermagst du das, Mörder zu sein?

Kennst du, mein Bruder, schon das Wort »Verachtung«? Und die Qual deiner Gerechtigkeit, solchen gerecht zu sein, die dich verachten?

Du zwingst viele, über dich umzulernen; das rechnen sie dir hart an. Du kamst ihnen nahe und gingst doch vorüber: das verzeihen sie dir niemals.

Du gehst über sie hinaus: aber je höher du steigst, um so kleiner sieht dich das Auge des Neides. Am meisten aber wird der Fliegende gehaßt.

»Wie wolltet ihr gegen mich gerecht sein!« – mußt du sprechen – »ich erwähle mir eure Ungerechtigkeit als den mir zugemessnen Teil.«

Ungerechtigkeit und Schmutz werfen sie nach dem Einsamen: aber mein Bruder, wenn du ein Stern sein willst, so mußt du ihnen deshalb nicht weniger leuchten!

Und hüte dich vor den Guten und Gerechten! Sie kreuzigen gerne die, welche sich ihre eigne Tugend erfinden – sie hassen den Einsamen.

Hüte dich auch vor der heiligen Einfalt! Alles ist ihr unheilig, was nicht einfältig ist; sie spielt auch gerne mit dem Feuer – der Scheiterhaufen.

Und hüte dich auch vor den Anfällen deiner Liebe! Zu schnell streckt der Einsame dem die Hand entgegen, der ihm begegnet.

Manchem Menschen darfst du nicht die Hand geben, sondern nur die Tatze: und ich will, daß deine Tatze auch Krallen habe.

Aber der schlimmste Feind, dem du begegnen kannst, wirst du immer dir selber sein; du selber lauerst dir auf in Höhlen und Wäldern.

Einsamer, du gehst den Weg zu dir selber! Und an dir selber führt dein Weg vorbei, und an deinen sieben Teufeln!

Ketzer wirst du dir selber sein und Hexe und Wahrsager und Narr und Zweifler und Unheiliger und Bösewicht.

Verbrennen mußt du dich wollen in deiner eignen Flamme: wie wolltest du neu werden, wenn du nicht erst Asche geworden bist!

to, nuže, pak samy jsou vydány na smrt! Ale dokážeš být vrahem?

Znáš již, bratře můj, slovo „pohrdání“? A trýzeň své spravedlivosti, abys byl k těm spravedliv, kdož tebou pohrdají?

Nutíš mnohé, aby změnili své smýšlení o tobě; to ti připočtou na vrub. Přiblížil ses jim a šel jsi přece mimo: toho ti nikdy neprominou.

Vystupuješ nad ně: ale čím výše stoupáš, tím menším tě vidí oko závisti. Nejvíce však je v nenávisti ten, kdo létá.

„Jak byste chtěli být spravedliví ke mně!“ – tak musíš mluvit – „já si volím vaši nespravedlivost za úděl, jenž mně je souzen.“

Nespravedlivostí a špínou házejí po osamělém: chceš-li však, bratře můj, hvězdou být, nesmíš jim proto svítiti méně!

A střež se dobrých a spravedlivých! Rádi ukřižují ty, kdož si vynalézají svou vlastní ctnost – nenávidí osamělého.

Střež se též svaté prostoty! Nic jí není svatého, leda co prosté jest; ráda si také s ohněm hraje – s ohněm hranic.

A střež se i záchvatů své lásky! Příliš rychle vztáhne osamělý ruku k tomu, s kým se setká.

Leckomu nesmíš podati ruku, nýbrž jen pazour: a chci, aby tvůj pazour měl také drápy.

Ale nejhorší nepřítel, s kterým se můžeš setkat, budeš vždy sám sobě; sám na sebe číháš v doupatěch a lesích.

Osamělý, kráčíš cestou k sobě samému! A mimo tebe samého vede tvá cesta i mimo tvých sedm ďáblů!

Kacířem budeš si sám a čarodějkou a věštcem a bláznem a pochybovačem a nesvatým a zlosynem.

Sám se chtěj spáliti ve vlastním svém plameni: jak by ses chtěl obnoviti, neshořel-lis dřívě v popel!

Einsamer, du gehst den Weg des Schaffenden: einen Gott willst du dir schaffen aus deinen sieben Teufeln!

Einsamer, du gehst den Weg des Liebenden: dich selber liebst du und deshalb verachtetest du dich, wie nur Liebende verachten.

Schaffen will der Liebende, weil er verachtet! Was weiß der von Liebe, der nicht gerade verachten mußte, was er liebte!

Mit deiner Liebe gehe in deine Vereinsamung und mit deinem Schaffen, mein Bruder; und spät erst wird die Gerechtigkeit dir nachhinken.

Mit meinen Tränen gehe in deine Vereinsamung, mein Bruder. Ich liebe den, der über sich selber hinaus schaffen will und so zugrunde geht. –

Also sprach Zarathustra.

Von alten und jungen Weiblein

»Was schleichst du so scheu durch die Dämmerung, Zarathustra? Und was birgst du behutsam unter deinem Mantel?

Ist es ein Schatz, der dir geschenkt? Oder ein Kind, das dir geboren wurde? Oder gehst du jetzt selber auf den Wegen der Diebe, du Freund der Bösen?« –

Wahrlich, mein Bruder! sprach Zarathustra, es ist ein Schatz, der mir geschenkt wurde: eine kleine Wahrheit ist's, die ich trage.

Aber sie ist ungebärdig wie ein junges Kind; und wenn ich ihr nicht den Mund halte, so schreit sie überlaut.

Als ich heute allein meines Weges ging, zur Stunde, wo die Sonne sinkt, begegnete mir ein altes Weiblein und redete also zu meiner Seele:

»Vieles sprach Zarathustra auch zu uns Weibern, doch nie sprach er uns über das Weib.«

Und ich entgegnete ihr: »über das Weib soll man nur zu Männern reden.«

»Rede auch zu mir vom Weibe«, sprach sie; »ich bin alt genug, um es gleich wieder zu vergessen.«

Und ich willfahrte dem alten Weiblein und sprach also zu ihm:

Osamělý, kráčíš cestou tvůrčího: boha si chceš stvořiti ze svých sedmi d'áblů!

Osamělý, kráčíš cestou milujícího: sám sebe miluješ, a proto sebou pohrdáš, jak jen milující pohrdají.

Tvořiti chce milující, protože pohrdá! Co ví o lásce, kdo nebyl právě nucen pohrdati tím, co miloval?

Se svou láskou a se svým tvořením jde ve své osamocení, bratře můj; a pozdě teprve přibelhá se za tebou spravedlivost.

S mými slzami jde ve své osamocení, bratře můj. Miluji toho, kdo tvořiti chce nad sebe samého a takto zaniká. –

Tak pravil Zarathustra.

O starých i mladých ženkách

„Proč se tak plaše plížíš soumrakem, Zarathustro? A co skrýváš úzkostně pod pláštěm?

Je to poklad, tobě darovaný? Či dítě, jež se ti zrodilo? Či kráčíš teď sám po cestách zlodějů, ty příteli zlých?“ –

Věřu, bratře můj! pravil Zarathustra, je to poklad, mně darovaný: malá pravda je to, co mám v rukou.

Ale nezpůsobná je jak děcko, a nesvírám-li jí ústa, křičí přehlasitě.

Když jsem dnes kráčel cestou svou samotou, v hodinu, kdy zapadá slunce, potkala mne stará ženka a mluvila takto k mé duši:

„Mnoho promlouval Zarathustra též k nám ženám, nikdy však nám nehovořil o ženě.“

A já jí odvětil: „O ženě má se promlouvati jen k mužům.“

„Též mně mluv o ženě,“ pravila, „jsem stará dost, abych to hned zase zapomněla.“

I byl jsem po vůli staré žence a pravil jsem jí toto:

Alles am Weibe ist ein Rätsel, und alles am Weibe hat eine Lösung: sie heißt Schwangerschaft.

Der Mann ist für das Weib ein Mittel: der Zweck ist immer das Kind. Aber was ist das Weib für den Mann?

Zweierlei will der echte Mann: Gefahr und Spiel. Deshalb will er das Weib, als das gefährlichste Spielzeug.

Der Mann soll zum Kriege erzogen werden und das Weib zur Erholung des Kriegers: alles andre ist Torheit.

Allzusüße Früchte – die mag der Krieger nicht. Darum mag er das Weib; bitter ist auch noch das süßeste Weib.

Besser als ein Mann versteht das Weib die Kinder, aber der Mann ist kindlicher als das Weib.

Im echten Manne ist ein Kind versteckt: das will spielen. Auf, ihr Frauen, so entdeckt mir doch das Kind im Manne!

Ein Spielzeug sei das Weib, rein und fein, dem Edelsteine gleich, bestrahlt von den Tugenden einer Welt, welche noch nicht da ist.

Der Strahl eines Sternes glänze in eurer Liebe! Eure Hoffnung heiße: »Möge ich den Übermenschen gebären!«

In eurer Liebe sei Tapferkeit! Mit eurer Liebe sollt ihr auf den losgehn, der euch Furcht einflößt.

In eurer Liebe sei eure Ehre! Wenig versteht sich sonst das Weib auf Ehre. Aber dies sei eure Ehre, immer mehr zu lieben, als ihr geliebt werdet, und nie die zweiten zu sein.

Der Mann fürchte sich vor dem Weibe, wenn es liebt: da bringt es jedes Opfer, und jedes andre Ding gilt ihm ohne Wert.

Der Mann fürchte sich vor dem Weibe, wenn es haßt: denn der Mann ist im Grunde der Seele nur böse, das Weib aber ist dort schlecht.

Wen haßt das Weib am meisten? – Also sprach das Eisen zum Magneten: »Ich hasse dich am meisten, weil du anziehst, aber nicht stark genug bist, an dich zu ziehen.«

Das Glück des Mannes heißt: ich will. Das Glück des Weibes heißt: er will.

»Siehe, jetzt eben ward die Welt vollkommen!« – also denkt ein jedes Weib, wenn es aus ganzer Liebe gehorcht.

Všechno na ženě jest hádanka a všechno na ženě má jediné rozluštění: jeho jméno – těhotenství.

Muž je ženě prostředkem k cíli: účelem vždy je dítě. Čím však je žena pro muže?

Dvojí věc chce pravý muž: nebezpečí a hru. Proto chce ženu: nejnebezpečnější hračku.

Muž má být vychováván k válce a žena k zotavení válečnickovu: vše ostatní je bláznovství.

Příliš sladkých plodů – těch se válečnickovi nechce. Proto chce se mu ženy; jeť hořká i nejsladší žena.

Lépe než muž rozumí dětem žena, ale muž je více dítětem nežli žena.

V pravém muži se skrývá dítě: to si chce hrát. Vzhůru, vy ženy, jen mi odkryjte dítě v muži!

Hračkou buď žena, čistou a jemnou, jako drahý kámen buď ozařována ctnostmi světa, jehož tu ještě není.

Paprsek hvězdy nechť se skví ve vaší lásce! Vaší nadějí buď: „Kéž porodím nadčlověka!“

Ve vaší lásce buď statečnost! Svou láskou máte útočiti na toho, kdo vám vnuká bázeň.

Ve vaší lásce buď vaše čest! Jinak žena málo se vyzná ve věcech cti. Ale to buď vaše čest: abyste vždy milovaly více, než jste milovány, abyste nikdy nebyly druhými.

Muž nechť se bojí ženy, která miluje: tu jest ochotna ke každé oběti a vše ostatní je pro ni bezcenné.

Muž nechť se bojí ženy, která nenávidí: neboť muž v hloubi své duše je pouze zlý, žena však je tam špatná.

Koho žena nenávidí nejvíce? – Takto pravilo železo magnetu: „Tebe nenávidím nejvíce, že přitahuješ, ale nemáš dosti sil, abys k sobě přitáhl.“

Mužovo blaho sluje: já chci. Ženino blaho sluje: on chce.

„Hle, teď právě svět se stal dokonalým!“ – tak myslí každá žena, je-li poslušná celou svou láskou.

Und gehorchen muß das Weib und eine Tiefe finden zu seiner Oberfläche. Oberfläche ist des Weibes Gemüt, eine bewegliche stürmische Haut auf einem seichten Gewässer.

Des Mannes Gemüt aber ist tief, sein Strom rauscht in unterirdischen Höhlen: das Weib ahnt seine Kraft, aber begreift sie nicht. –

Da entgegnete mir das alte Weiblein: »Vieles Artige sagte Zarathustra und sonderlich für die, welche jung genug dazu sind.

Seltsam ist's, Zarathustra kennt wenig die Weiber, und doch hat er über sie recht! Geschieht dies deshalb, weil beim Weibe kein Ding unmöglich ist?

Und nun nimm zum Danke eine kleine Wahrheit! Bin ich doch alt genug für sie!

Wickle sie ein und halte ihr den Mund: sonst schreit sie überlaut, diese kleine Wahrheit.«

»Gib mir, Weib, deine kleine Wahrheit!« sagte ich. Und also sprach das alte Weiblein:

»Du gehst zu Frauen? Vergiß die Peitsche nicht!« –

Also sprach Zarathustra.

Vom Biß der Natter

Eines Tages war Zarathustra unter einem Feigenbaume eingeschlafen, da es heiß war, und hatte seine Arme über das Gesicht gelegt. Da kam eine Natter und biß ihn in den Hals, so daß Zarathustra vor Schmerz aufschrie. Als er den Arm vom Gesicht genommen hatte, sah er die Schlange an: da erkannte sie die Augen Zarathustras, wand sich ungeschickt und wollte davon. »Nicht doch«, sprach Zarathustra; »noch nimmst du meinen Dank nicht an! Du wecktest mich zur Zeit, mein Weg ist noch lang.« »Dein Weg ist noch kurz«, sagte die Natter traurig; »mein Gift tötet.« Zarathustra lächelte. »Wann starb wohl je ein Drache am Gift einer Schlange?« – sagte er. »Aber nimm dein Gift zurück! Du bist nicht reich genug, es mir zu schenken.« Da fiel ihm die Natter von neuem um den Hals und leckte ihm seine Wunde.

A žena musí poslouchati a hloubku naléztí k svému povrchu. Povrchem je ženino nitro; pohyblivým bouřlivým povlakem na vodách mělkých.

Mužovo nitro však je hluboké, jeho proud burácí v podzemských slujích: žena tuší jeho sílu, ale nechápe ji. –

Tu mi odvětila stará ženka: „Mnoho způsobného pověděl Zarathustra a najmě pro ty, kdož jsou k tomu sdostatek mlády.

Zvláštní věc: Zarathustra nemnoho ženy zná, a přece ví o nich pravdu! Je to proto, že u ženy nic není nemožného?

A teď vezmi v dík malou pravdu! Vždyť jsem pro ni dosti stará!

Zabal si jí a sevři jí ústa: sic bude křičeti přehlasitě, ta malá pravda!“

„Dej mi, ženo, svou malou pravdu!“ pravil jsem. A takto promluvila stará ženka:

„Jdeš k ženám? Nezapomeň na bič!“ –

Tak pravil Zarathustra.

O uštknutí zmije

Jednoho dne Zarathustra usnul pod fíkovníkem, protože bylo horko, a paže měl položeny přes obličej. Tu přišel had a uštkl ho do krku, takže Zarathustra bolestí vzkřikl. Když paži sňal s obličej, pohlédl na zmiji: tu poznala Zarathustrovu oči, kroutila se neobratně a chtěla se odplazit. „Sečkej“, pravil Zarathustra, „ještěs nepřijala mého díku! Vzbudila jsi mne včas, má cesta je ještě dlouhá.“ „Tvá cesta je již jen krátká“, odpověděla zmije truchlivě, „můj jed usmrcuje.“ Zarathustra se usmál. „Kdypak by byl drak zemřel jedem hadím?“ – pravil. „Ale vezmi si zase svůj jed! Nejsi dost bohatá, abys mi jej darovala.“ Tu mu zmije znovu padla okolo krku a lízala mu ránu.

Als Zarathustra dies einmal seinen Jüngern erzählte, fragten sie: »Und was, o Zarathustra, ist die Moral deiner Geschichte?« Zarathustra antwortete darauf also:

Den Vernichter der Moral heißen mich die Guten und Gerechten: meine Geschichte ist unmoralisch.

So ihr aber einen Feind habt, so vergeltet ihm nicht Böses mit Gutem: denn das würde beschämen. Sondern beweist, daß er euch etwas Gutes angetan hat.

Und lieber zürnt noch, als daß ihr beschämt! Und wenn euch geflucht wird, so gefällt es mir nicht, daß ihr dann segnen wollt. Lieber ein wenig mitfluchen!

Und geschah euch ein großes Unrecht, so tut mir geschwind fünf kleine dazu! Gräßlich ist der anzusehn, den allein das Unrecht drückt.

Wußtet ihr dies schon? Geteiltes Unrecht ist halbes Recht. Und der soll das Unrecht auf sich nehmen, der es tragen kann!

Eine kleine Rache ist menschlicher als gar keine Rache. Und wenn die Strafe nicht auch ein Recht und eine Ehre ist für den Übertretenden, so mag ich auch euer Strafen nicht.

Vornehmer ist's, sich unrecht zu geben als recht zu behalten, sonderlich, wenn man recht hat. Nur muß man reich genug dazu sein.

Ich mag eure kalte Gerechtigkeit nicht; und aus dem Auge eurer Richter blickt mir immer der Henker und sein kaltes Eisen.

Sagt, wo findet sich die Gerechtigkeit, welche Liebe mit sehenden Augen ist?

so erfindet mir doch die Liebe, welche nicht nur alle Strafe, sondern auch alle schuld trägt!

So erfindet mir doch die Gerechtigkeit, die jeden freispricht, ausgenommen den Richtenden!

Wollt ihr auch dies noch hören? An dem, der von Grund ausgerecht sein will, wird auch noch die Lüge zur Menschen-Freundlichkeit.

Aber wie wollte ich gerecht sein von Grund aus! Wie kann ich jedem das Seine geben! Dies sei mir genug: ich gebe jedem das Meine.

Když to Zarathustra jednou vypravoval svým žákům, ptali se: „A cože je, ó Zarathustro, morálka tvé povídky?“

Zarathustra na to odpověděl těmito slovy:

Ničitelem morálky zvou mne dobří a spravedliví: má povídka je nemorální.

Máte-li však nepřítelé, nesplácejte mu zlého dobrým; neboť to by ho zahanbilo. Nýbrž dokažte, že vám způsobil cosi dobrého.

A raději ještě se pohněvati nežli zahanbovati! A kne-li se vám, tedy se mi nelíbí, abyste pak v odvetu žehnali. Raději též trochu klete!

A stalo-li se vám velké bezpráví, přičiňte mi k tomu rychle pět malých! Je hrozný pohled na toho, kdo samojeдинý úpí pod křivdou.

Věděli jste to již? Dělení se o bezpráví znamená zpola býti v právu. A ten ať na se vezme bezpráví, kdo je unese!

Malá pomsta – lidštější nežli žádná! A není-li trest také právem a poctou pro toho, kdo přestupuje zákon, tedy nechci ani vašeho trestání.

Vznešenější je nedáti si za pravdu nežli zůstatí v právu, zvláště tehdy, je-li právo na naší straně. Jen jsme-li k tomu dost bohatí!

Nechci vaší studené spravedlnosti; z oka vašich soudců vždy mi vyzírá kat a studené jeho železo.

Rcete, kde naleznou spravedlnost, která jest láskou s očima vidoucíma?

Tedy mi přece vynajděte lásku, která nenese jen všechn trest, nýbrž i všechnu vinu!

Tedy mi přece vynajděte spravedlnost, která nevinným prohlásí každého, vyjma toho, kdo soudí!

Chcete i toto slyšeti? Na tom, kdo chce býti z hloubi duše spravedliv, i sama lež se stává laskavostí k lidem.

Ale jak býti z hloubi duše spravedliv! Jak dáti každému, co jeho jest! Na tom budiž mi dosti: každému dávám, co moje jest.

Endlich, meine Brüder, hütet euch, Unrecht zu tun allen Einsiedlern! Wie könnte ein Einsiedler vergessen! Wie könnte er vergelten!

Wie ein tiefer Brunnen ist ein Einsiedler. Leicht ist es, einen Stein hineinzuworfen; sank er aber bis zum Grunde, sagt, wer will ihn wieder herausbringen?

Hütet euch, den Einsiedler zu beleidigen! Tatet ihr's aber, nun, so tötet ihn auch noch!

Also sprach Zarathustra.

Von Kind und Ehe

Ich habe eine Frage für dich allein, mein Bruder: wie ein Senkblei werfe ich diese Frage in deine Seele, daß ich wisse, wie tief sie sei.

Du bist jung und wünschst dir Kind und Ehe. Aber ich frage dich: bist du ein Mensch, der ein Kind sich wünschen darf?

Bist du der Siegreiche, der Selbstbezwinger, der Gebieter der Sinne, der Herr deiner Tugenden? Also frage ich dich.

Oder redet aus deinem Wunsche das Tier und die Notdurft? Oder Vereinsamung? Oder Unfriede mit dir?

Ich will, daß dein Sieg und deine Freiheit sich nach einem Kinde sehne. Lebendige Denkmale sollst du bauen deinem Siege und deiner Befreiung.

Über dich sollst du hinausbauen. Aber erst mußt du mir selber gebaut sein, rechtwinklig an Leib und Seele.

Nicht nur fort sollst du dich pflanzen, sondern hinauf! Dazu helfe dir der Garten der Ehe!

Einen höheren Leib sollst du schaffen, eine erste Bewegung, ein aus sich rollendes Rad – einen Schaffenden sollst du schaffen.

Ehe: so heiße ich den Willen zu zweien, das Eine zu schaffen, das mehr ist, als die es schufen. Ehrfurcht voreinander nenne ich Ehe als vor den Wollenden eines solchen Willens.

Dies sei der Sinn und die Wahrheit deiner Ehe. Aber das, was

Posléze, bratří moji, střežte se činiti bezpráví kterému-koli z poustevníků! Jak by poustevník mohl zapomenout! Jak by mohl spláceti!

Poustevník jest jako hluboká studna. Snadno tam hodíte kámen; ale když dopadl až na dno, rcete, kdo jej zase vy-nese ven?

Střežte se urážeti poustevníka! Jestliže jste ho však urazili, nuž, pak ho také zabte!

Tak pravil Zarathustra.

O dítěti a manželství

Mám, bratře můj, otázku jen pro tebe; jak olovnici tu otázku ti vnořím do duše, abych věděl, jak je hluboká.

Jsi mlád a přeješ si dítěte a manželství. Já se tě však táži: jsi člověk, jenž smí si přát dítěte?

Jsi vítězný, jsi podmanitel sebe samého, jsi vládce smys-lů, jsi pán svých ctností? Tak se tebe táži.

Či mluví z tvého přání zvíře a potřeba? Či osamění? Či vnitřní tvůj svár?

Chci, aby po dítěti toužilo tvé vítězství a tvá svoboda. Živoucí pomníky máš stavěti svému vítězství a osvobození.

Nad sebe do výše stavěti máš. Ale dříve je nutné, abys mi sám byl vystavěn pravoúhlý tělem i duší.

Nejenom rozrůstati se máš, nýbrž růsti vzhůru! K tomu ti pomozíš zahrada manželství!

Vyšší tělo stvořiti máš, prvotní pohyb, kolo ze sebe roztáčející – tvořícího stvořiti máš.

Manželství: tak jmenuji vůli ve dvou, aby stvořeno bylo jedno, jež je více než ti, kdož je stvořili. Manželstvím jmenuji obapolnou úctu, již manželé k sobě chovají proto, že mají onu vůli ve dvou.

To budiž smysl a pravda tvého manželství. To však, co

die Viel-zu-Vielen Ehe nennen, diese Überflüssigen – ach, wie nenne ich das?

Ach, diese Armut der Seele zu zweien! Ach, dieser Schmutz der Seele zu zweien! Ach, dies erbärmliche Behagen zu zweien!

Ehe nennen sie dies alles; und sie sagen, ihre Ehen seien im Himmel geschlossen.

Nun, ich mag ihn nicht, diesen Himmel der Überflüssigen! Nein, ich mag sie nicht, diese im himmlischen Netz verschlungenen Tiere!

Ferne bleibe mir auch der Gott, der heranhinkt, zu segnen, was er nicht zusammenfügtel!

Lacht mir nicht über solche Ehen! Welches Kind hätte nicht Grund, über seine Eltern zu weinen?

Würdig schien mir dieser Mann und reif für den Sinn der Erde: aber als ich sein Weib sah, schien mir die Erde ein Haus für Unsinnige.

Ja, ich wollte, daß die Erde in Krämpfen bebte, wenn sich ein Heiliger und eine Gans miteinander paaren.

Dieser ging wie ein Held auf Wahrheiten aus, und endlich erbeutete er sich eine kleine geputzte Lüge. Seine Ehe nennt er's.

Jener war spröde im Verkehre und wählte wählerisch. Aber mit einem Male verdarb er für alle Male seine Gesellschaft: seine Ehe nennt er's.

Jener suchte eine Magd mit den Tugenden eines Engels. Aber mit einem Male wurde er die Magd eines Weibes, und nun täte es not, daß er darüber noch zum Engel werde.

Sorgsam fand ich jetzt alle Käufer, und alle haben listige Augen. Aber seine Frau kauft auch der Listigste noch im Sack.

Viele kurze Torheiten – das heißt bei euch Liebe. Und eure Ehe macht vielen kurzen Torheiten ein Ende, als eine lange Dummheit.

Eure Liebe zum Weibe und des Weibes Liebe zum Manne: ach, möchte sie doch Mitleiden sein mit leidenden und verhüllten Göttern! Aber zumeist erraten zwei Tiere einander.

Aber auch noch eure beste Liebe ist nur ein verzücktes Gleich-

manželstvím jmenují oni přebyteční, jichž je přespříliš mnoho – ach, kterak to jmenují já?

Ach, té duševní chudoby ve dvou! Ach, té duševní špíny ve dvou! Ach, toho bídného pohodlí ve dvou!

Manželstvím jmenují to vše; a říkají, že jejich manželstvím bylo požehnáno v nebi.

Nuže, nechce se mi ho, toho nebe lidí přebytečných! Ne, nechce se mi jich, těch zvířat, zapletených v nebeské síti!

Dalek mi zůstaň též bůh, jenž se přibelhá, aby žehnal tomu, čeho nespojil!

Nesmějte se mi takovým manželstvím! Které dítě by nemělo proč nad svými rodiči splakat?

Důstojným zdál se mi tento muž a zralým pro smysl země: ale když jsem uviděl jeho ženu, zdála se mi země příbytkem bláznů.

Ano, chtěl bych, aby se země otřásala v křečích, když spolu se spáří světec a husa.

Tento se vydal jak hrdina za pravdami a posléze si ukořistil malou vyšňořenou lež. Jmenuje to svým manželstvím.

Onen byl netýkávký ve styku s lidmi a vybíravě vybíral. Pojednou si však navždy zkazil společnost: jmenuje to svým manželstvím.

Onen si hledal služku s ctnostmi anděla. Pojednou však se stal služkou ženy, a teď aby se ještě sám stal andělem!

Starostlivými jsem teď našel veškery kupce, a všichni mají lstivé oči. Svou ženu však i nejlstivější kupuje v pytlí.

Mnoho krátkých pošetilostí – to sluje u vás láskou. A vaše manželství udělá konec mnoha krátkým pošetilostem, neboť je to jediná dlouhá hloupost.

Vaše láska k ženě a ženina láska k muži: ach, kéž by byla soucitem s bohy trpícími a zahalenými! Většinou však se navzájem uhodne dvě zvířat.

Ale i nejlepší vaše láska je pouze vzníceným podobem-

nis und eine schmerzhaftige Glut. Eine Fackel ist sie, die euch zu höheren Wegen leuchten soll.

Über euch hinaus sollt ihr einst lieben! So *lernt* erst lieben! Und darum mußt ihr den bitteren Kelch eurer Liebe trinken.

Bitternis ist im Kelch auch der besten Liebe: so macht sie Sehnsucht zum Übermenschen, so macht sie Durst dir, dem Schaffenden!

Durst dem Schaffenden, Pfeil und Sehnsucht dem Übermenschen: sprich, mein Bruder, ist dies dein Wille zur Ehe?

Heilig heißt mir solch ein Wille und solche Ehe. –

Also sprach Zarathustra.

Vom freien Tode

Viele sterben zu spät, und einige sterben zu früh. Noch klingt fremd die Lehre: »stirb zur rechten Zeit!«

Stirb zur rechten Zeit; also lehrt es Zarathustra.

Freilich, wer nie zur rechten Zeit lebt, wie sollte der je zur rechten Zeit sterben? Möchte er doch nie geboren sein! – Also rate ich den Überflüssigen.

Aber auch die Überflüssigen tun noch wichtig mit ihrem Sterben, und auch die hohlste Nuß will noch geknackt sein.

Wichtignehmen alle das Sterben: aber noch ist der Tod kein Fest. Noch erlernten die Menschen nicht, wie man die schönsten Feste weiht.

Den vollbringenden Tod zeige ich euch, der den Lebenden ein Stachel und ein Gelöbniß wird.

Seinen Tod stirbt der Vollbringende, siegreich, umringt von Hoffenden und Gelobenden.

Also sollte man sterben lernen; und es sollte kein Fest geben, wo ein solcher Sterbender nicht der Lebenden Schwüre weihte!

Also zu sterben ist das Beste; das zweite aber ist: im Kampfe zu sterben und eine große Seele zu verschwenden.

Aber dem Kämpfenden gleich verhaßt wie dem Sieger ist euer

stvim a bolestným žářem. Je pochodní, jež vám má svítiti na vyšší cesty.

Nad sebe samy máte jednou milovat! Tak se *učte* teprve milovat! A proto vám bylo dáno, abyste pili hořký kalich své lásky.

I nejlepší láska má ve svém kalichu hořkost: tak vyvolá touhu po nadčlověku, tak vyvolá žízeň v tobě, jež tvoříš!

Žízni tomu, jež tvoří, šípem a touhou po nadčlověku: mluv, bratře můj, je tím tvá vůle k manželství?

Svatými zvou se mi taková vůle a takové manželství. –

Tak pravil Zarathustra.

O svobodné smrti

Mnoho lidí umírá příliš pozdě, a někteří příliš záhy. Cize zní posud učení: „Zemři v pravý čas!“

Zemři v pravý čas: tak učí Zarathustra.

Ovšem, kdo nikdy v pravý čas nežije, jak by ten kdy v pravý čas umíral? Kéž by se byl nikdy nenarodil! – Tak radím lidem přebytečným.

Ale i přebyteční se před důležitě roztahují se svým umíráním a i zcela dutý ořech touží, aby byl rozlousknut.

Za důležitou věc mají umírání všichni: ještě však smrt není slavností. Ještě se lidé nenaučili, jak světit nejkrásnější slavností.

Ukáží vám dovršující smrt, která žijícím se stává ostnem a příslibem.

Kdo dovršuje své dílo, ten umírá svou smrtí, vítězně, obklopen doufajícími a příslibujícími.

Tak se učte umírat; a nemělo by býti slavností, kde by člověk takto umírající neposvěcoval přísah těch, kdo žijí!

Takto umíratí jest nejlepší; druhé pak nejlepší jest: zemřítí v boji a promarniti velkou duši.

Ale bojující stejně jako vítěz má v nenávisti vaši roz-

grinsender Tod, der heranschleicht wie ein Dieb – und doch als Herr kommt.

Meinen Tod lobe ich euch, den freien Tod, der mir kommt, weil *ich* will.

Und wann werde ich wollen? – Wer ein Ziel hat und einen Erben, der will den Tod zur rechten Zeit für Ziel und Erben.

Und aus Ehrfurcht vor Ziel und Erben wird er keine dürren Kränze mehr im Heiligtum des Lebens aufhängen.

Wahrlich, nicht will ich den Seildrehern gleichen: sie ziehen ihren Faden in die Länge und gehen dabei selber immer rückwärts.

Mancher wird auch für seine Wahrheiten und Siege zu alt; ein zahnloser Mund hat nicht mehr das Recht zu jeder Wahrheit.

Und jeder, der Ruhm haben will, muß sich beizeiten von der Ehre verabschieden und die schwere Kunst üben, zur rechten Zeit zu – gehn.

Man muß aufhören, sich essen zu lassen, wenn man am besten schmeckt: das wissen die, welche lange geliebt werden wollen.

Saure Äpfel gibt es freilich, deren Los will, daß sie bis auf den letzten Tag des Herbstes warten: und zugleich werden sie reif, gelb und runzelig.

Andern altert das Herz zuerst und andern der Geist. Und einige sind greis in der Jugend: aber spät jung erhält lang jung.

Manchem mißbrät das Leben: ein Giftwurm frißt sich ihm ans Herz. So möge er zusehn, daß ihm das Sterben um so mehr gerate.

Mancher wird nie süß, er fault im Sommer schon. Feigheit ist es, die ihn an seinem Aste festhält.

Viel zu viele leben und viel zu lange hängen sie an ihren Ästen. Möchte ein Sturm kommen, der all dies Faule und Wurmressne vom Baume schüttelt!

Möchten Prediger kommen des *schnellen* Todes! Das wären mir die rechten Stürme und Schüttler an Lebensbäumen! Aber ich höre nur den langsamen Tod predigen und Geduld mit allem »Irdischen«.

šklebenou smrt, která se plíží jak zloděj – a přece přichází velitelsky.

Svou smrt vám velebím, smrt svobodnou, jež mi přijde, protože tak chci *já*.

A kdy budu chtít? – Kdo má cíl a dědice, chce smrti své v pravý čas pro cíl a dědice.

A z úcty k cíli a dědici nebude již v svatyni života zavěšovati větých věnců.

Věřu, nechci se podobati provazníkům: ti táhnou svůj motouz do délky a přitom sami kráčeji stále dozadu.

Leckdo je i na své pravdy a na svá vítězství příliš stár; bezzubá ústa již nemají práva na každou pravdu.

A každý, kdo chce míti slávu, nechť se v pravý čas rozloučí se svými poctami, nechť pěstuje těžké umění, aby v pravý čas – šel.

Když někdo nejlépe chutná, tehdy ať přestane býti pokrmem: toho jsou si vědomi, kdož dlouho chtějí býti milováni.

Jsou ovšem kyselá jablka, jejichž osud tomu chce, aby vytrvala až do posledního dne podzimku: a spolu dozrají, zežloutnou a sraští se.

Jedněm zestárne dřív srdce a jiným duch. A někteří jsou kmety v mládí: ale pozdní mládí – dlouhé mládí.

Leckomu se nevydaří život: jedovatý červ se mu zahryže do srdce. Tedy nechť hledí, aby se mu tím lépe vydařilo umírání.

Leckdo nikdy nezesládne a již v létě uhnívá. Zbabělost je to, jež ho udržuje na jeho větvi.

Přespříliš mnoho lidí žije a přespříliš dlouho visí na svých větvích. Kéž by přišel víchr, jenž by sklátil se stromu všechno to shnilé a červivé!

Kéž by přišli kazatelé *rychlé* smrti! To by mi byli praví víchrové, ti by mi klátili stromy života! Ale slyším kázati jen pomalou smrt a strpení se vším „pozemským“.

Ach, ihr predigt Geduld mit dem Irdischen? Dieses Irdische ist es, das zu viel Geduld mit euch hat, ihr Lästermäuler!

Wahrlich, zu früh starb jener Hebräer, den die Prediger des langsamen Todes ehren: und vielen ward es seitdem zum Verhängnis, daß er zu früh starb.

Noch kannte er nur Tränen und die Schwermut des Hebräers, samt dem Hasse der Guten und Gerechten – der Hebräer Jesus: da überfiel ihn die Sehnsucht zum Tode.

Wäre er doch in der Wüste geblieben und ferne von den Guten und Gerechten! Vielleicht hätte er leben gelernt und die Erde lieben gelernt – und das Lachen dazu!

Glaubt es mir, meine Brüder! Er starb zu früh; er selber hätte seine Lehre widerrufen, wäre er bis zu meinem Alter gekommen! Edel genug war er zum Widerrufen!

Aber ungerEIFt war er noch. Unreif liebt der Jüngling, und unreif haßt er auch Mensch und Erde. Angebunden und schwer ist ihm noch Gemüt und Geistesflügel.

Aber im Manne ist mehr Kind als im Jünglinge, und weniger Schwermut: besser versteht er sich auf Tod und Leben.

Frei zum Tode und frei im Tode, ein heiliger Nein-Sager, wenn es nicht Zeit mehr ist zum Ja: also versteht er sich auf Tod und Leben.

Daß euer Sterben keine Lästerung sei auf Mensch und Erde, meine Freunde: das erbitte ich mir von dem Honig eurer Seele.

In eurem Sterben soll noch euer Geist und eure Tugend glühen, gleich einem Abendrot um die Erde: oder aber das Sterben ist euch schlecht geraten.

Also will ich selber sterben, daß ihr Freunde um meinetwillen die Erde mehr liebt; und zur Erde will ich wieder werden, daß ich in der Ruhe habe, die mich gebar.

Wahrlich, ein Ziel hatte Zarathustra, er warf seinen Ball: nun seid ihr Freunde meines Zieles Erbe, euch werfe ich den goldenen Ball zu.

Lieber als alles sehe ich euch, meine Freunde, den goldenen Ball werfen! Und so verziehe ich noch ein wenig auf Erden: verzeiht es mir!

Also sprach Zarathustra.

Ach, kázete strpení s pozemským? Toto pozemské to jest, co má příliš strpení s vámi, vy rouhaví pomlouvači!

Věru, příliš záhy zemřel onen Hebrej, jež uctívají kaza-telé pomalé smrti: a mnohým od té doby se stalo záhubou, že zemřel příliš záhy.

Znal teprve slzy a zádumčivost Hebreje a k tomu nená-vist dobrých a spravedlivých – onen Hebrej Ježíš: tu ho pře-padla touha po smrti.

Kéž by jen byl zůstal na poušti a vzdálen dobrých a spra-vedlivých! Snad by se byl naučil žítí a milovati zemi – a mi-lovati smích.

Věřte mi, bratří moji! Příliš záhy zemřel; sám by byl od-volal své učení, kdyby byl dospěl až k mému věku! Šlechtný byl dost, aby odvolal!

Ale nedozrál ještě. Nezrale miluje mladík a nezrale též nenávidí člověka i zemi. Svázána a těžká je posud jeho mysl i peruť jeho ducha.

V muži však jest více dítěte než v mladíkovi, a méně zá-dumčivosti: lépe zná umírat i žít.

Svoboden k smrti a svoboden v smrti, posvátný hlasatel svého ne, když není už kdy hlásat ano: tak zná umírat i žít.

Aby vaše umírání nebylo rouháním proti člověku a zemi, přátelé moji: toho se doprošuji na medu vaší duše.

Ve vašem umírání nechť hoří ještě váš duch a vaše ctnost, tak jako večerní červánek plane kolem země: jinak se vám špatně vydařilo umírání.

Tak budu já sám umírati, abyste vy, přátelé, mně k vůli, více milovali zemi; a zemi se zase stanu, abych došel klidu v té, jež mne zrodila.

Věru, cíl měl Zarathustra, vymrštil svůj míč: teď vy, přátelé, jste zdědili můj cíl, vám házím zlatý míč.

Nadevše raději vidím, kterak vy, moji přátelé, házíte zla-tým míčem! A tak ještě sečkám chvíli, než život opustím: a vy mi to odpusťte!

Tak pravil Zarathustra.

1.

Als Zarathustra von der Stadt Abschied genommen hatte, welcher sein Herz zugetan war und deren Name lautet: »die bunte Kuh« – folgten ihm viele, die sich seine Jünger nannten, und gaben ihm das Geleit. Also kamen sie an einen Kreuzweg: da sagte ihnen Zarathustra, daß er nunmehr allein gehen wolle; denn er war ein Freund des Alleingehens. Seine Jünger aber reichten ihm zum Abschiede einen Stab, an dessen goldnem Griffen sich eine Schlange um die Sonne ringelte. Zarathustra freute sich des Stabes und stützte sich darauf; dann sprach er also zu seinen Jüngern:

Sagt mir doch: wie kam Gold zum höchsten Werte? Darum, daß es ungemein ist und unnützlich und leuchtend und mild im Glanze; es schenkt sich immer.

Nur als Abbild der höchsten Tugend kam Gold zum höchsten Werte. Goldgleich leuchtet der Blick dem Schenkenden. Goldes-Glanz schließt Friede zwischen Mond und Sonne.

Ungemein ist die höchste Tugend und unnützlich, leuchtend ist sie und mild im Glanze: eine schenkende Tugend ist die höchste Tugend.

Wahrlich, ich errate euch wohl, meine Jünger, ihr trachtet, gleich mir, nach der schenkenden Tugend. Was hättet ihr mit Katzen und Wölfen gemeinsam?

Das ist euer Durst, selber zu Opfern und Geschenken zu werden: und darum habt ihr den Durst, alle Reichtümer in eure Seele zu häufen.

Unersättlich trachtet eure Seele nach Schätzen und Kleinodien, weil eure Tugend unersättlich ist im Verschenken-Wollen.

Ihr zwingt alle Dinge zu euch und in euch, daß sie aus eurem Borne zurückströmen sollen als die Gaben eurer Liebe.

Wahrlich, zum Räuber an allen Werten muß solche schen-

1.

Když se Zarathustra rozloučil s městem, jemuž bylo nakloněno jeho srdce a jehož jméno zní: „Pestrá kráva“ – šlo za ním mnoho těch, kdož se zvali jeho žáky, a vyprovázeli ho. Tak přišli ke křižovatce: i pravil jim Zarathustra, že odtud půjde sám; neboť byl přítelem osamělé chůze. Jeho žáci mu však na rozloučenou podali hůl, na jejíž zlaté rukojeti se had ovíjel kolem slunce. Zarathustra se radoval z hole a opíral se o ni; poté promluvil k svým žákům těmito slovy:

Rcete mi: čím to, že zlato došlo nejvyšší hodnoty? Tím, že je nevšední a neužitečné a zářivé a mírného lesku; vždy se nabízí v dar.

Jen jakožto odraz nejvyšší ctnosti došlo zlato nejvyšší hodnoty. Zlatým leskem svítí pohled toho, kdo daruje. Zlata lesk sjednává mír mezi měsícem a sluncem.

Nevšední jest nejvyšší ctnost a neužitečná, zářivá jest a mírného lesku: ctnost, jež obdarovává, jest nejvyšší ctnost.

Věřu, dobře se ve vás vyznám, žáci moji: dychtíte jako já po ctnosti, jež obdarovává. Co by vám bylo společného s kočkami a vlky?

Toť vaše žízeň, abyste se sami stali obětmi a dary: a proto máte žízeň nahromaditi všechny poklady do své duše.

Nenasytně dychtí vaše duše po klenotech a pokladech, protože vaše ctnost je nenasytná v touze po rozdávání.

Nutíte všechny věci, aby přišly k vám a vstoupily do vás, aby se pak z vašeho zdroje rozproudily nazpět jakožto dary vaší lásky.

Věřu, lupičem všech hodnot se stane taková láska, jež

kende Liebe werden; aber heil und heilig heiße ich diese Selbstsucht. –

Eine andre Selbstsucht gibt es, eine allzuarme, eine hungernde, die immer stehlen will, jene Selbstsucht der Kranken, die kranke Selbstsucht.

Mit dem Auge des Diebes blickt sie auf alles Glänzende; mit der Gier des Hungers mißt sie den, der reich zu essen hat; und immer schleicht sie um den Tisch der Schenkenden.

Krankheit redet aus solcher Begierde und unsichtbare Entartung; von siechem Leibe redet die diebische Gier dieser Selbstsucht.

Sagt mir, meine Brüder: was gilt uns als Schlechtes und Schlechtestes? Ist es nicht *Entartung*? – Und auf Entartung raten wir immer, wo die schenkende Seele fehlt.

Aufwärts geht unser Weg, von der Art hinüber zur Über-Art. Aber ein Grauen ist uns der entartende Sinn, welcher spricht: »Alles für mich.«

Aufwärts fliegt unser Sinn: so ist er ein Gleichnis unsres Leibes, einer Erhöhung Gleichnis. Solcher Erhöhungen Gleichnisse sind die Namen der Tugenden.

Also geht der Leib durch die Geschichte, ein Werdender und ein Kämpfender. Und der Geist – was ist er ihm? Seiner Kämpfe und Siege Herold, Genöß und Widerhall.

Gleichnisse sind alle Namen von Gut und Böse: sie sprechen nicht aus, sie winken nur. Ein Tor, welcher von ihnen Wissen will.

Achtet mir, meine Brüder, auf jede Stunde, wo euer Geist in Gleichnissen reden will: da ist der Ursprung eurer Tugend.

Erhöht ist da euer Leib und auferstanden; mit seiner Wonne entzückt er den Geist, daß er Schöpfer wird und Schätzer und Liebender und aller Dinge Wohltäter.

Wenn euer Herz breit und voll wallt, dem Strome gleich, ein Segen und eine Gefahr den Anwohnenden: da ist der Ursprung eurer Tugend.

Wenn ihr erhaben seid über Lob und Tadel, und euer Wille

obdarovává; zdravou a svatou však jmenuji tuto sobeckou lásku. –

Je jiné sobectví, příliš chudé a lačnické, jež stále chce krásiti, sobectví nemocných, nemocně sobecká láska.

Okem zloděje pohlíží na vše, co se leskne; hltavostí hladu měří toho, kdo má hojně jídla; a vždy se plíží kolem stolu dárců.

Nemoc hovoří z takové chtivosti a neviditelná zrůdnost; o chorém těle hovoří zlodějská hltavost této sobecké lásky.

Rcete mi, bratří moji: co nám platí za špatné a nejšpatnější? Zdaž není to *zrůdnost*? A zrůdnosti se dohadujeme vždy tam, kde chybí duše, jež obdarovává.

Vzhůru jde naše cesta; od rodu vede k rodu vyššímu. Hrůzou však je nám smysl zrůdnosti, který praví: „Vše pro mne.“

Vzhůru vzlétá naše mysl: tak jest podobenstvím našeho těla, podobenstvím našeho povýšení. Podobenstvími takových povýšení jsou jména ctností.

Tak tělo kráčí dějinami jako kdosi, kdo vzniká, kdo bojuje. A duch – čím jest tělu? Jeho bojů a vítězství hlasatelem a druhem a ozvukem.

Podobenstvími jsou všechna jména dobra i zla; nevyslovují jasně, jen kývají. Blázen, kdo chce od nich vědění.

Dbejte mi, bratří moji, každé hodiny, kdy duch váš chce mluvit v podobenstvích: tu je vznik vaší ctnosti.

Tu jest povýšeno vaše tělo, tu z mrtvých vstalo; svou rozkoší rozněcuje ducha, že se stává tvůrcem a hodnotitelem a milencem a dobrodincem všech věcí.

Je-li vaše srdce jako proud rozvlněno z široka a z plna, je-li požehnáním a nebezpečím tomu, kdo přebývá nablízku: to je vznik vaší ctnosti.

Jste-li povzneseni nad chválu i hanu a chce-li vaše vůle

allen Dingen befehlen will, als eines Liebenden Wille: da ist der Ursprung eurer Tugend.

Wenn ihr das Angenehme verachtet und das weiche Bett, und von den Weichlichen euch nicht weit genug betten könnt: da ist der Ursprung eurer Tugend.

Wenn ihr eines Willens Wollende seid, und diese Wende aller Not euch Notwendigkeit heißt: da ist der Ursprung eurer Tugend.

Wahrlich, ein neues Gutes und Böses ist sie! Wahrlich, ein neues tiefes Rauschen und eines neuen Quells Stimme!

Macht ist sie, diese neue Tugend; ein herrschender Gedanke ist sie, und um ihn eine kluge Seele: eine goldene Sonne, und um sie die Schlange der Erkenntnis.

2.

Hier schwieg Zarathustra eine Weile und sah mit Liebe auf seine Jünger. Dann fuhr er also fort zu reden – und seine Stimme hatte sich verwandelt.

Bleibt mir der Erde treu, meine Brüder, mit der Macht eurer Tugend! Eure schenkende Liebe und eure Erkenntnis diene dem Sinne der Erde! Also bitte und beschwöre ich euch.

Laßt sie nicht davonfliegen vom Irdischen und mit den Flügeln gegen ewige Wände schlagen! Ach, es gab immer so viel verflogene Tugend!

Führt, gleich mir, die verflogene Tugend zur Erde zurück – ja, zurück zu Leib und Leben: daß sie der Erde ihren Sinn gebe, einen Menschen-Sinn!

Hundertfältig verflog und vergriff sich bisher so Geist wie Tugend. Ach, in unserm Leibe wohnt jetzt noch all dieser Wahn und Fehlgriff: Leib und Wille ist er da geworden.

Hundertfältig versuchte und verirrte sich bisher so Geist wie Tugend. Ja, ein Versuch war der Mensch. Ach, viel Unwissen und Irrtum ist an uns Leib geworden!

Nicht nur die Vernunft von Jahrtausenden – auch ihr Wahnsinn bricht an uns aus. Gefährlich ist es, Erbe zu sein.

rozkazovati všem věcem jakožto vůle milencova: to je vznik vaší ctnosti.

Pohrdáte-li pohodlím a měkkým ložem a nemůžete-li se ani dost daleko uložit od změkčilých: to je vznik vaší ctnosti.

Jste-li ti, kdož společnou vůli chtějí, a říkáte-li vůli, této obraně proti vši tísní, „nezbytnost“: to je vznik vaší ctnosti.

Věřu, vaše ctnost je novým dobrem a zlem!

Věřu, je to nové hluboké šumění a nového pramene hlas!

Mocí jest nová ta ctnost; je to vládnoucí myšlenka a kolem ní moudrá duše; je to zlaté slunce a kolem něho had poznání.

2.

Zde se Zarathustra na chvíli odmlčel a s láskou pohlížel na své žáky. Poté pokračoval takto – a jeho hlas byl proměněn.

Zůstaňte mi věrni zemi, bratří moji, celou mocí své ctnosti! Vaše láska, jež obdarovává, i vaše poznání nechť slouží smyslu země! Tak vás prosím a zapřísahám.

Nenechte ji odlétnouti od pozemskosti, nenechte ji perutěmi tlouci o věčné zdi! Ach, bylo vždy tolik zbloudilé ctnosti!

Přived'te, jako přivádím já, zbloudilou tu ctnost nazpět k zemi – ano, nazpět k tělu a životu: aby dala zemi její smysl, lidský její smysl!

Stonásobně až dosud se zaletěly a přehmátly duch i ctnost. Ano, v našem těle teď ještě přebývá všecken ten blud a přehmat: tam se stal tělem a vůlí.

Stonásobně se dosud pokoušely a potulovaly duch i ctnost. Ach, pokusem byl člověk. Ach, mnoho nevědění a bludu se v nás tělem stalo!

Nejen rozum celých tisíciletí – i jejich šílenství v nás propuká. Je nebezpečné býti dědicem.

Noch kämpfen wir Schritt um Schritt mit dem Riesen Zufall, und über der ganzen Menschheit waltete bisher noch der Unsinn, der Ohne-Sinn.

Euer Geist und eure Tugend diene dem Sinn der Erde, meine Brüder: und aller Dinge Wert werde neu von euch gesetzt! Darum sollt ihr Kämpfende sein! Darum sollt ihr Schaffende sein!

Wissend reinigt sich der Leib; mit Wissen versuchend erhöht er sich; dem Erkennenden heiligen sich alle Triebe; dem Erhöhten wird die Seele fröhlich.

Arzt, hilf dir selber: so hilfst du auch deinem Kranken noch. Das sei seine beste Hilfe, daß er den mit Augen sehe, der sich selber heil macht.

Tausend Pfade gibt es, die noch nie gegangen sind, tausend Gesundheitigen und verborgene Eilande des Lebens. Unerschöpft und unentdeckt ist immer noch Mensch und Menschen-Erde.

Wachet und horcht, ihr Einsamen! Von der Zukunft her kommen Winde mit heimlichem Flügelschlagen; und an feine Ohren ergeht gute Botschaft.

Ihr Einsamen von heute, ihr Ausscheidenden, ihr sollt einst ein Volk sein: aus euch, die ihr euch selber auswähltet, soll ein auserwähltes Volk erwachsen – und aus ihm der Übermensch.

Wahrlich, eine Stätte der Genesung soll noch die Erde werden! Und schon liegt ein neuer Geruch um sie, ein Heilbringender – und eine neue Hoffnung!

3

Als Zarathustra diese Worte gesagt hatte, schwieg er, wie einer, der nicht sein letztes Wort gesagt hat; lange wog er den Stab zweifelnd in seiner Hand. Endlich sprach er also – und seine Stimme hatte sich verwandelt.

Allein gehe ich nun, meine Jünger! Auch ihr geht nun davon und allein! So will ich es.

Wahrlich, ich rate euch: geht fort von mir und wehrt euch gegen Zarathustra! Und besser noch: schämt euch seiner! Vielleicht betrog er euch.

Ještě bojujeme krok co krok s obryní náhodou a nad celým člověčenstvím až dosud panoval nesmysl, bez-smysl.

Váš duch a vaše ctnost nechť slouží zemi, bratří moji: a hodnota všech věcí nechť vámi je znovu stanovována! Proto máte býti bojovníky! Proto máte býti tvůrci!

Věděním se očisťuje tělo; vědomými pokusy se povyšuje; poznávajícím posvěcují se všechny pudy; povýšenému se rozradostní duše.

Lékaři, sám si pomoz: tak pomůžeš i svému nemocnému. To budiž jeho nejlepší pomoc, aby na své oči zřel toho, kdo vyhojí se sám.

Tisíc je stezek, jimiž nikdo ještě nešel, tisíc je zdraví a skrytých ostrovů života. Nevyčerpán a neobjeven je stále ještě člověk i země člověka.

Bděte a naslouchajte, vy osamělí! Od budoucna dují vichrové tajemnými údery křídel; a jemným uším se zvěstuje dobré poselství.

Vy osamělí dneška, vy odlučující se, vy jednou budete národem: z vás, kteří jste se sami vyvolili, vzroste vyvolený národ: – a z něho nadčlověk.

Věřu, místem ozdravení stane se jednou země! A již vane nad ní nová vůně, hojivá vůně – a nová naděje.

3.

Když Zarathustra takto promluvil, odmlčel se jako ten, kdo nedopověděl svého posledního slova; jsa na pochybách, dlouho v ruce odvažoval hůl. Posléze promluvil takto – a jeho hlas byl proměněn:

Samoten nyní půjdu, žáci moji! Těž vy nyní odejdete, a samotni! Tak tomu chci.

Věřu, rádím vám: odstupte ode mne a braňte se proti Zarathustrovi! A ještě lépe: styďte se zaň! Snad vás podvedl!

Der Mensch der Erkenntnis muß nicht nur seine Feinde lieben, sondern auch seine Freunde hassen können.

Man vergilt einem Lehrer schlecht, wenn man immer nur der Schüler bleibt. Und warum wollt ihr nicht an meinem Kranze rupfen?

Ihr verehrt mich; aber wie, wenn eure Verehrung eines Tages umfällt? Hütet euch, daß euch nicht eine Bildsäule erschlage!

Ihr sagt, ihr glaubt an Zarathustra? Aber was liegt an Zarathustra? Ihr seid meine Gläubigen: aber was liegt an allen Gläubigen!

Ihr hattet euch noch nicht gesucht: da fandet ihr mich. So tun alle Gläubigen; darum ist es so wenig mit allem Glauben.

Nun heiße ich euch, mich verlieren und euch finden; und erst, wenn ihr mich alle verleugnet habt, will ich euch wiederkehren.

Wahrlich, mit andern Augen, meine Brüder, werde ich mir dann meine Verlorenen suchen; mit einer andern Liebe werde ich euch dann lieben.

Und einst noch sollt ihr mir Freunde geworden sein und Kinder einer Hoffnung; dann will ich zum dritten Male bei euch sein, daß ich den großen Mittag mit euch feiere.

Und das ist der große Mittag, da der Mensch auf der Mitte seiner Bahn steht zwischen Tier und Übermensch und seinen Weg zum Abende als seine höchste Hoffnung feiert: denn es ist der Weg zu einem neuen Morgen.

Allda wird sich der Untergehende selber segnen, daß er ein Hinübergender sei; und die Sonne seiner Erkenntnis wird ihm im Mittage stehn.

»Tot sind alle Götter: nun wollen wir, daß der Übermensch lebe« – dies sei einst am großen Mittage unser letzter Wille! –

Also sprach Zarathustra.

Nestačí, aby člověk poznání své nepřátele miloval; nechť dovede nenáviděti svých přátel!

Špatně splácí učitelé, kdo stále zůstává jen žákem. A proč byste neškubali z mého věnce?

Uctíváte mne; ale což, padne-li vaše uctívání jednoho dne k zemi? Sřezte se, aby vás nezabila socha!

Pravíte, že věříte v Zarathustru? Ale co záleží na Zarathustrovi! Jste mými věřícími: ale co záleží na všech věřících!

Sami jste se ještě nehledali: tu jste našli mne. Tak se vede všem věřícím; proto má veškerá víra tak málo ceny.

Teď vám káží, abyste mne ztratili a sebe našli; a teprve až mne všichni zapřete, navrátím se vám.

Věru, jinýma očima, bratří moji, si potom vyhledám své ztracené; jinou láskou vás pak milovati budu.

A jednou přijde čas, kdy se mi stanete přáteli a dětmi společné naděje: pak budu po třetí dlítí mezi vámi, abych s vámi slavil veliké poledne.

A to jest veliké poledne, kdy člověk prostřed své dráhy stojí mezi zvířetem a nadčlověkem a kdy slaví svou cestu k večeru jakožto svou nejvyšší naději: neboť je to cesta k novému jitru.

Pak ten, kdo zaniká, sám si bude žehnat, že kráčí na druhou stranu; slunce jeho poznání bude státí v polednách.

„Jsou mrtvi všichni bozi: teď chceme, aby živ byl nadčlověk“ – to budíž jednou o velikém poledni naše poslední vůle! –

Tak pravil Zarathustra.